

การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพทางการศึกษาระหว่างโรงเรียน
ประถมศึกษาของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด
กับของ เทศบาลในจังหวัดสระบุรี

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ดุสิต ๔๑ ถนนจันทน์ กรุงเทพฯ ๑๐ — โทร ๓๑๒๑๖๗๘ ๓๑๑๕๐๔๐

ปริญญาพนธ์

ของ

สิทธิชัย รอดเคหา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

ปีนาคม ๒๕๒๐

67595

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต ได้พิจารณาปัญหานี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

วิไลพร จินฉัตร ประธาน

วิไลพร จินฉัตร กรรมการ

มีนาคม 2520

ประกาศคุณผลการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือ และแนะนำอย่างดียิ่งจาก
ผช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร สิ้นสิริ และผช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร วรุษบางกู
รผู้เขียนมีความศรัทธา ซาบซึ้งและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ หัวหน้าส่วนการศึกษาคณะการบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี นายกเทศมนตรี
เทศบาลเมืองสระบุรี เทศบาลตำบลหนองแค และเทศบาลตำบลแก่งคอย ที่ให้ความสะดวก
ในการรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้กำลังใจ และช่วยเหลือตลอดมา ซึ่งไม่อาจกล่าวนาม
ได้ครบถ้วน ณ ที่นี้

สิทธิชัย รอคเคชา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้	5
ความสำคัญของการศึกษาครั้งนี้	6
ขอบเขตของการศึกษาครั้งนี้	6
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
ความเป็นมาของระบบบริหารการประถมศึกษาของไทย	9
หน้าที่และความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เกี่ยวข้อง	12
การศึกษาประชาบาล	12
หน้าที่และความรับผิดชอบของเทศบาลที่เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษา	13
ในเขตเทศบาล	13
ประสิทธิภาพและความสูญเสียทางการศึกษา	14
3 วิธีดำเนินการ	27
กลุ่มตัวอย่าง	27
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้	31
วิธีรวบรวมข้อมูล	32
การวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการทางสถิติ	33
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36
1 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนของ	36
องค์การบริหารส่วนจังหวัดกับโรงเรียนของเทศบาล	36

2	การหาความสูญเสียไปทางการศึกษาเนื่องจากการเรียนซ้ำชั้นของนักเรียนและค่าใช้จ่ายที่เสียไป	38
3	ความสูญเสียไปทางการศึกษาเนื่องจากการออกกลางคันของนักเรียนและค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไป	41
4	ความเห็นของครูเกี่ยวกับสาเหตุที่นักเรียนซ้ำชั้น	45
5	สาเหตุที่นักเรียนออกกลางคัน	51
6	ความเห็นของครูเกี่ยวกับการแก้ปัญหาที่นักเรียนซ้ำชั้น	53
5	สรุป อภิปรายผล และขอเสนอแนะ	56
	ความมุ่งหมายในการศึกษาครั้งนี้	56
	กลุ่มตัวอย่าง	56
	เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า	56
	การวิเคราะห์ข้อมูล	57
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
	อภิปรายผล	61
	ขอเสนอแนะ	68
	บรรณานุกรม	74
	ภาคผนวก	79

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงผลการสอบไล่ของนักเรียนประถมศึกษา จำแนกตามปีการศึกษา	3
2 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษา จำแนกตามสังกัด ต่างๆ ปีการศึกษา 2517	14
3 แสดงความสูญเสียทางการศึกษา ระดับประถมศึกษาบางประเทศในภูมิภาค เอเชีย (ถือแรกเข้าจำนวน 1,000 คน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นหลัก)	20
4 จำนวนโรงเรียนและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แยกตามสังกัด	28
5 จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด แยกตามรุ่นปีการศึกษา	29
6 จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนของเทศบาล แยกตามรุ่น ปีการศึกษา	30
7 แสดงการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นต่อคนต่อปี แยกตามสังกัด	34
8 เปรียบเทียบประสิทธิภาพทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนขององค์การ บริหารส่วนจังหวัด กับโรงเรียนของเทศบาล	36
9 ความสูญเสียทางการศึกษาเนื่องจากการเรียนซ้ำชั้นของนักเรียน และ ค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไป โรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จำแนก ตามรุ่นปีการศึกษา	38
10 ความสูญเสียทางการศึกษาเนื่องจากการเรียนซ้ำชั้นของนักเรียน และ ค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไป โรงเรียนของเทศบาล จำแนกตามรุ่นปีการศึกษา	40
11 ความสูญเสียทางการศึกษาเนื่องจากการออกกลางคันของนักเรียน และ ค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไป โรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จำแนก ตามรุ่นปีการศึกษา	42

ตาราง	หน้า
12 ความสูญเสียต่อทางการศึกษาเนื่องจากการออกกลางคันของนักเรียน และค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไป โรงเรียนของเทศบาล จำแนกตามรุ่นปีการศึกษา	44
13 ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสาเหตุที่นักเรียนซ้ำชั้น จำแนกตามประเภท โรงเรียน	46
14 สาเหตุที่นักเรียนออกกลางคัน จำแนกตามประเภทโรงเรียน	52
15 ความเห็นของครูเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหานักเรียนซ้ำชั้น	53
16 ประสิทธิภาพทางการศึกษาของ โรงเรียนของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำแนกตามรุ่นปีการศึกษา	88
17 ประสิทธิภาพทางการศึกษาของ โรงเรียนของ เทศบาล จำแนกตามรุ่นปี การศึกษา	89
18 แสดงจำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาและเวลาที่ใช้เรียนเกินกำหนด หลักสูตร ในโรงเรียนของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด รุ่นปีการศึกษา 2509	90
19 แสดงจำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาและเวลาที่ใช้เรียนเกินกำหนด หลักสูตร ในโรงเรียนของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด รุ่นปีการศึกษา 2510	91
20 แสดงจำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาและเวลาที่ใช้เรียนเกินกำหนด หลักสูตร ในโรงเรียนของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด รุ่นปีการศึกษา 2511	92
21 แสดงจำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาและเวลาที่ใช้เรียนเกินกำหนด หลักสูตร ในโรงเรียนของ เทศบาล รุ่นปีการศึกษา 2509	93
22 แสดงจำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาและเวลาที่ใช้เรียนเกินกำหนด หลักสูตร ในโรงเรียนของ เทศบาล รุ่นปีการศึกษา 2510	94
23 แสดงจำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาและเวลาที่ใช้เรียนเกินกำหนด หลักสูตร ในโรงเรียนของ เทศบาล รุ่นปีการศึกษา 2511	95

ตาราง

หน้า

24	แสดงจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคัน โรงเรียนขององค์การบริหาร ส่วนจังหวัด จำแนกตามรุ่นปีการศึกษา	96
25	แสดงจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคัน โรงเรียนของเทศบาล จำแนกตามรุ่นปีการศึกษา	97

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาทั้งด้านการเมือง การบริหาร เศรษฐกิจและสังคม หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การให้การศึกษาแก่ประชากรของประเทศนั้นเป็นการวางรากฐานของการพัฒนาทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ เป็นบริการที่รัฐพยายามจัดให้ประชาชนอย่างเต็มที่ สนับสนุนให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาโดยเท่าเทียมกัน และเป็นการศึกษาระดับเดียวที่ใช้งบประมาณถึงร้อยละ 60 ของงบประมาณเพื่อการศึกษาของประเทศ หรือประมาณร้อยละ 10 ของงบประมาณทั้งสิ้น (สำนักงานประมาณ, 2517 : 29) นักการศึกษาหลายท่านกล่าวว่า ถ้าจะดูประเทศชาติใดมีมาตรฐานการครองชีพอยู่ในระดับสูงหรือต่ำ ก็ให้ดูจากการศึกษาภาคบังคับ ขณะนี้มีผู้พบว่า การประถมศึกษาที่สมบูรณ์มีผลทำให้เพิ่มผลผลิตได้ถึงร้อยละ 40 (บุญชนะ อัครถาวร, 2511 : 4)

เนื่องจากการประถมศึกษามีความสำคัญและเป็นภาระที่ยิ่งใหญ่ของประเทศดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น รัฐบาลจึงได้พยายามหาหนทางที่จะจัดการประถมศึกษาให้ดีที่สุด ส่วนหนึ่งของความพยายามอันนี้ได้แก่การจัดระบบบริหารการศึกษาที่จะเอื้ออำนวยต่อการประถมศึกษา และตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา รัฐบาลได้เปลี่ยนแปลงระบบบริหารการศึกษามาแล้วหลายครั้ง เพื่อให้การประถมศึกษาของชาติบรรลุจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ กล่าวก็แต่เดิมนั้นการจัดการประถมศึกษาส่วนใหญ่มุ่งกระรวงศึกษาธิการเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการโดยตรง และเ้ามอบให้เอกชนดำเนินการในรูปของโรงเรียนราษฎร์ได้เป็นบางส่วน ทั้งนี้เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐ การควบคุมหรือการกำหนดนโยบายต่างๆ ทางด้านการศึกษาจะออกไปจากส่วนกลางหรือกระรวงศึกษาธิการทั้งสิ้น แต่เมื่อสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป มีความสลับซับซ้อนและประชาชนก็เพิ่มมากขึ้น ทำให้รัฐต้องเพิ่มภาระในการให้บริการในด้านต่างๆ มากขึ้น ไม่เฉพาะแต่เพียงด้านการศึกษาอย่างเดียว การบริหารการศึกษาแบบรวมอำนาจอยู่ในส่วนกลางน่าจะไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร รัฐจึงได้กำหนด

นโยบายกระจายอำนาจการบริหารในระดับประถมศึกษาไปให้ท้องถิ่นดำเนินการ โดยเริ่มตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2506 ได้โอนโรงเรียนประถมศึกษาในเขตเทศบาลให้กับเทศบาลดำเนินการรับผิดชอบ และในปี พ.ศ. 2509 ได้โอนโรงเรียนประถมศึกษาบางประเภทในเขตสุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ให้อยู่ในความควบคุมรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (กรมการปกครอง, 2514 : 34 - 36) การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาไปให้ท้องถิ่นดังกล่าวนั้น รัฐได้ตั้งเป้าหมายว่าจะช่วยให้การบริหารการศึกษาในระดับนี้ได้รับประสิทธิผลสูงขึ้น จะช่วยให้เด็กในเกณฑ์ขี้ขี้ ได้มีโอกาสศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษาได้อย่างทั่วถึง เพราะประชาชนในท้องถิ่นจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งย่อมทราบปัญหาและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นได้ดีกว่าเจ้าหน้าที่ในส่วนกลาง และมีความรู้สึว่าการจัดการศึกษาเป็นภาระหน้าที่ของเขาเช่นกัน จะได้นำทรัพยากรของท้องถิ่นมาช่วยในการจัดการศึกษา ซึ่งจะทำให้การบริหารการศึกษาในระดับประถมศึกษามีประสิทธิภาพสูงขึ้น

การศึกษามีลักษณะคล้ายวิสาหกิจบางคนเรียกว่า วิสาหกิจการศึกษา (education enterprise) จึงต้องมีวิธีการและดำเนินการอันประกอบด้วยการวางแผนนโยบาย การลงทุน การใช้วัสดุแรงงาน เพื่อให้การศึกษาสัมฤทธิ์ผลสมความมุ่งหมาย ผลที่ได้จากการศึกษานั้นคือคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา ถ้าเราจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และผลดีผลคือคุณภาพของนักเรียนมีคุณภาพสูงก็เรียกว่ามีประสิทธิภาพ (ชน แสงศักดิ์, 2511 : 56) ดังที่กล่าวแล้วว่าการลงทุนในระดับประถมศึกษา เป็นการลงทุนที่สูงที่สุดในระดับการศึกษาต่างๆ จึงจำเป็นต้องใช้จ่ายเงินงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด นั่นคือพยายามบริหารการศึกษาให้ได้ประสิทธิผลอย่างสมบูรณ์ เป็นไปตามเป้าหมายคือให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ มีคุณภาพที่สังคมต้องการ และการศึกษาเล่าเรียนเป็นไปตามกำหนดเวลาในหลักสูตร มิให้เกิดการสูญเปล่า เนื่องจากจากนักเรียนต้องเรียนซ้ำชั้น แต่ปรากฏว่าการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ยังได้รับประสิทธิผลไม่สมบูรณ์ เนื่องจากมีนักเรียนจำนวนมากสอบตกต้อง เรียนซ้ำชั้น ดังจะเห็นได้จากสถิติผลการสอบไล่ของนักเรียนในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงผลการสอบไล่ของนักเรียนประถมศึกษา จำแนกตามปีการศึกษา

ชั้น	ปีการศึกษา 2514 ¹			ปีการศึกษา 2515 ²		
	เขาสอบ	สอบไล่	ไครอยละ	เขาสอบ	สอบไล่	ไครอยละ
ประถมปีที่ 1	1,372,663	1,148,949	83.70	1,426,658	1,202,324	84.28
ประถมปีที่ 2	1,157,095	1,025,983	88.67	1,232,014	1,105,705	89.75
ประถมปีที่ 3	1,084,402	974,784	98.89	1,140,520	1,014,576	88.97
ประถมปีที่ 4	930,773	894,916	96.15	998,528	967,418	96.88

ที่มา 1 รายงานประจำปี 2514 กรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2516 : 134)

2 รายงานประจำปี 2515 กรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2517 : 200)

จำนวนนักเรียนที่ต้องเรียนซ้ำชั้นหรือออกไปกลางคันโดยไม่สำเร็จการศึกษา เมื่อพิจารณาในแง่ของภาระลงทุน ก็นับว่าเป็นการสูญเปล่า นับเป็นจำนวนเงินปีละหลายล้านบาท เนื่องจากจำนวนนักเรียนในระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียนของหน่วยราชการส่วนท้องถิ่น คือองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาลในจังหวัดต่างๆ เป็นผู้ดำเนินการรับผิดชอบ มีอำนาจและอิสระในการบริหารมาก จึงเป็นที่น่าสนใจว่าประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นดังกล่าวจะแตกต่างกันหรือไม่ แต่ลักษณะการปกครองส่วนท้องถิ่นของทุกจังหวัดมีลักษณะเหมือนกัน ยกเว้นกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาเพียงจังหวัดเดียว คือจังหวัดสระบุรี ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยรับราชการอยู่ในจังหวัดนี้ เห็นว่าจังหวัดสระบุรีเป็นจังหวัดที่น่าสนใจจังหวัดหนึ่งซึ่งพอจะสรุปลักษณะสภาพทั่วไปได้ดังนี้ (จังหวัดสระบุรี, 2515 : 1 - 8)

1. สภาพทางภูมิศาสตร์ จังหวัดสระบุรีตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทย เป็นชุมทางคมนาคมที่ผ่านไปสู่อีกภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง พื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1,956,772 ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ กับ 1 กิ่ง ลักษณะพื้นที่ทางตอนเหนือ ตะวันออก และตอนกลางบางส่วนเป็นป่าดง ภูเขาและที่ลาดสูง ทางตอนใต้และตะวันตกเป็นที่ราบ

2. สภาพทางเศรษฐกิจ จากการสำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2518 จังหวัดสระบุรีมีประชากร 439,936 คน เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศแตกต่างกัน ประชาชนจึงมีอาชีพต่างๆกัน ที่สำคัญได้แก่ การทำนา มีเนื้อที่ในการทำนา 728,114 ไร่ ผลผลิตในปี พ.ศ. 2512 ได้ 220,225 ตัน เหลือไปขายในท้องที่ต่างๆ เป็นเงินประมาณ 117 ล้านบาท การทำไร่ก้างเป็นที่ยอมรับของกลไก โดยเฉพาะการปลูกข้าวโพด ถั่วเขียว ถั่วลิสง ข้าวฟ่าง และมะม่วง เป็นต้น มีเนื้อที่ในการทำไร่ประมาณ 553,886 ไร่ ผลผลิตจากพืชไร่นานี้คิดเป็นเงินมีหนึ่งประมาณ 188 ล้านบาท การเลี้ยงสัตว์มีอยู่ทั่วไป สัตว์ที่เลี้ยงกันมากได้แก่ โค สุกร และไก่ โดยเฉพาะในเขตท้องที่อำเภอมวกเหล็กและอำเภอแก่งคอยนิยมเลี้ยงโคนมมาก นอกจากนี้ประชาชนบางส่วนมีอาชีพในการรับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น โรงงานปูนซีเมนต์ โรงงานทอกระสอบ โรงงานหินอ่อน โรงงานปูนซีเมนต์ขาว โรงงานมันค้ายและทอผ้า โรงงานสุรา โรงงานเส้นไหม และโรงเลื่อยจักร เป็นต้น ในการสำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2511 ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อคนปีละ 5,000 บาท

3. สภาพทางการศึกษา เฉพาะในระดับประถมศึกษา เมื่อปีการศึกษา 2518 มีโรงเรียนสังกัดต่างๆกัน ดังนี้

โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด	361	โรง
โรงเรียนสังกัดการศึกษาเอกชน	22	โรง
โรงเรียนสังกัดเทศบาล	15	โรง
โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา	6	โรง

จำนวนครู 2,500 คน จำนวนนักเรียน 66,614 คน

ปัญหาทางการศึกษาที่พบมากที่สุด ได้แก่

3.1 มีนักเรียนต้องเรียนซ้ำชั้นจำนวนมาก โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา

3.2 จำนวนครูต่อนักเรียนไม่ได้สัดส่วน ในระดับประถมศึกษามีครูต้องสอนสองชั้นประมาณร้อยละ 15

3.3 จำนวนครูที่มีวุฒิครูที่เหมาะสมยังไม่ได้สัดส่วน ในระดับประถมศึกษาที่มีครูที่ไม่มีวุฒิครูประมาณร้อยละ 11

3.4 มีเด็กตกสำรวจประมาณร้อยละ 2.3 และจำนวนนักเรียนที่ศึกษาต่อในแต่ละระดับค่อนข้างต่ำ จากชั้นประถมปีที่ 4 ไปเรียนต่อในชั้นประถมปีที่ 5 เพียงร้อยละ 57.8 จากชั้นประถมปีที่ 7 ไปเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพียงร้อยละ 87 และจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไปเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพียงร้อยละ 22.8

3.5 โรงเรียนเป็นจำนวนมากขาดแคลนอุปกรณ์การสอน และครูขาดแรงจูงใจในการใช้อุปกรณ์การสอน ซึ่งทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนการสอนไม่ดีเท่าที่ควร

3.6 การวัดผลในการเรียนการสอนเป็นการได้ - ตก เป็นส่วนใหญ่ โดยครูไม่นำมาปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอน

3.7 มีนักเรียนจำนวนมากขาดแคลนหนังสือแบบเรียนและอาหารกลางวัน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา

จากที่กล่าวนี้ เห็นได้ว่าจังหวัดสระบุรียังมีปัญหาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและปัญหาทางการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้เลือกจังหวัดสระบุรี เป็นตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบประสิทธิภาพผลทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกับของเทศบาล ในจังหวัดสระบุรี

2. เพื่อวิเคราะห์ความสูญเสียทางการศึกษาและคำนวณค่าใช้จ่ายที่รัฐสูญเสียไปอันเนื่องมาจากนักเรียนต้องเรียนซ้ำชั้น และออกจากโรงเรียนกลางคัน โดยไม่สำเร็จการศึกษาในจังหวัดสระบุรี

3. เพื่อศึกษาและรวบรวมสาเหตุที่นักเรียนต้องเรียนซ้ำชั้น และออกกลางคันโดยไม่สำเร็จการศึกษาในจังหวัดสระบุรี และเพื่อเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว

ความสำคัญในการศึกษาคนควา

ผลการวิจัยจะทำให้ผู้บริหารได้นำไปศึกษาวิเคราะห์ และปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของคนที่ศึกษาที่เป็นอยู่ และได้นำมาพิจารณาผลต่ออัตราการสูญเสียไปเนื่องจากนักเรียนต้องเรียนซ้ำชั้น หรือต้องออกกลางคันโดยไม่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร และนอกจากนี้ผลการวิจัยจะช่วยแรงจูงใจให้มีการปรับปรุงหลักสูตร คุณภาพการสอน การวัดผลการศึกษา การสรรหาบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนการร่วมมือกับอุปกรณ์การเรียนที่จะช่วยกันป้องกันมิให้นักเรียนซ้ำชั้นหรือออกกลางคันต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาคนควา

1. การศึกษานี้จะศึกษาเฉพาะนักเรียนประถมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและของเทศบาลในจังหวัดสระบุรี โดยจะศึกษากับนักเรียนที่เริ่มเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2509, 2510 และ 2511 เป็นปีฐาน เหตุที่ต้องศึกษาย้อนหลังไปถึงปีการศึกษา 2509 ก็เพราะหลักสูตรประถมศึกษาตอนต้น เป็นการที่ศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2505 (ยกเว้นบางตำบลที่ขยายการศึกษาภาคบังคับถึงประถมศึกษาตอนปลาย) ซึ่งเด็กทุกคนจะต้องศึกษาจนกว่าจะสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรทั้งกลาง แต่ถาสอบตกก็ต้องเรียนซ้ำชั้นต่อไป จนกว่าจะมีอายุย่างเข้าปีที่ 15 จึงจะออกจากโรงเรียนได้ การศึกษานักเรียนในรุ่นปีการศึกษา 2509, 2510 และ 2511 จึงสามารถทำการศึกษาได้อย่างสมบูรณ์

2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งที่จะหาประสิทธิภาพการศึกษา และสาเหตุที่นักเรียนต้องเรียนซ้ำชั้นและออกกลางคันเท่านั้น มิได้ติดตามผลการปฏิบัติงานของนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนไปแล้วว่าจะมีความรู้ความสามารถตามความมุ่งหมายของโรงเรียนหรือไม่

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด หมายถึง โรงเรียนประชาบาลซึ่งอยู่ภายใต้การดำเนินงานและรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัด นอกเขตเทศบาล และมีโรงเรียนที่สังกัดกรมสามัญศึกษา หรือโรงเรียนราษฎร์
2. โรงเรียนของเทศบาล หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาซึ่งอยู่ภายใต้การดำเนินงานและรับผิดชอบของเทศบาล ภายในเขตเทศบาลต่างๆ
3. นักเรียน - ปี (student-year) หมายถึง ผลคูณระหว่างจำนวนนักเรียนกับจำนวนเวลาเป็นปีที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียน เช่น นักเรียนสองคน เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ใช้เวลาคนละ 6 ปี จำนวนนักเรียน - ปี เท่ากับ 12
4. ประสิทธิภาพทางการศึกษา หมายถึง ประสิทธิภาพในการผลิตนักเรียนจนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษาตอนต้น คำนวณได้จากอัตราส่วนระหว่างจำนวนนักเรียน - ปีที่ใช้ตามหลักสูตร กับจำนวนนักเรียน - ปี ที่ใช้จริง หรือ

$$\text{ประสิทธิภาพทางการศึกษา} = \frac{\text{จำนวนนักเรียน - ปีที่ใช้ตามหลักสูตร}}{\text{จำนวนนักเรียน - ปีที่ใช้จริง}}$$

5. ความสูญเสียทางการศึกษา หมายถึง ความสูญเสียที่เกิดขึ้นจาก

- 5.1 การเรียนเกินเวลาที่หลักสูตรกำหนด แต่สามารถเรียนจนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษาตอนต้น คำนวณได้จากอัตราส่วนระหว่าง จำนวนนักเรียน - ปีที่ใช้จริง กับจำนวนนักเรียน - ปีที่ใช้ตามหลักสูตร หรือ

$$\text{ความสูญเสียทางการศึกษา} = \frac{\text{จำนวนนักเรียน - ปีที่ใช้จริง}}{\text{จำนวนนักเรียนปี - ปีที่ใช้ตามหลักสูตร}}$$

- 5.2 การที่นักเรียนออกกลางคัน คำนวณได้จากอัตราส่วนระหว่างจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคัน กับจำนวนนักเรียนที่ลงทะเบียนในรุ่นนั้น หรือ

$$\text{ความสูญเสียทางการศึกษา} = \frac{\text{จำนวนนักเรียนที่ออกกลางคัน}}{\text{จำนวนนักเรียนที่ลงทะเบียนในรุ่นนั้น}}$$

6. นักเรียนที่ออกกลางคัน (drop-out group) หมายถึงนักเรียนที่ถอนออกจากโรงเรียน (leaving school early) ก่อนที่จะเรียนจบตามระบบชั้น ตามหลักสูตรประถมศึกษาตอนต้น ทั้งนี้รวมรวมไปถึงเด็กที่ได้รับการยกเว้น ผ่อนผัน แผนกฯ ชำนาญ หรือหายไปจากโรงเรียนโดยไม่ได้อายโรงเรียนเป็นหลักฐาน

7. วน (cohort) หมายถึงกระบวนการติดตามผลการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคล ตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตลอดทุกปีจนกระทั่งสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษาตอนต้น หรือออกกลางคันไปก่อน

เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความเป็นมาของระบบบริหารการประถมศึกษาของไทย

การศึกษาในระดับประถมศึกษาของไทย แต่เดิมนั้นอยู่กับวัดเป็นสำคัญ มิได้มีการจัดการศึกษาเป็นแบบแผน จนกระทั่งถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียนขึ้นเป็นครั้งแรก ในพระบรมมหาราชวัง ในปี พ.ศ. 2414 หลังจากนั้นจึงได้มีการจัดตั้งโรงเรียนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่ยังมีไม่มากนัก ส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพฯ และยังไม่มียุทธศาสตร์ที่แน่นอนที่รับผิดชอบการบริหารโดยเฉพาะ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2441 ได้เริ่มมีการจัดการศึกษาที่มีระบบเป็นแบบแผนเป็นครั้งแรก และได้ขยายการศึกษาออกไปยังหัวเมืองมากขึ้น หลังจากนั้นก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงหน่วยงานรับผิดชอบในการจัดการประถมศึกษาอยู่หลายครั้ง แบ่งออกได้เป็น 5 ระยะ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2517 : 12 - 15)

ระยะที่ 1 พ.ศ. 2441 - 2450 กระทรวงธรรมการจัดการศึกษาในกรุงเทพฯ
กระทรวงมหาดไทยจัดการศึกษาตามหัวเมือง เมื่อปี พ.ศ. 2441 นั้นนับว่าเป็นปีที่เริ่มมีหน่วยงานบริหารขึ้นทำหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการแน่นอน โดยมีอยู่ 2 กระทรวง คือ

1. กระทรวงธรรมการ โดยกรมศึกษาธิการ ทำหน้าที่จัดการศึกษาในเมืองหลวง
2. กระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่จัดการศึกษาในหัวเมือง แต่ก็ยังอาศัยความร่วมมือจากวัด โดยมีพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นครูสอนอยู่เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้กระทรวงธรรมการยังมีหน้าที่ควบคุมการดำเนินการศึกษาในหัวเมืองให้เป็นไปตามนโยบายส่วนกลาง และฝ่ายเทศาภิบาลก็ได้จัดตั้งสภาวัดศึกษาขึ้นควบคุมและตรวจการการศึกษาตามหัวเมืองและอำเภอ

ระยะที่ 2 พ.ศ. 2451 - 2474 กระทรวงนครบาล จัดการศึกษาส่วนกลาง
กระทรวงมหาดไทยจัดการศึกษาในส่วนภูมิภาค และกระทรวงธรรมการมีหน้าที่ประสานงานให้เป็นไปตามนโยบายที่วางไว้ ในช่วงระยะเวลานี้ นับว่าเป็นปีที่มีการเปลี่ยนแปลงการศึกษา

ระดับประถมศึกษาอย่างมาก กล่าวคือได้เริ่มมีการขยายการศึกษาภาคบังคับออกไปทั่วราชอาณาจักร จนถึงระดับตำบล โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการประถมศึกษา 3 กระทรวง คือ

1. กระทรวงนครบาล ทำหน้าที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในส่วนกลาง
2. กระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่จัดการศึกษาในส่วนภูมิภาค
3. กระทรวงธรรมการ ทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานงานให้การศึกษาเป็นไปตามนโยบายที่วางไว้

ระยะที่ 3 พ.ศ. 2475 - 2490 กระทรวงมหาดไทยจัดการศึกษาประถมศึกษา

เทศบาลจัดการศึกษาในเขตเทศบาล ครุสภาทำหน้าที่ประสานงานทางด้านการเงิน กระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่ประสานงานและควบคุมนโยบาย เมื่อปี พ.ศ. 2475 ได้มีการเปลี่ยนการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลสมัยนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น จึงได้มีการจัดตั้งเทศบาลขึ้น และได้มอบหมายให้เทศบาลมีหน้าที่ช่วยจัดการศึกษาด้วย นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2488 ยังได้มีการเปลี่ยนแปลงในด้านการบริหารงานบุคคลในวงการศึกษารวมถึง คือได้จัดตั้งครุสภาทำหน้าที่แทนคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนของข้าราชการครูอีกด้วย ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ในช่วงระยะเวลานี้มีหน่วยงานดำเนินการประถมศึกษา 4 หน่วยงานคือ

1. กระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบการศึกษาประถมศึกษา ในอาณาเขตที่ยังมิได้ยกเป็นเขตเทศบาล

2. เทศบาล รับผิดชอบการศึกษาในเขตเทศบาล

3. กระทรวงศึกษาธิการ รับผิดชอบเรื่องการศึกษาของเทศบาลโดยเฉพาะเรื่องครูและงบประมาณ และมีหน่วยศึกษาธิการจังหวัดทำหน้าที่ประสานงาน และควบคุมนโยบายให้เป็นไปตามที่ส่วนกลางวางไว้

4. ครุสภา รับผิดชอบในด้านการบริหารบุคคล โดยทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนของข้าราชการครู

ระยะที่ 4 พ.ศ. 2491 - 2508 กระทรวงศึกษาธิการจัดการศึกษาประชาบาล เทศบาลจัดการศึกษาในเขตเทศบาล ครูสภาทำหน้าที่ทางด้านการบริหารบุคคล เมื่อปี พ.ศ. 2491 ได้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือได้มีการโอนการศึกษาประชาบาลจากกระทรวงมหาดไทย มาอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นในช่วงระยะเวลานี้ จึงมีหน่วยรับผิดชอบ การประถมศึกษา 3 หน่วยงานคือ

1. กระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่จัดการศึกษาประชาบาลทั้งหมด ภายใต้ความ รับผิดชอบของกรมสามัญศึกษา

2. เทศบาล ทำหน้าที่จัดการศึกษาในเขตเทศบาล

3. ครูสภา ทำหน้าที่ประสานงานด้านบุคคล หรือเป็นคณะกรรมการข้าราชการ พลเรือนของข้าราชการครู

ระยะที่ 5 พ.ศ. 2509 - ปัจจุบัน องค์การบริหารส่วนจังหวัด จัดการศึกษาประชาบาล กระทรวงมหาดไทย ควบคุมดูแลและบริหารงานด้านธุรการ กระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่ประสาน งานด้านวิชาการ เทศบาลจัดการศึกษาในเขตเทศบาล และครูสภาทำหน้าที่ทางด้านการบริหารบุคคล เมื่อปี พ.ศ. 2509 ได้มีการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานด้านประถมศึกษาอย่างสำคัญ กล่าวคือ ได้โอนการศึกษาประชาบาลทั้งหมดให้อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัด กระทรวงมหาดไทยซึ่งมีหน้าที่ควบคุมองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำหน้าที่รับผิดชอบควบคุมดูแล และบริหารงานด้านธุรการ กระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่ควบคุมและประสานงานด้านวิชาการ ส่วนเทศบาลและครูสภายังทำหน้าที่อย่างเดิม ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ในปัจจุบันมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ ในการดำเนินการประถมศึกษา 5 หน่วยงานคือ

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำหน้าที่จัดการศึกษาประชาบาล

2. กระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่ควบคุมดูแลและบริหารงานด้านธุรการ

3. กระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่ควบคุมและประสานงานทางด้านวิชาการ

4. เทศบาล ทำหน้าที่จัดการศึกษาในเขตเทศบาล

5. ครูสภา ทำหน้าที่งานบริหารบุคคลของข้าราชการครูสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และทำหน้าที่แทนคณะกรรมการข้าราชการส่วนจังหวัด ในเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการครู

นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนประถมศึกษาบางส่วน อยู่ในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่โรงเรียนราษฎร์ โรงเรียนประถมศึกษาที่ส่งวนไว้เพื่อปรับปรุงทางวิชาการ และโรงเรียนสาธิตของวิทยาลัยครู และมหาวิทยาลัยต่างๆ เป็นต้น

หน้าที่และความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เกี่ยวกับการศึกษาประชาชน

ตามความมาตรา 31 ของพระราชบัญญัติบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 (ข่าเลื่อง วุฒิจันทร์, 2516 : 81) ได้กำหนดหน้าที่ไว้กว้างๆ ว่า "การศึกษา การบำรุงศาสนา และวัฒนธรรม" แต่หน้าที่ในการจัดการศึกษาประชาชนนั้นมาจากข้อตกลงระหว่างกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงศึกษาธิการในการประชุมครั้งที่ 47/2508 เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2508 ณ ห้องประชุมสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (กรมสามัญศึกษา, 2516 : ภาคผนวก) กำหนดให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ควบคุมและส่งเสริมการศึกษาดังต่อไปนี้

1. การตั้งงบประมาณอุดหนุน การจัดสรรและควบคุมการใช้จ่าย
2. การควบคุมการสร้างอาคาร และครุภัณฑ์
3. การบริหารบุคลากรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบรรจุแต่งตั้ง เลื่อนชั้น เลื่อนอันดับ วินัย ทะเบียนประวัติ บำเหน็จบำนาญ
4. การตรวจจัดทำสถิติและทะเบียนเด็ก และจัดเด็กให้มาเข้าโรงเรียน
5. การพิจารณาให้ความเห็นชอบในเรื่องการตั้ง ยุบเลิกโรงเรียนประชาบาล
6. การขยายการศึกษาภาคบังคับ
7. การช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องต่างๆ เช่น จัดหาแบบเรียนและอุปกรณ์การศึกษา
8. การประสานงานกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด และกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะในเรื่องการอบรมครูในระดับจังหวัด โครงการต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการประถมศึกษาและอื่นๆ

ขณะเดียวกันในพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด มาตรา 35 ทวิ ได้ให้อำนาจขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นผู้ออกข้อบัญญัติจังหวัดในเรื่อง

1. การปกครองโรงเรียน

2. การเงินและทรัพย์สินของโรงเรียน
3. การทำประมาณการรายได้ และงบประมาณรายจ่ายของโรงเรียน
4. การจัดสถานที่เรียน และเครื่องใช้ในโรงเรียน
5. การตรวจตรากิจการของโรงเรียน
6. การบัญชีทุกอย่างในโรงเรียน
7. การอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการในโรงเรียน

หน้าที่และความรับผิดชอบของ เทศบาลที่เกี่ยวข้องกับการประถมศึกษาในเขตเทศบาล

ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2478 สรุปหน้าที่และความรับผิดชอบของเทศบาลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ดังนี้ (ชาเลื่อง วุฒิจันทร์, 2516 : 184 - 186)

1. เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่จัดการประถมศึกษา
2. จัดให้เด็กที่มีอายุถึงเกณฑ์ในเขตเทศบาลได้เข้าโรงเรียนโดยทั่วถึง
3. เป็นผู้จัดตั้งและดำรงโรงเรียนเทศบาล
4. ควบคุมและบริหารโรงเรียนเทศบาลในเขตของตน

จากที่กล่าวมานี้จึง สอดสรุปได้ว่า หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นทั้ง องค์การบริหารส่วนจังหวัด และเทศบาล ต่างก็มีอำนาจและอิสระในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาเป็นอันมาก และจำนวนนักเรียนในระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่อาศัยในความรับผิดชอบของหน่วยงานดังกล่าว ทั้งจะพิจารณาได้จากตาราง 2 จึงอาจกล่าวได้ว่าความสำเร็จของการจัดการประถมศึกษาส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความดำเนินงานของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นดังกล่าว

ตาราง 2 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนนักเรียนระดับประถมศึกษาจำแนกตาม
สังกัดต่างๆ ปีการศึกษา 2517

สังกัด	ส่วนกลาง	ส่วนภูมิภาค
กรมสามัญศึกษา (กองการประถมศึกษา)	47,845	140,927
องค์การบริหารส่วนจังหวัด (70 แห่ง)	-	5,128,845
เทศบาล	-	204,919
โรงเรียนราษฎร์	319,478	435,341
กรุงเทพมหานคร	217,298	-

ที่มา กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (กองแผนงาน สำนักงาน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2518 : 14'- 25)

✓ ประสิทธิภาพและความสูญเสียทางการศึกษา ✗

ประสิทธิภาพ หมายถึง ประสิทธิภาพในการผลิต แต่เป็นศัพท์โดยเฉพาะ ถ้าทุกครั้งจะ
พูดว่า ประสิทธิภาพของการผลิตก็จะไม่สะดวก จึงได้ใช้คำว่า ประสิทธิภาพแทน พูดให้เข้าใจ
ง่ายขึ้น ประสิทธิภาพคืออัตราส่วนของสิ่งที่ป้อนเข้าไป (input) อาจเป็นสิ่งที่ของหรือบริการ
หรือทรัพยากรอื่นใด เทียบกับสิ่งที่ของหรือบริการที่ผลิตออกมา (output) (ฉัตรชัย สัตวรา
นนท์, 2515 : 34) เมื่อนำมาใช้ทางด้านการศึกษา เช่น แสงศักดิ์ (แสงศักดิ์, 2511
: 149) ได้ให้ความหมายว่า ว่าเป็นผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย และผลของการศึกษานั้นจะ
ต้องดำเนินการจัดอย่างมีประสิทธิภาพ คือต้องผลิตให้มีปริมาณมาก มีคุณภาพดี ใช้แรงงาน

ค่าใช้จ่ายน้อย และสำเร็จภายในกำหนดเวลา ประสิทธิภาพทางการศึกษาจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่นงบประมาณที่ใช้จ่ายเพื่อการศึกษา การวางแผนนโยบายเกี่ยวกับการศึกษา การขยายการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการกำลังคนของประเทศ ความสามารถของผู้บริหาร ครูและบุคลากรอื่นๆ การปรับปรุงประสิทธิภาพทางการศึกษาอาจทำได้หลายวิธี คือ

๑. ให้การศึกษอบรมแก่นักเรียนใหม่คุณภาพดี ความต้องการของส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจ ได้ได้รับความรู้ตามหลักสูตร มีทักษะและสามารถนำไปใช้ได้ตลอดชีวิต

๒. หาทางให้นักเรียนได้รับความรู้ และสอยโลได้มากที่สุด การที่มีนักเรียนสอบตกมาก จะทำให้เกิดความสูญเสียทางด้านการศึกษา นักเรียนที่สอบตกแต่ละคนจะเสียงบประมาณของชาติไปเป็นจำนวนมาก

๓. การใช้เวลาเรียนระหว่างปีการศึกษา ประสิทธิภาพจะขึ้นอยู่กับจำนวนชั่วโมงที่ใช้ในการอบรมสั่งสอนครู ครูและผู้บริหารจะต้องพยายามหาทางป้องกันมิให้เวลาเหล่านี้สูญเสียไป

๔. การใช้อาคารสถานที่ และอุปกรณ์การสอน จะต้องใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่ากับการลงทุน

๕. จำนวนและอัตราครูที่สอนแต่ละโรงเรียน ควรให้เหมาะสมกับปริมาณงาน ไม่ควรมีมากหรือน้อยเกินไป

ดังนั้นจะเห็นว่าความพยายามใดๆ เพื่อให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นจากการลงทุน ถือว่าเป็นความพยายามเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของการศึกษาให้ดีขึ้น ประสิทธิภาพและความสูญเสียไปจะมีผลเกี่ยวเนื่องกัน กล่าวคือ ถ้าการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพสูง ความสูญเสียไปก็จะน้อยลง แต่ถ้ามีประสิทธิภาพต่ำ ความสูญเสียไปก็จะสูงขึ้น เรื่องความสูญเสียไปทางด้านการศึกษานี้ได้มีการคำนวณเป็นตัวเลขว่า ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณไปเป็นจำนวนมาก แต่ก็มีนักการศึกษาได้แสดงความเห็นว่า การศึกษาไม่ควรยอมให้ข้อผิดพลาดทางเศรษฐกิจเข้าครอบงำ จนกระทั่งเห็นคนเป็นทรัพยากรไป เพราะเรื่องของคนนับเรารู้ว่าเป็นสัตว์ประเสริฐ การที่คิดเป็นกำไรขาดทุนในแง่ของบัญชีเสมอไปนั้น อาจเป็นสิ่งที่ผิดเป้าหมายอยู่บ้าง เพราะการให้การศึกษาจะต้องคำนึงถึงคุณภาพของผู้ได้รับการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในการเป็นพลเมืองที่ดีต่อไป แต่อย่างไรก็ดีหาก

เราจะมองหลักการกว้างๆ ในการพัฒนาประเทศแล้ว ประเทศไทยเป็นประเทศยากจน หากว่าเราสามารถปรับปรุงสิ่งที่นำมาใช้ได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยก็จะเป็นการประหยัด และสามารถนำเงินที่มีอยู่ไปพัฒนาในด้านอื่นที่มีประโยชน์ต่อบ้านเมืองยิ่งขึ้น (เชื้อ วิชัยภักษ์, 2509 : 98-100)

ชน แสงศักดิ์, (ชน แสงศักดิ์, 2511 : 62 - 67) ได้กล่าวถึงสาเหตุของความสูญเสียทางการศึกษาไว้ดังนี้

1. เกิดจากนักเรียนสอบตกซ้ำชั้น และออกก่อนสำเร็จการศึกษา
2. เกิดจากครูสอนไม่เต็มที่ อาจเกิดจากการหยุดเทศกาลต่างๆ หยุดให้นักเรียนเตรียมตัวสอบ คุรุติคประชุม เป็นต้น
3. เกิดจากการไร้ห้องเรียน อาคาร สถานที่ไม่เต็มที่ ขอบเขตขยายห้องเรียนเพิ่มขึ้น
4. เกิดจากระบบการบริหาร เช่น นโยบายไม่แน่นอน การจัดอัตราครมมากเกินไปในบางวิชาและขาดในบางวิชา ผลคือนักเรียนออกไปแล้วไม่มีงานทำ ตลาดแรงงานต้องการอย่างหนึ่งแต่โรงเรียนผลิตไปอีกอย่างหนึ่ง
5. เกิดจากการใช้วัสดุอุปกรณ์ เช่น มีแต่ไม้จกใช้ให้เป็นประโยชน์ ไม้จกซ่อมแซมบำรุงรักษา หรือใช้เกินความจำเป็น เป็นต้น
6. เกิดจากการขาดการตรวจสอบข้อมูลทางสถิติ และการวางแผนงานที่ดี

การพิจารณาเรื่องประสิทธิผลและความสูญเสียทางการศึกษานี้ สิ่งที่เราสามารถตรวจสอบให้เห็นได้ชัดเจน ก็คือการตรวจสอบผลการสอบไล่ จำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาและนักเรียนที่ออกกลางคัน ถ้าโรงเรียนใดรับนักเรียนเข้าเรียนไว้จำนวนหนึ่ง แล้วสามารถให้การศึกษอบรรตามหลักสูตร จนนักเรียนในรุ่นนั้นสำเร็จการศึกษาตามกำหนดเวลาทุกคนก็ถือว่าโรงเรียนนั้นมีประสิทธิผลสมบูรณ์ ไม่เกิดความสูญเสียทางการศึกษา การวิเคราะห์ประสิทธิผลทางการศึกษาโดยการคำนวณจากอัตราส่วนระหว่างจำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนในรุ่นหนึ่ง เทียบกับจำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาในรุ่นนั้น เป็นทางหนึ่งซึ่งให้เห็นประสิทธิผลทางการศึกษาของโรงเรียน/สภาการศึกษาแห่งชาติ (สภาการศึกษาแห่งชาติ, 2512 : 1 - 2) ได้ทำการวิจัยหาประสิทธิภาพในการผลิตบัณฑิต ของสถาบันอุดมศึกษา ได้เสนอวิธีการคำนวณไว้ดังนี้

1. รวบรวมรายชื่อเฉพาะนิสิตที่เข้าใหม่ (new enrollment) โดยไม่รวมนิสิตที่สอบตกซ้ำชั้นในปีที่แล้ว ถือเป็น input

2. ตรวจสอบรายชื่อนิสิตที่สำเร็จการศึกษารวมถึงรุ่นที่ตรงตามกำหนดเวลาที่หลักสูตรกำหนดพอดี ถือเป็น output เชนหลักสูตรกำหนด 4 ปี สมมติว่า

input 2505 --- output 2508

input 2506 ----- output 2509

input 2507 ----- output 2510

แล้วคำนวณหาประสิทธิภาพในการผลิตในแต่ละรุ่น ดังนี้

$$\text{ประสิทธิภาพในการผลิต} = \frac{\text{output}}{\text{input}} \times 100$$

✓ จิตการ (Chitkara, 1961 : 5) ได้เสนอวิธีการกำหนดหาประสิทธิภาพทางการศึกษา โดยพิจารณาจากจำนวนนักเรียนซึ่งการเข้ามาสู่ระบบการศึกษา แล้วสำเร็จการศึกษาออกไปกับจำนวนปีที่ใช้ในการศึกษา สมมติว่าการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาตอนต้นแห่งหนึ่ง มีนักเรียนเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 100 คน ปรากฏว่า นักเรียนจำนวนนี้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร 4 ปี โดยใช้เวลาดังกันดังนี้

นักเรียน 60 คน จบชั้น ป. 4 ใน 4 ปี

นักเรียน 20 คน จบชั้น ป. 4 ใน 5 ปี

นักเรียน 10 คน จบชั้น ป. 4 ใน 6 ปี

นักเรียน 10 คน จบชั้น ป. 4 ใน 7 ปี

จำนวนนักเรียน-ปี ที่ควรใช้ตามหลักสูตร = $100 \times 4 = 400$ นักเรียน-ปี

จำนวนนักเรียน-ปี ที่ใช้จริงของโรงเรียนนี้ = $(60 \times 4) + (20 \times 5) + (10 \times 6) + (10 \times 7)$
= 470 นักเรียน-ปี

$$\begin{aligned}\text{ประสิทธิภาพทางการศึกษา} &= \frac{\text{จำนวนนักเรียน} - \text{ปีที่เฝ้าตามหลักสูตร}}{\text{จำนวนนักเรียน} - \text{ปีที่เฝ้าจริง}} \\ &= \frac{400}{470} \\ &= .8510\end{aligned}$$

ถ้าที่ได้ยิ่งมีค่าใกล้เคียง 1 ถือว่ามีประสิทธิภาพค่อนข้างสูง

สำหรับการวัดความสูญเสียทางการศึกษา ได้มีการพยายามกำหนดเป็นตัวเลข เพื่อเป็นกรณีนี้ให้เห็นความสูญเสียทางการศึกษา ยูเนสโก (UNESCO, 1972 : 25 - 35) ได้เสนอวิธีการหาความสูญเสียไว้ดังนี้

1. โดยการเปรียบเทียบระหว่างจำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนในแต่ละชั้น กับจำนวนนักเรียนที่ผ่านการศึกษาในชั้นนั้น (apparent cohort method) รวมนักเรียนที่หายไปทุกชั้นตามหลักสูตรถือว่าเป็นความสูญเสีย การศึกษาในลักษณะนี้ มีผลเสียตรงที่เราไม่ทราบว่านักเรียนแต่ละคนเข้าชั้นกันจะกี่ปี มีนักเรียนออกกลางคันหรือย้ายที่เรียนเป็นจำนวนเท่าใด
2. โดยการศึกษานักเรียนทุกคนที่เข้าเรียนในชั้นปีที่ 1 จนกระทั่งสำเร็จการศึกษาในปีสุดท้าย (true cohort method) แล้วใช้สูตรในการคำนวณดังนี้

$$\text{ความสูญเสียทางการศึกษา} = \frac{\text{จำนวนนักเรียน} - \text{ปีที่เฝ้าตามหลักสูตร}}{\text{จำนวนนักเรียน} - \text{ปีที่เฝ้าจริง}}$$

วิธีนี้จะทำให้ทราบจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคัน จำนวนปีที่สอบตกซ้ำชั้น เหมาะสำหรับการศึกษาในกลุ่มขนาดเล็ก

3. กำหนดหาความสูญเสียทางการศึกษา ต่อนักเรียน 1,000 คน ที่เข้าเรียนในปีแรก เป็นการหาอัตราการเลื่อนชั้น อัตราการซ้ำชั้น และอัตราการออกกลางคัน และกำหนดหาความสูญเสียทางการศึกษากังนี้

3.1 เป็นหน่วยความสูญเสียของนักเรียน (unit cost of wastage) ซึ่งหาได้จากการเอาจำนวนนักเรียนในกลุ่มนั้นที่ยังไปจบการศึกษาและออกจากโรงเรียนกลางคันรวมกัน ทหารกษาจำนวนนักเรียนในกลุ่มนั้นที่จบการศึกษา

3.2 หากจากอัตราส่วนระหว่างเวลาเรียนทั้งหมดที่ใช้เรียนจริงๆ กับเวลาที่กำหนดในการศึกษาระดับนั้น (input-output ratio) หรือ

$$\text{ความสูญเสียทางการศึกษา} = \frac{\text{จำนวนนักเรียน-ปีที่ไม่จริง}}{\text{จำนวนนักเรียน-ปีที่ใช้ตามหลักสูตร}}$$

~~ความสูญเสียทางการศึกษาในระดับประถมศึกษา~~ ส่วนมากเป็นไปในรูปการสอบตกซ้ำชั้นและการออกก่อนสำเร็จการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของประเทศต่างๆ ในภูมิภาค เอเชีย เมื่อปี พ.ศ. 2512 ยูเนสโกได้รายงานข้อมูลเกี่ยวกับการสอบตกซ้ำชั้น และคำนวณความสูญเสียทางการศึกษา โดยใช้อัตราส่วนระหว่างเวลาเรียนทั้งหมดที่ใช้เรียนจริงๆ กับเวลาเรียนที่กำหนดในการศึกษาระดับนั้น (input-output ratio) ของประเทศต่างๆ 7 ประเทศ ดังตาราง 3 : UNESCO, 1972 : 125 - 35

ตาราง 3 แสดงความสูญเสียเวลาทางการศึกษาระดับประถมศึกษาในภูมิภาค
เอเชีย (ถือแรกเข้าจำนวน 1,000 คน ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นหลัก)

ประเทศ	ระยะเวลา เรียนปกติ	จำนวนปี ที่โรงเรียน โดยเฉลี่ย	อัตราส่วนเวลา เรียนจริงกับ เวลาที่กำหนด	จำนวนที่ ออกกลาง คันทั้งหมด	จำนวนปีที่จบแยกตามปีที่เรียนซ้ำชั้น					
					รวม	0	1	2	3	4
เขมร	6	14.9	2.48	640	360	88	109	83	48	32
ไต้หวัน	6	6.21	1.04	68	912	912	-	-	-	-
อินเดีย	5	8.91	1.78	540	451	155	153	92	51	-
อิหร่าน	6	7.55	1.26	221	779	390	268	121	-	-
เกาหลีใต้	6	6.38	1.06	132	368	868	-	-	-	-
มาเลเซีย	6	6.65	1.11	155	845	845	-	-	-	-
ไทย	ป.ต้น	4	5.25	1.51	179	821	393	270	114	44
	ป.ปลาย	3	3.42	1.14	157	863	723	119	21	-

ที่มา กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (กองแผนงาน สำนักงาน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2516 : 17 - 22)

จากตาราง 3 ในช่องอัตราส่วนเวลาเรียนจริงกับเวลาที่กำหนด(input-output ratio) หมายความว่า ถ้าการคำนวณจากสูตรนี้ได้เท่ากับ 1 คือนักเรียนทุกคนใช้เวลาเรียนจริงในโรงเรียนเท่ากับเวลาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรพอดี ก็ถือว่าการวัดการศึกษาของประเทนั้นไม่มีความสูญเสีย ค่าที่เกินจาก 1 เป็นตัวเลขชี้ถึงความสูญเสียเวลาทางการศึกษา เมื่อพิจารณาจากตาราง ปรากฏว่า จำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาในประเทศเขมร รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายเกือบเป็นสองเท่าครึ่ง (2.48) ของอัตราปกติหากไม่มีความสูญเสีย นอกนั้นมีอินเดีย 1.78 อิหร่าน 1.26 ไทย 1.51 แต่สำหรับประเทศเกาหลีใต้ และมาเลเซียมีการเลื่อนชั้นโดย

อัตรา input-output ratio เกือบถึงระดับสูงสุด คือเกือบไม่มีความสูญเสียเลย เชมรและอินเดียนักเรียนที่ออกกลางคัน โดยไม่จบการศึกษาเป็นจำนวนสูงมาก ในจำนวนนักเรียน 1,000 คน ออกกลางคันถึง 640 คน และ 549 คน ตามลำดับ

สำหรับในประเทศไทยจำนวนนักเรียนที่ต้อเรียนซ้ำชั้น และนักเรียนที่ออกกลางคัน นับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐต้องสูญเสียเงินไปเป็นจำนวนมาก ในระดับอุดมศึกษา วชิร บรมสิงห์ (วชิร บรมสิงห์, 2513 : 141) ได้ศึกษาประสิทธิภาพทางการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2502 - 2504 พบว่าการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ในระดับปริญญาตรี มีประสิทธิภาพร้อยละ 89 อนุมัติร้อยละ 77 ความสูญเสียเนื่องจากการสอบตกซ้ำชั้น ในระดับปริญญาตรีเท่ากับร้อยละ 12 ของอนุมัติเท่ากับร้อยละ 29 นิสิตที่ออกก่อนสำเร็จการศึกษาเท่ากับร้อยละ 16 ค่าใช้จ่ายที่สูญเสียของนิสิตทั้ง 3 รุ่น เท่ากับ 26,657,949 บาท ในระดับมัธยมศึกษา วันชัย อมรพันธ์ (วันชัย อมรพันธ์, 2514 : 104) ได้ศึกษาเปรียบเทียบ ประสิทธิภาพทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนมัธยมสามัญกับโรงเรียนมัธยมสาธิต จากการสุ่มตัวอย่าง โรงเรียนมัธยมสามัญ 2 โรงเรียน โรงเรียนมัธยมสาธิต 2 โรงเรียน ปรากฏว่านักเรียนรุ่น ปีการศึกษา 2506 - 2508 โรงเรียนมัธยมสาธิตมีประสิทธิภาพสูงกว่าโรงเรียนมัธยมสามัญ ค่าใช้จ่ายที่รัฐต้องสูญเสียเนื่องจากการสอบตกซ้ำชั้น และออกก่อนสำเร็จการศึกษาของทั้ง 4 โรงเรียนเป็นจำนวนเงิน 1,158,740 บาท [ในระดับประถมศึกษา รุ่ง แก้วแดง (รุ่ง แก้วแดง, 2513 : 43 - 52) ได้ศึกษาจำนวนนักเรียนซ้ำชั้น ในปี 2510 ปรากฏว่าระดับประถมศึกษา ตอนต้น มีจำนวนนักเรียนซ้ำชั้นมากที่สุดคือ 773,310 คน ค่าใช้จ่ายต่อหัวของนักเรียนประถมศึกษาคนละ 415 บาท คิดเป็นจำนวนเงินที่สูญเสียไปถึง 320.9 ล้านบาท ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีจำนวนนักเรียนซ้ำชั้นมากที่สุด และจากการวิจัยเรื่องประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา ของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2518 : 8 - 12) รายงานว่า อัตราการสอบไล่ได้ของนักเรียนประถมศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2512 - 2515 ของโรงเรียนในสังกัดต่างๆ มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ โรงเรียนประถมศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอัตราการสอบตกซ้ำชั้นมากที่สุดกว่าโรงเรียนในสังกัดอื่นๆ อัตราการสอบไล่ได้ของโรงเรียนประเภทต่างๆ นั้น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเชื่อมั่นได้

รอยละ 99

มีผู้เรียนเข้าชั้นและออกกลางคันนี้ กรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2509 : 12 - 18) ได้ทำการศึกษาหาสาเหตุที่เด็กไม่ได้เข้าสอบในโรงเรียนประชาบาล ในจังหวัดกาญจนบุรี ได้รายงานสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพเกี่ยวกับตัวเด็กที่ไม่ได้เข้าสอบและต้องเรียนซ้ำชั้นไว้ดังนี้

1. เกี่ยวกับอาชีพ อาชีพหลักของผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การทำไร่ ทำนา รับจ้าง และอาชีพเบ็ดเตล็ดอื่นๆ ซึ่งอาชีพเหล่านี้เป็นอาชีพประเภทเพื่อดำรงชีพอยู่ได้เท่านั้น

2. เกี่ยวกับรายได้และรายจ่ายของครอบครัว ตามลักษณะอาชีพปรากฏว่าเป็นรายได้ประเภทผลิตผลจากไร่นาเป็นส่วนใหญ่ ผู้ปกครองเก็บผลิตผลเหล่านี้ไว้เพื่อเลี้ยงครอบครัว และนำบางส่วนไปขายเพื่อแลกเปลี่ยนเครื่องอุปโภคบริโภค รายได้ที่เป็นเงินค่ารับจ้างจึงมีจำกัด ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย

3. เกี่ยวกับสภาพของครอบครัว รายเฉลี่ยสมาชิกในครอบครัวมีประมาณ 6 คน ครอบครัวเล็กที่สุดมีสมาชิก 2 คน และขนาดใหญ่ที่สุดมี 15 คน จำนวนบุตรโดยเฉลี่ยจะมีประมาณครอบครัวละ 5 คน ครอบครัวที่มีบุตรน้อยที่สุดมี 1 คน และมากที่สุดมี 11 คน ส่วนมากแต่ละครอบครัวมีบุตรไปโรงเรียนประมาณ 2 คน

4. เกี่ยวกับสุขภาพ เด็กที่ป่วยอาเจียนหรือถ่ายไม่ได้เข้าเรียนเนื่องจากการเจ็บป่วย มีประมาณร้อยละ 24.43 จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า โรคที่เป็นมากที่สุดคือไข้มาลาเรีย

5. เกี่ยวกับความยากจนของผู้ปกครอง

5.1 อาหารกลางวัน นักเรียนส่วนมากไม่ได้กินอาหารกลางวัน หรือบางคนก็ได้กินบ้าง ไม่ได้กินบ้าง ส่วนมากไม่ได้นำอาหารกลางวันไปโรงเรียน และก็ไม่ได้รับเงินจากผู้ปกครอง จึงจำเป็นต้องอด บางคนได้เงินมาจำนวนน้อยไม่พอซื้อข้าว

5.2 เครื่องนุ่งห่ม ผู้ปกครองส่วนมากยากจน ไม่มีเงินจะซื้อเสื้อผ้าให้เด็กไปโรงเรียนได้เพียงพอ ส่วนมากนักเรียนในกลุ่มนี้ไม่หาถุงหรือขายมีเสื้อผ้าเพียงชุดเดียว นอกจากนั้น บางคนไม่มีเสื้อผ้าใส่สำรองติดเปลี่ยนเมื่อมาถึงบ้าน ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองขาดเงิน

5.3 การขาดแคลนเครื่องเล่นเรียน นักเรียนในกลุ่มนี้ส่วนมากขาดแคลนเครื่องเล่นเรียน

6. เกี่ยวกับการใช้แรงงานเด็ก เด็กช่วยเหลือปลูกทรงทุกวันหรือแทบทุกวัน มีทั้งงานประจำภายในบ้าน ที่จะต้องทำทั้งเช้าเย็น หรือทำตลอดวัน และงานอาชีพอิสระที่ต้องทำทั้งเช้าเย็น หรือตลอดวัน งานประจำที่เด็กทำได้แก่ งานเลี้ยงน้อง ตักน้ำ ทำความสะอาดบ้าน และหุงข้าว เป็นต้น

7. เกี่ยวกับการส่งเสริมการเล่าเรียนของบุตรหลาน ผู้ปกครองส่วนมากสนับสนุนการศึกษาของเด็ก แต่ในบางครั้งก็ไปทราบบว่าจะช่วยเหลือเด็กได้อย่างไร เพราะตนก็ยังไม่รู้หนังสือส่วนใหญ่จึงได้แต่เพียงเตือนให้ไปโรงเรียนเท่านั้น

8. เกี่ยวกับอุปสรรคอื่นๆ นักเรียนที่อยู่ห่างไกลโรงเรียนเกิน 2 กิโลเมตร มีถึงร้อยละ 50 - 32 แต่ยังไม่ไปโรงเรียนอยู่ ถึงแม้ว่าจะเกินระยะทางที่ได้ระบุไว้ในการศึกษาภาคบังคับก็ตาม การเดินทางไปโรงเรียนส่วนมากใช้วิธีเดิน การเดินทางไม่สะดวกมีประมาณร้อยละ 28.77 เพราะถูกฝนน้ำไหลเร็ว หรือบางที่กลัวอันตรายจากสัตว์ป่า

นอกจากนี้เด็กที่ทองเรียนซ้ำชั้นแล้ว ยังมีเด็กจำนวนหนึ่งที่เรียนไม่สำเร็จการศึกษาต้องออกกลางคัน แม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติประถมศึกษาบังคับให้ทุกคนต้องเรียนจบประถมศึกษาจนกว่าจะอายุย่างเข้าปีที่ 15 จึงจะออกจากโรงเรียนได้ก็ตาม แต่ปรากฏว่ามีเด็กจำนวนหนึ่งหายไปจากโรงเรียนก่อนสำเร็จการศึกษาเสมอ กรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2518 : 64 - 66) ได้ศึกษาถึงการออกกลางคันของนักเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งเป็นจังหวัดในโครงการทดลองขยายการศึกษาภาคบังคับ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 พบว่า จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 387 คน เข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2509 มีเพียง 154 คนเท่านั้น ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ภายในกำหนดเวลา 7 ปี นักเรียนออกกลางคันโดยไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 มี 142 คน และยังมีนักเรียนที่ตกค้างอยู่ตามชั้นต่างๆ อีก 68 คน นอกจากนี้ 23 คน ยังไม่ทราบว่าย้ายไปอยู่ที่ไหน จากการศึกษาจากโคก สอดตามจากครูและผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พบสาเหตุที่ออกกลางคันเท่าที่ทราบสาเหตุเรียงตามลำดับดังนี้

1. ออกไปช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ	ร้อยละ	24.3
2. เด็กไม่สมัครใจเรียน	"	18.3
3. ผู้ปกครองยากจน	"	10.7
4. เรียนอ่อนและสุขภาพไม่ดี	"	4.1
5. ผู้ปกครองไม่สนับสนุน	"	3.7
6. พบเกณฑ์บังคับ	"	2.8
7. อพยพไม่ทราบที่อยู่	"	2.6
8. เนื้อหาวิชายากเกินไป	"	0.9
9. ถึงแก่กรรม	"	0.9
10. ไม่ทราบสาเหตุ	"	31.7

สำหรับการวิจัยต่างประเทศในระดับประถมศึกษา ประเทศในแถบเอเชียที่สนใจศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับเด็กสอบตกซ้ำชั้นและออกกลางคัน ได้แก่ประเทศอินเดีย เชาซูรี (Chowthury, 1965 : 8) ได้สุ่มโรงเรียน 24 แห่ง ในตำบลพารนาตาล (Parnagals) ในเบงกอล ตะวันตก ติดตามผลการเรียนของนักเรียนเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 4,300 คน ของปี 1961 จนกระทั่งจบหลักสูตรการศึกษา 4 ปี จากทะเบียนประวัติและการสัมภาษณ์ครู พบว่า นักเรียนที่เข้าเรียนในชั้นนี้ มีเพียง 1,181 คน เท่านั้น ที่สำเร็จในชั้นปีที่ 4 ภายใน กำหนดเวลา 4 ปี นักเรียนจำนวน 1,425 คน ออกจากโรงเรียนก่อนสำเร็จปีที่ 4 ความ สดุดีเล่าอันเนื่องมาจากการออกก่อนสำเร็จการศึกษาเท่ากับร้อยละ 31.1 เกิดจากการเรียน ซ้ำชั้นร้อยละ 39.4 และจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูในโรงเรียนและสมาชิกชุมชนนั้น พบว่าสาเหตุของความสดุดีเล่าจากการออกกลางคันและการซ้ำชั้น เกิดจากสภาพทาง เศรษฐกิจ ร้อยละ 33 บิดามารดาไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาร้อยละ 26 พฤติกรรมทางสังคมและ วัฒนธรรมร้อยละ 6.8 มาโรงเรียนไม่สม่ำเสมอร้อยละ 15.8 สนุญาตให้เด็กต่ำกว่าวัยศึกษา เล่าเรียนร้อยละ 4.8, จำนวนนักเรียนในชั้นปีที่ 1 มากเกินไปร้อยละ 2.5 วิธีสอนและ หลักสูตรไม่ดียุทธ์ร้อยละ 4.0 และสาเหตุอื่น ๆ ร้อยละ 7.1 ในสหรัฐอเมริกาที่มีความสนใจ เกี่ยวกับปัญหานักเรียนออกจากโรงเรียนกลางคัน (drop out) เป็นจำนวนมาก

แต่เนื่องจากการศึกษาของเขาเจริญก้าวหน้า ส่วนใหญ่มีผู้หนักเรียนออกจากโรงเรียนกลางคืน จึงมีมากในระดับมัธยมศึกษา เตรียมอุดมศึกษา และระดับมหาวิทยาลัย เซลเลอร์ (Zeller, 1966 : 64) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เด็กออกกลางคืนว่า เนื่องมาจากองค์ประกอบต่อไปนี้

องค์ประกอบเบื้องต้น ได้แก่

๑. ไม่ได้รับรางวัลสำเร็จในการเรียน ซึ่งเขาพบว่าร้อยละ ๘๐ ของนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนกลางคืนเป็นเด็กเรียนต่ำ

2. มีความสามารถทางการอ่านต่ำ
3. มีอายุอ่อนกว่าหรือแก่กว่าเพื่อนร่วมชั้น
4. ในชั้นต่างๆ สอบได้คะแนนต่ำ
5. ในระดับชั้นประถมศึกษาเคยสอบตกอย่างน้อยที่สุด 1 ครั้ง
6. ไม่โรงเรียนไม่สม่ำเสมอ
7. ย้ายโรงเรียนบ่อยๆ
8. ไม่รวมกิจกรรมของโรงเรียน
9. ผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าระดับความสามารถ
10. การศึกษาของบิดามารดาต่ำกว่าชั้นปีที่ ๘ (grade 8)
11. ครอบครัวมีรายได้น้อย
12. บิดามารดาแยกกันอยู่

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. ไม่ชอบครูประจำชั้น หรือครูใหญ่
2. ไม่สนใจในการเรียน
3. ไม่เป็นที่ยอมรับของเพื่อนฝูง
4. ขาดความอบอุ่นทางบ้าน
5. มีความแตกต่างจากเพื่อนฝูง ในด้านความสนใจ ด้านของดีงาม ร่างกาย

เชื้อชาติ การแต่งกาย และพัฒนาการทางร่างกาย

ซัลลิแวน (Sullivan, 1964 : 2327) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการออกโรงเรียนกลางคืน จากนักเรียนเชื้อชาตินิโกรในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง ในมลรัฐจอร์เจีย ได้พบว่าผู้ที่ออกจากโรงเรียนกลางคืน กับผู้ที่ยังเรียนอยู่ มีความแตกต่างกันคือ

1. พวกที่ออกจากร้อยละ 74.1 มักจะสอบตกในวิชาต่าง ๆ ส่วนพวกที่ยังอยู่เป็นผู้ที่สอบตกเพียงร้อยละ 25.7 เท่านั้น
2. พวกที่ยังเรียนอยู่เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนมากเป็นสามเท่าของผู้ที่ออกจากโรงเรียนกลางคืน
3. การมาโรงเรียนในรอบปีที่ผ่านมาปรากฏว่าพวกที่ออกจากโรงเรียนกลางคืนเป็นพวกที่ชอบขาดเรียน มีจำนวนถึงร้อยละ 83.5 ส่วนพวกที่ยังเรียนอยู่เป็นพวกที่ชอบขาดเรียนเพียงร้อยละ 16.5 เท่านั้น
4. พวกที่ออกจากโรงเรียนกลางคืนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีปัญหาทางบ้าน เช่น พ่อแม่แยกกันอยู่ มากกว่าพวกที่ยังเรียนอยู่

จากผลการวิจัยดังกล่าว ทำให้เห็นว่าการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ ยังได้รับประสิทธิผลไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษาที่มีความสูญเสียซึ่งเกิดจากนักเรียนต้องเรียนซ้ำชั้น และออกจากโรงเรียนกลางคืนโดยไม่สำเร็จการศึกษากันเป็นจำนวนมาก และเนื่องจากหน่วยราชการส่วนท้องถิ่นคือองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเทศบาล มีบทบาทสำคัญในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา จึงสมควรที่จะได้เร่งส่งเสริมประสิทธิภาพของการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดด้วย

วิธีดำเนินการ

กลุ่มตัวอย่าง

1. โรงเรียน เพื่อศึกษาถึงประสิทธิผลและความสูญเสียทางการศึกษาของแต่ละโรงเรียน เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 15 โรงเรียน และโรงเรียนประถมศึกษาของเทศบาล จำนวน 11 โรงเรียน รวม 26 โรงเรียน การเลือกโรงเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อการศึกษาเฉพาะโรงเรียนที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำเป็นต้องเลือกตามความหมาย เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายจำกัดและเพื่อให้สามารถติดต่อได้สะดวก ให้กลุ่มตัวอย่างมีโอกาสกระจายออกไปทุกอำเภอ จึงคัดเลือกโรงเรียนที่การคมนาคมสะดวกก่อนให้ได้อำเภอละ 1 โรงเรียน ถ้าอำเภอใหญ่ก็เพิ่มขึ้นอีกอำเภอละ 1 โรงเรียน จนได้ครบ 15 โรงเรียน สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาของเทศบาลซึ่งมีจำนวนน้อย ให้ศึกษาทุกโรงเรียน จำนวน 11 โรงเรียน (โรงเรียนในจังหวัดสระบุรีมี 15 โรงเรียน มีลักษณะสมมาตรที่จะศึกษาได้เพียง 11 โรงเรียน ที่เหลือเป็นโรงเรียนที่ตั้งขึ้นใหม่) ดังแสดงในตาราง 4

2. นักเรียน ศึกษา นักเรียนที่เข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามข้อ 1 ในรุ่นปีการศึกษา 2509, 2510 และ 2511 ซึ่งเป็นปีฐาน จนวนนักเรียนดังกล่าวจะสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษาตอนต้น หรือออกจากโรงเรียนไป ทั้งนี้ ยกเว้นนักเรียนที่ย้ายเข้าหรือออกจากโรงเรียนในระหว่างนั้น จำนวนโรงเรียนและนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้แสดงไว้ในตาราง 5 และ 6

3. ครู เพื่อศึกษาความกีดกันเกี่ยวกับสาเหตุที่นักเรียนต้องเรียนซ้ำชั้น และต้องออกจากโรงเรียนก่อนจบการศึกษา และศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหาที่นักเรียนซ้ำชั้น ใช้แบบสอบถามกับครูในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามข้อ 1 โดยวิธีสุ่มตัวอย่างประมาณร้อยละ 50 ของครูในโรงเรียนดังกล่าว ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนโรงเรียนและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแยกตามสังกัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัด			เทศบาล		
อำเภอ	โรงเรียน	ครู	เทศบาล	โรงเรียน	ครู
เมืองสระบุรี	วัดหนองโนใต้	7	เมืองสระบุรี	วัดทองพุ่มพวง	8
เมืองสระบุรี	วัดท่าวี	2	เมืองสระบุรี	วัดบำรุงธรรม	7
หนองแก	วัดซอนมะโรง	13	เมืองสระบุรี	วัดบ้านออย	5
หนองแก	วัดห้วยทราย	6	เมืองสระบุรี	วัดดาวเรือง	3
พระพุทธบาท	วัดนายาว	7	เมืองสระบุรี	วัดแก่งขนน	2
พระพุทธบาท	วัดศาลาลัย	5	เมืองสระบุรี	วัดเจดีย์งาม	2
บ้านหมอ	บ้านตลาดคนอย	8	ตำบลหนองแก	วัดเสนาณฤมิตร	4
บ้านหมอ	วัดรามบุรีราษฎร์	5	ตำบลหนองแก	วัดสหมิตรมงคล	4
เสาไห้	วัดพระบาท	12	ตำบลหนองแก	นาเรียงราษฎร์ราษฎร์	6
มวกเหล็ก	วัดมวกเหล็กนอก	13	ตำบลหนองแก	หนองแกอนุสรณ์	6
แก่งคอย	ทับกวาส	11	ตำบลแก่งคอย	วัดบ้านม่วง	13
หนองโดน	วัดหัวถนน	5			
วิหารแดง	วัดโลกกระต่าย	6			
กิ่ง อ. คอนพล	วัดคอนพล	5			
หนองแซง	วัดหนองหญ้าปล้อง	3			
รวม	15	108		11	60

ตาราง 5 จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
แยกตามรุ่นปีการศึกษา

ที่	โรงเรียน	นักเรียนรุ่นปีการศึกษา *			
		2509	2510	2511	รวม
1	วัดหนองโนใต้	44	33	32	109
2	วัดท่าวีว	16	12	16	44
3	วัดชนชะโงก	40	42	42	124
4	วัดห้วยทราย	32	37	38	107
5	วัดนายาว	27	46	32	105
6	วัดศาลเสี้ยน	33	13	27	73
7	บ้านตลาดน้อย	41	54	44	139
8	วัดราษฎร์บำรุง	22	23	22	67
9	วัดพระยาทศ	26	23	23	72
10	วัดมวกเหล็กนอก	47	42	36	125
11	ทับกวาง	35	36	35	106
12	วัดหัวถนน	29	31	33	93
13	วัดโคกกระต่าย	43	27	34	104
14	วัดคอนฟด	35	25	35	95
15	วัดหนองหญ้าปล้อง	19	15	7	41
รวม		489	459	456	1,404

* ไม่กัคจำนวนนักเรียนที่ย้ายเข้าหรือออกจากโรงเรียนระหว่างนี้

ตาราง 6 จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนของเทศบาล แยกตามรุ่น
ปีการศึกษา

ที่	โรงเรียน	นักเรียนรุ่นปีการศึกษา *			
		2509	2510	2511	รวม
1	วัดทองพรมวง	32	31	40	103
2	วัดน้ำรุ่งธรรม	17	25	24	66
3	วัดบานออย	22	24	31	77
4	วัดคาวเรือง	30	19	25	74
5	วัดแก่งขนน	18	16	17	51
6	วัดเจดีย์งาม	17	13	23	53
7	หนองแกดอนสรณ	16	13	22	51
8	นาเรียงราษฎร์บำรุง	27	46	37	110
9	วัดสหมิตรมงคล	31	30	33	94
10	วัดเสนานฤมิตร	37	30	39	106
11	วัดบ้านม่วง	29	27	39	95
รวม		276	274	330	880

* ไม่กัจำนวนนักเรียนที่ย้ายเข้าหรือออกจากโรงเรียนระหว่างนี้

3. แบบสอบถามเด็กที่ออกจากโรงเรียนโดยไม่สำเร็จการศึกษา ใช้ตรวจสอบจากทะเบียนนักเรียน และสัมภาษณ์จากครู มีรายการดังนี้

โรงเรียน..... สังกัด.....อำเภอ..... จังหวัดสระบุรี

รุ่นปีการศึกษา	ชื่อนักเรียนที่ออก	ขณะที่ออกเรียนชั้น	ปีการศึกษาที่ออก	เหตุที่ออก (ลงรหัส)	หมายเหตุ

เหตุที่เด็กออกจากโรงเรียน

(1) ข้ายไปเข้าโรงเรียนอื่น	(7) เรียนอ่อนและสุขภาพไม่ดี
(2) ช่วยปลูกทรงประกอบอาชีพ	(8) ปลูกทรงไม่สนับสนุน
(3) ปลูกทรงยากจน	(9) ถึงแก่กรรม
(4) พบเกณฑ์บังคับ	(10) บิดามารดาถึงแก่กรรม
(5) อพยพไม่ทราบที่อยู่	(11) บิดามารดาแยกกันอยู่
(6) เด็กไม่สมัครใจเรียน	(12) ไม่สามารถติดตามได้

วิธีรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลที่ใจกำหนดหาประสิทธิภาพและความสูญเสียทางการศึกษา ได้มาโดยการรวบรวมจำนวนนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แยกตามรุ่นปีการศึกษา และตามสังกัดต่างๆ แล้วติดตามผลการเรียนของนักเรียนทุกคน ตั้งแต่เริ่มเข้าเรียน จนกระทั่งออกจากโรงเรียนไป โดยครายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนปีที่ใช้ในการศึกษา จำนวนเวลาที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด กำหนดได้จากผลรวมของเวลาเป็นปีที่มีนักเรียนแต่ละคนก็กษาอยู่ในโรงเรียน ตัวอย่างเช่น โรงเรียนแห่งหนึ่งมีนักเรียนเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 100 คน ใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนต่าง กันดังนี้

นักเรียน 60 คน จบชั้น ป. 4 ในเวลา 4 ปี จำนวนเวลาเท่ากับ 240 นักเรียน-ปี
 นักเรียน 20 คน จบชั้น ป. 4 ในเวลา 5 ปี จำนวนเวลาเท่ากับ 100 นักเรียน-ปี
 นักเรียน 10 คน จบชั้น ป. 4 ในเวลา 6 ปี จำนวนเวลาเท่ากับ 60 นักเรียน-ปี
 นักเรียน 10 คน ออกกลางคันโดยไม่สำเร็จการศึกษา

รวมจำนวนเวลาทั้งสิ้นของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาในรุ่นนี้เท่ากับ 400 นักเรียน-ปี

เมื่อได้ข้อมูลดังกล่าวแล้วแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ประเภทคือ

1.1 ประเภทที่เรียนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษาตอนต้น รวมทั้งผู้ที่
 เคยสอบตกซ้ำชั้นและขาดสอบด้วย

1.2 ประเภทที่ออกจากโรงเรียนโดยไม่สำเร็จการศึกษา เช่นหายไปจากโรงเรียน
 โดยไม่มาติดต่อกับโรงเรียน มีอายุย่างเข้าปีที่ 15 ทั้งนี้ยกเว้นนักเรียนที่ย้ายโรงเรียนโดยมี
 หลักฐานแน่นอน

2. ข้อมูลที่ไว้ศึกษาถึงสาเหตุที่นักเรียนต้องเรียนซ้ำชั้นและออกกลางคัน ผู้วิจัยได้นำ
 แบบสอบถามไปให้ครูในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างกรอกแบบสอบถามแล้วรับคืนมาด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการทางสถิติ

1. หาค่าประสิทธิภาพและความสูญเสียทางการศึกษา คำนวณจากสูตร ดังนี้

$$\text{ประสิทธิภาพทางการศึกษา} = \frac{\text{จำนวนนักเรียน} - \text{ปีที่ไ้ตามหลักสูตร}}{\text{จำนวนนักเรียน} - \text{ปีที่ไ้จริง}} \quad (\text{Chitkara, 1961 : 5})$$

ความสูญเสียทางการศึกษาของนักเรียนประเภทที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

$$= \frac{\text{จำนวนนักเรียน} - \text{ปีที่ไ้จริง}}{\text{จำนวนนักเรียน} - \text{ปีที่ไ้ตามหลักสูตร}} \quad (\text{UNESCO, 1967 : 27})$$

ความสูญเสียทางการศึกษาของนักเรียนประเภทที่ออกจากโรงเรียนโดยไม่สำเร็จ
การศึกษาตามหลักสูตร

$$= \frac{\text{จำนวนนักเรียนที่ออกก่อนสำเร็จการศึกษา}}{\text{จำนวนนักเรียนที่ลงทะเบียนในรุ่นนั้น}} \quad (\text{Chitkara, 1961:6})$$

2. เปรียบเทียบความแตกต่าง โดยใช้ t - test

3. การคำนวณค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไปจากค่าจ่ายต่อก่อนต่อปี จากผลการวิจัย
ของ สุชาติ เมืองแก้ว (สุชาติ เมืองแก้ว, 2518 : 65) โดยใช้จากค่าเฉลี่ยดังนี้

ตาราง 7 แสดงการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของนักเรียนประเภทศึกษาตอนต้น ต่อก่อนต่อปี
แยกตามสังกัด

ปีงบประมาณ	องค์การบริหารส่วนจังหวัด		เทศบาล	
	งบดำเนินการ	งบลงทุน	งบดำเนินการ	งบลงทุน
2511	325	984	506	19,761
2512	372	1,703	541	7,501
2513	392	1,647	655	4,850
2514	402	2,019	614	6,354
2515	424	2,833	649	- *
2516	451	2,505	585	15,209
2517	479	1,467	641	1,689
เฉลี่ย	406.42	1,865.42	598.71	9,227.33

* เป็นปีที่กรุงเทพมหานครแยกเป็นหน่วยงาน ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335
กาใช้จ่ายต่อก่อนต่อปีมีหน่วยเป็นบาท และนำไปใช้เฉพาะค่าใช้จ่ายประเภทงบดำเนินการ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความกึกเหินของครูเกี่ยวกับสาเหตุที่นักเรียน
ตองเรียนซ้ำชั้น จัดกระทำตามลำดับชั้นดังนี้

4.1 หากความถี่ของแต่ละของรายการ แล้วแปลงเป็นอัตราร้อยละ

4.2 ให้นำอัตราร้อยละในแต่ละของรายการควมกึกเหินนักเรียนประจำของ (Best,
1959 : 182) โดยให้คะแนน 5, 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ

4.3 รวมผลลัพท์ที่ได้ทั้ง 5 ของของแต่ละข้อคำถาม เป็นค่าความสำคัญของผู้ตอบ
ประเมินค่าในแต่ละรายการ

4.4 จัดอันดับความสำคัญของแต่ละรายการในข้อ 4.3

4.5 พิจารณาความสำคัญว่าอยู่ในระดับใด โดยถือเกณฑ์ ดังนี้

450 - 500 สำคัญมากที่สุด

350 - 449.99 สำคัญมาก

250 - 349.99 สำคัญปานกลาง

150 - 249.99 สำคัญน้อย

100 - 149.99 สำคัญน้อยที่สุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ปัญหาที่นักเรียนซ้ำชั้น และสาเหตุ
ที่นักเรียนออกกลางคันโดยไม่สำเร็จการศึกษา ใช้อัตราส่วนร้อยละ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย ตามลำดับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า มีดังต่อไปนี้

1. การเปรียบเทียบประสิทธิผลทางการศึกษาระหว่าง โรงเรียนของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด กับโรงเรียนของ เทศบาล

ตาราง 8 เปรียบเทียบประสิทธิผลทางการศึกษาระหว่าง โรงเรียนของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดกับโรงเรียนของ เทศบาล จำแนกตามรุ่นปีการศึกษา

ประเภท โรงเรียน	จำนวน โรง เรียน (N)	ประสิทธิผลทางการศึกษา					
		นักเรียนรุ่น 2509		นักเรียนรุ่น 2510		นักเรียนรุ่น 2511	
		$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2
องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด	15	.9126	33.03	.9172	23.92	.9127	33.07
เทศบาล	11	.9268	37.02	.9049	21.47	.9008	17.49
	26	$t = .8547$		$t = 1.0363$		$t = .4902$	

$$t (df=24) \alpha .05 = 2.064$$

ข้อมูลในตาราง 8 จะเห็นว่าในจำนวนโรงเรียนที่ศึกษา ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด 15 โรงเรียน และโรงเรียนของเทศบาล 11 โรงเรียน

นำข้อมูลที่ได้ไปคำนวณหาประสิทธิภาพทางการศึกษา โดยการเปรียบเทียบระหว่าง จำนวนเวลา
ของนักเรียนประเภทที่สำเร็จการศึกษา ใช้เรียนอยู่ในโรงเรียน กับเวลาที่นักเรียนควรจะเรียน
ตามกำหนดในหลักสูตร หรือ

$$\text{ประสิทธิภาพทางการศึกษา} = \frac{\text{จำนวนนักเรียน} - \text{ปีที่ใช้ตามหลักสูตร}}{\text{จำนวนนักเรียน} - \text{ปีที่ใช้จริง}}$$

ทั้งนี้ถือว่า การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสมบูรณ์จะมีค่าเท่ากับ 1 ปรากฏว่าโรงเรียนของ
องค์การบริหารส่วนจังหวัด ในรอบปีการศึกษา 2509 ได้คะแนนเฉลี่ยของประสิทธิภาพเท่ากับ
.9126 หรือร้อยละ 91.26 รอบปีการศึกษา 2510 ได้เท่ากับ .9172 หรือร้อยละ 91.72
รอบปีการศึกษา 2511 ได้เท่ากับ .9127 หรือร้อยละ 91.27 ส่วนโรงเรียนของเทศบาลใน
รอบปีการศึกษา 2509 ได้คะแนนเฉลี่ยของประสิทธิภาพเท่ากับ .9268 หรือร้อยละ 92.68 รอบปี
การศึกษา 2510 ได้เท่ากับ .9049 หรือร้อยละ 90.49 รอบปีการศึกษา 2511 ได้เท่ากับ
.9008 หรือร้อยละ 90.08 ผลที่ได้จากการศึกษาเห็นได้ว่า โรงเรียนทั้งสองประเภทจัดการ
ศึกษาได้รับประสิทธิภาพค่อนข้างสูง เพราะตัวเลขที่ได้มีค่าใกล้เคียง 1 มาก เมื่อพิจารณาการ
กระจายของข้อมูลจากค่าความแปรปรวน (s^2) จะเห็นว่ามีการกระจายน้อย จึงถือว่าประสิทธิภาพ
ทางการศึกษาของแต่ละโรงเรียนมีค่าใกล้เคียงกัน เมื่อนำข้อมูลที่ได้ไปทดสอบหาความแตกต่าง
ของค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพ ปรากฏว่านักเรียนรอบ 2509 ได้ค่า t เท่ากับ .8547 รอบ 2510
ได้ค่า t เท่ากับ 1.0363 และรอบ 2511 ได้ค่า t เท่ากับ .4902 เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับค่า t
จากตารางค่า t ของแมกนิเมอร์ (McNemar, 1955 : ภาคผนวก) ที่ระดับความ
เชื่อมั่น .05 ซึ่งมีค่าเท่ากับ 2.064 ปรากฏว่าค่า t ของประสิทธิภาพที่ได้จากการคำนวณ
ทั้ง 3 รอบ ต่ำกว่า 2.064 จึงกล่าวได้ว่าโรงเรียนทั้งสองประเภทจัดการศึกษาได้รับ
ประสิทธิภาพไม่แตกต่างกัน

2. การหาความสูญเสียทางการศึกษาเนื่องจากการเรียนซ้ำชั้นของนักเรียนและค่าใช้จ่ายที่เสียไป

ตาราง 9 ความสูญเสียทางการศึกษา เนื่องจากการเรียนซ้ำชั้นของนักเรียน และค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไป โรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จำแนกตามรุ่นปีการศึกษา

รุ่น	จำนวนนักเรียน		เวลา (นักเรียน-ปี)		ความสูญเสียทางการศึกษา	จำนวนนักเรียนที่จบแยกตามปีที่อยู่ในโรงเรียน				เวลาที่สูญเสียจากการเรียนซ้ำชั้น (ปี)	เงินที่สูญเสียเพราะจากการเรียนซ้ำชั้น* (บาท)
	ปีที่เข้าเรียน	ปีที่จบ	ปีที่ใช้จริง	ปีที่กำหนด		4	5	6	7		
2509	489	448	1,962	1,792	1.0948	323	83	39	3	170	69,091.40
2510	459	420	1,845	1,680	1.0982	286	106	25	3	165	67,059.30
2511	456	408	1,787	1,632	1.0949	300	74	21	13	155	62,959.10
	1,404	1,276	5,594	5,104	1.0960	909	263	85	19	490	199,145.80

* ค่าใช้จ่ายของนักเรียนต่อคนต่อปีเฉลี่ยเท่ากับ 406.42 บาท (สุชาติ เมืองแก้ว, 2518 : 85 - 91)

ข้อมูลในตาราง 9 การศึกษาหาความสูญเสียทางการศึกษาเนื่องมาจากนักเรียนซ้ำชั้น โดยการเปรียบเทียบระหว่างจำนวนเวลาของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษามาใช้เรียนอยู่ในโรงเรียนจริงๆ กับจำนวนเวลาที่นักเรียนควรจะเรียนตามกำหนดของหลักสูตร หรือ

$$\text{ความสูญเสียทางการศึกษา} = \frac{\text{จำนวนนักเรียน} - \text{ปีที่ใช้จริง}}{\text{จำนวนนักเรียน} - \text{ปีที่ใช้ตามหลักสูตร}}$$

ทั้งนี้ถือว่า ถ้าการจัดการศึกษาไม่มีความสูญเสียเนื่องจากการเรียนซ้ำชั้นเลย ตัวเลขที่ได้จากสูตรนี้จะมีค่าเท่ากับ 1 ส่วนที่เกินจาก 1 จึงเป็นตัวเลขชี้ให้เห็นความสูงต่ำของความสูญเสียเปล่า เมื่อพิจารณาจากตาราง 9 ปรากฏว่าโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในรุ่นปีการศึกษา 2509 จำนวนนักเรียนที่เข้าเรียน 489 คน จบการศึกษาตามหลักสูตร 448 คน ในจำนวนที่จบการศึกษานี้ กลุ่มที่จบตามกำหนดหลักสูตร 4 ปี มี 323 คน ใช้เวลา 5 ปี มี 65 คน ใช้เวลา 6 ปี มี 39 คน และใช้เวลา 7 ปี มี 3 คน เมื่อคำนวณหาความสูญเสียเปล่าทางการศึกษาจากสูตรดังกล่าว ได้เท่ากับ 1.0948 หรือร้อยละ 9.48 ใช้เวลาเรียนเกินกำหนดหลักสูตร 170 ปี คิดเป็นเงินที่สูญเสียไปเนื่องจากการเรียนซ้ำชั้นในรุ่นนี้เป็นเงิน 69,091.40 บาท ในรุ่นปีการศึกษา 2510 จำนวนนักเรียนที่เข้าเรียน 459 คน จบการศึกษาตามหลักสูตร 420 คน กลุ่มที่จบตามกำหนดเวลาในหลักสูตร 4 ปี มี 286 คน ใช้เวลา 5 ปี มี 106 คน ใช้เวลา 6 ปี มี 25 คน และใช้เวลา 7 ปี มี 3 คน คำนวณความสูญเสียเปล่าทางการศึกษาได้เท่ากับ 1.0982 หรือร้อยละ 9.82 ใช้เวลาเรียนเกินกำหนดรวม 165 ปี คิดเป็นเงินที่สูญเสียไปเนื่องจากการเรียนซ้ำชั้นในรุ่นนี้เป็นเงิน 67,059.30 บาท ในรุ่นปีการศึกษา 2511 จำนวนนักเรียนที่เข้าเรียน 456 คน จบการศึกษาตามหลักสูตร 408 คน กลุ่มที่จบตามกำหนดหลักสูตร 4 ปี มี 300 คน ใช้เวลา 5 ปี มี 74 คน ใช้เวลา 6 ปี มี 21 คน และใช้เวลา 7 ปี มี 15 คน คำนวณหาความสูญเสียเปล่าทางการศึกษาได้เท่ากับ 1.0949 หรือร้อยละ 9.49 ใช้เวลาเรียนเกินกำหนดรวม 155 ปี คิดเป็นเงินที่สูญเสียไปเนื่องจากการเรียนซ้ำชั้นในรุ่นนี้เป็นเงิน 62,995.10 บาท เมื่อหาความสูญเสียเปล่ารวมกันทั้ง 3 รุ่น ได้เท่ากับ 1.0960 หรือร้อยละ 9.60 จึงกล่าวได้ว่าโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้ง 3 รุ่นนั้นยังมีความสูญเสียเปล่าทางการศึกษาเนื่องจากการเรียนซ้ำชั้นของนักเรียนอยู่บ้าง หรือร้อยละ 9.60 สำหรับจำนวนเงินที่สูญเสียไปของนักเรียนทั้ง 3 รุ่น เนื่องจากการเรียนซ้ำชั้นเป็นเงิน 199,145.80 บาท ในจำนวนนักเรียนที่ซ้ำชั้นนี้ ส่วนใหญ่จะซ้ำชั้นอยู่คนละ 1 - 2 ปี และจากข้อมูลที่ได้นับว่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีนักเรียนซ้ำชั้นมากที่สุด

ตาราง 10 ความสูญเสียทางการศึกษาเนื่องจากการเรียนซ้ำชั้นของนักเรียน และ
ค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไป โรงเรียนของเทศบาล จำแนกตามรุ่นปีการศึกษา

รุ่น	จำนวนนักเรียน		เวลา (นักเรียน-ปี)		ความ สูญเสีย ทางการ ศึกษา	จำนวนนักเรียนที่จบแยก ตามปีที่อยู่ในโรงเรียน				เวลาที่ สูญเสีย จากการ เรียน ซ้ำชั้น (ปี)	เงินที่สูญเสีย เพราะ การเรียน ซ้ำชั้น (บาท)
	ปีที่ เข้า เรียน	ปีที่ จบ	ปีที่ จริง	ปีที่ กำหนด		4	5	6	7		
2509	276	247	1,065	988	1.0759	189	42	15	1	75	44,903.25
2510	274	245	1,079	980	1.1010	169	54	21	1	99	59,272.29
2511	330	304	1,353	1,216	1.1127	195	84	22	3	137	82,023.27
	880	796	3,495	3,184	1.0978	543	180	58	5	311	186,198.81

* ค่าใช้จ่ายของนักเรียนต่อคนก่อนปีเฉลี่ยเท่ากับ 598.71 บาท (สุชาติ เมืองแก้ว, 2518 : 85 - 91)

ข้อมูลในตาราง 10 เมื่อศึกษาความสูญเสียทางการศึกษาเนื่องจากการเรียนซ้ำชั้นของนักเรียน ในโรงเรียนของเทศบาลในลักษณะเดียวกับการศึกษาในตาราง 9 พบว่าในรุ่นปีการศึกษา 2509 จำนวนนักเรียนที่เข้าเรียน 276 คน จบการศึกษาตามหลักสูตร 247 คน ในจำนวนที่จบการศึกษานี้ กลุ่มที่จบตามกำหนดหลักสูตร 4 ปี มี 189 คน ใช้เวลา 5 ปี มี 42 คน ใช้เวลา 6 ปี มี 15 คน และใช้เวลา 7 ปี มี 1 คน คำนวณหาความสูญเสียทางการศึกษาได้เท่ากับ 1.0759 หรือร้อยละ 7.59 ใช้เวลาเรียนเกินกำหนดหลักสูตรรวม 75 ปี คิดเป็นเงินที่สูญเสียไปเนื่องจากการเรียนซ้ำชั้นในรุ่นนี้เป็นเงิน 44,903.25 บาท ในรุ่นปีการศึกษา 2510 จำนวนนักเรียนที่เข้าเรียน 274 คน จบการศึกษาตามหลักสูตร 245 คน

กลุ่มที่จบตามกำหนดหลักสูตร 4 ปี มี 169 คน ใช้เวลา 5 ปี มี 54 คน ใช้เวลา 6 ปี มี 21 คน และใช้เวลา 7 ปี มี 1 คน คำนวณความสูญเสียค่าทางการศึกษาได้เท่ากับ 1.1010 หรือร้อยละ 10.10 ใช้เวลาเรียนเกินกว่ากำหนดในหลักสูตรรวม 99 ปี คิดเป็นเงินที่สูญเสียไปเนื่องจากการเรียนช้าในรุ่นนี้เป็นเงิน 55,272.29 บาท ในรุ่นปีการศึกษา 2511 จำนวนนักเรียนที่เข้าเรียน 330 คน จบการศึกษิตตามหลักสูตร 304 คน กลุ่มที่จบตามกำหนดหลักสูตร 4 ปี มี 195 คน ใช้เวลา 5 ปี มี 84 คน ใช้เวลา 6 ปี มี 22 คน และใช้เวลา 7 ปี มี 3 คน คำนวณความสูญเสียค่าทางการศึกษาได้เท่ากับ 1.1127 หรือร้อยละ 11.27 ใช้เวลาเกินกำหนดหลักสูตรรวม 137 ปี คิดเป็นเงินที่สูญเสียไปเนื่องจากการเรียนช้าขึ้นเป็นเงิน 82,025.27 บาท เมื่อหาความสูญเสียของทั้ง 3 รุ่นรวมกันได้เท่ากับ 1.0978 หรือร้อยละ 9.78 จึงกล่าวได้ว่าโรงเรียนของเทศบาลทั้ง 3 รุ่น ยังมีความสูญเสียค่าทางการศึกษาเนื่องจากการเรียนช้าขึ้นของนักเรียนอยู่บ้าง หรือร้อยละ 9.78 สำหรับจำนวนเงินที่สูญเสียไปของนักเรียนทั้ง 3 รุ่น เนื่องจากการเรียนช้าขึ้นเป็นเงิน 186,198.81 บาท นักเรียนที่ช้าขึ้นส่วนใหญ่จะช้าขึ้นอยู่คนละ 1 - 2 ปี และชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการช้าขึ้นมากที่สุด

3. ความสูญเสียค่าทางการศึกษาเนื่องจากการออกกลางคันของนักเรียนและค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไป

ตาราง 11 ความสูญเสียทางการศึกษาเนื่องจากการออกกลางคันของนักเรียน และ
ค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไป โรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จำแนก
ตามรุ่นปีการศึกษา

รุ่น	จำนวนนักเรียน		ความสูญเสียทางการศึกษา	จำนวนที่ออกกลางคันแยกตามปีที่เรียนอยู่ในโรงเรียน							เวลาที่สูญเสียไป (ปี)	เงินที่สูญเสียจากการออกกลางคัน (บาท)
	ที่ลงทะเบียน	ที่ออกกลางคัน		1	2	3	4	5	6	7		
2509	489	41	.0838	8	18	4	5	1	2	3	114	46,331.88
2510	459	39	.0849	5	14	10	3	-	-	7	124	50,396.08
2511	456	48	.1053	13	6	8	6	4	6	5	164	66,652.88
	1,404	128	.0912	26	38	22	14	5	8	15	402	163,380.88

* ค่าใช้จ่ายของนักเรียนต่อคนต่อปีเฉลี่ยเท่ากับ 406.42 บาท (สุชาติ เมืองแก้ว, 2518 : 85 - 91)

ข้อมูลในตาราง 11 การศึกษาความสูญเสียทางการศึกษา เนื่องจากการออกกลางคันของนักเรียน ในโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยการเปรียบเทียบระหว่างจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคัน กับจำนวนนักเรียนที่ลงทะเบียนในรุ่นนั้น หรือ

$$\text{ความสูญเสียทางการศึกษา} = \frac{\text{จำนวนนักเรียนที่ออกกลางคัน}}{\text{จำนวนนักเรียนที่ลงทะเบียนในรุ่นนั้น}}$$

ปรากฏว่าโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในรุ่นปีการศึกษา 2509 จำนวนนักเรียนที่ลงทะเบียนเข้าเรียน 489 คน ออกกลางคัน 41 คน ค่าความสูญเสียทางการศึกษาจากสูตร

ดังกล่าวได้เท่ากับ .0838 หรือร้อยละ 8.38 นักเรียนที่ออกกลางคันนี้ ใช้เวลาเรียนอยู่ในโรงเรียนต่างๆ กัน เสียเวลาอยู่ในโรงเรียนรวม 114 ปี คิดเป็นเงินที่สูญเสียไปเนื่องจากการออกกลางคันในรุ่นนี้เป็นเงิน 46,331.88 บาท ในรุ่นปีการศึกษา 2510 จำนวนนักเรียนที่ลงทะเบียน 459 คน ออกกลางคัน 39 คน ความสูญเสียไปทางการศึกษาเท่ากับ .0849 หรือร้อยละ 8.49 เสียเวลาอยู่ในโรงเรียนรวม 124 ปี คิดเป็นเงินที่สูญเสียไปเนื่องจากการออกกลางคันในรุ่นนี้เป็นเงิน 50,396.08 บาท รุ่นปีการศึกษา 2511 นักเรียนที่ลงทะเบียน 456 คน ออกกลางคัน 48 คน ความสูญเสียไปทางการศึกษาเท่ากับ .1053 หรือร้อยละ 10.53 เสียเวลาอยู่ในโรงเรียนรวม 164 ปี คิดเป็นเงินที่สูญเสียไปเนื่องจากการออกกลางคันในรุ่นนี้เป็นเงิน 66,652.08 บาท คำนวณหาความสูญเสียไปของนักเรียนทั้ง 3 รุ่นรวมกันได้เท่ากับ .0912 หรือร้อยละ 9.12 เป็นเงินที่สูญเสียไปเนื่องจากการออกกลางคันของนักเรียนทั้ง 3 รุ่น เป็นเงินทั้งสิ้น 163,383.84 บาท จึงเห็นได้ว่าโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งจัดการศึกษาภาคบังคับ ก็ยังมีความสูญเสียไปเนื่องจากการออกกลางคันของนักเรียนทั้ง 3 รุ่น ถึงร้อยละ 9.12

ตาราง 12 ความสูญเสียทางการศึกษาเนื่องจากการออกกลางคันของนักเรียน และ
ค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไป โรงเรียนของเทศบาล จำแนกตามรุ่นปีการศึกษา

รุ่น	จำนวนนักเรียน		ความสูญเสีย เปล่าทางการ ศึกษา	จำนวนออกกลางคันแยกตามปีที่ เรียนอยู่ในโรงเรียน			เวลาที่ เสียไป (ปี)	เงินที่สูญเสีย* จากการออก กลางคัน (บาท)
	ที่ลง ทะเบียน	ที่ออก กลางคัน		1	6	7		
2509	276	29	.1051	8	1	-		39,514.86
2510	274	29	.1058	10	2	-		41,909.70
2511	330	26	.0788	14	-	1		29,935.50
	880	84		32 30	6	3 1		111,360.06

* ค่าใช้จ่ายของนักเรียนก่อนตอนปีเฉลี่ยเท่ากับ 598.71 (สุชาติ เมืองแก้ว,
2518 : 85 - 91)

ข้อมูลในตาราง 12 เมื่อศึกษาความสูญเสียเปล่าทางการศึกษาเนื่องจากการออกกลางคัน
ของนักเรียนในโรงเรียนของเทศบาล อภิขณะเดียวกับตาราง 11 ปรากฏว่าในรุ่นปีการศึกษา
2509 จำนวนนักเรียนที่ลงทะเบียน 276 คน ออกกลางคัน 29 คน ความสูญเสียเปล่าทางการ
ศึกษาเท่ากับ .1051 หรือร้อยละ 10.51 เสียเวลาอยู่ในโรงเรียนรวม 66 ปี คิดเป็นเงินที่
สูญเสียไปเนื่องจากการออกกลางคันในรุ่นนี้เป็นเงิน 39,514.86 บาท ในรุ่นปีการศึกษา
2510 จำนวนนักเรียนที่ลงทะเบียน 274 คน ออกกลางคัน 29 คน ความสูญเสียเปล่าทางการ
ศึกษาเท่ากับ .1058 หรือร้อยละ 10.58 เสียเวลาอยู่ในโรงเรียนรวม 70 ปี คิดเป็นเงินที่
สูญเสียไปเนื่องจากการออกกลางคันในรุ่นนี้เป็นเงิน 41,909.70 บาท ในรุ่นปีการศึกษา
2511 จำนวนนักเรียนที่ลงทะเบียน 330 คน ออกกลางคัน 26 คน ความสูญเสียเปล่าทางการ

ศึกษาเท่ากับ .0788 หรือร้อยละ 7.88 เสียเวลาอยู่ในโรงเรียนรวม 50 ปี คิดเป็นเงินที่สูญเสียไปเนื่องจากการออกกลางคันในรุ่นนี้เป็นเงิน 29,935.50 บาท คำนวณหาความสูญเสียไปของนักเรียนทั้ง 3 รุ่นรวมกันได้เท่ากับ .0955 หรือร้อยละ 9.55 เป็นเงินที่สูญเสียไปเนื่องจากการออกกลางคันรวมทั้ง 3 รุ่น เป็นเงินถึง 113,360.06 บาท จึงเห็นได้ว่าโรงเรียนของเทศบาลซึ่งจัดการศึกษาภาคบังคับเช่นกัน ก็ยังมีความสูญเสียไปเนื่องจากการออกกลางคันของนักเรียนของทั้ง 3 รุ่น ถึงร้อยละ 9.55 ใกล้เคียงกับโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด (ร้อยละ 9.12)

4. ความเห็นของครูเกี่ยวกับสาเหตุที่นักเรียนซ้ำชั้น

จากแบบสอบถามความเห็นของครูเกี่ยวกับสาเหตุที่นักเรียนซ้ำชั้น จากกลุ่มตัวอย่าง 168 คน ซึ่งเป็นครูโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด 108 คน และเป็นครูโรงเรียนของเทศบาล 60 คน ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 13

ตาราง 13 ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสาเหตุที่นักเรียนชั้น จำแนกตามประเภทโรงเรียน

ข้อที่	สาเหตุนักเรียนชั้น	องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด		เทศบาล	
		ระดับ ความสำคัญ	อันดับ ที่	ระดับ ความสำคัญ	อันดับ ที่
1	ผู้บังคับบัญชาไม่เอาความตั้งใจและความ สามารถในการสอนของครูเป็นหลักในการ อำนวยความสะดวกแก่ครู ทำให้หมก กำลังใจที่จะสอนให้ดีขึ้น เป็นผลให้เด็กส่วน หนึ่งต้องเรียนซ้ำชั้น	283.33	9	266.67	16
2	เด็กขาดเรียนบ่อยครั้งจนทำให้ไม่มีสิทธิ์สอบ หรือสอบตกซ้ำชั้น เพราะเรียนไม่ทันเพื่อน	276.86	11	293.33	9
3	อุปกรณ์ของใช้เด็กทำงานมากทำให้อ่อนเพลีย และมาเรียนไม่สม่ำเสมอ เป็นเหตุให้เรียน ไม่ดีเท่าที่ควร	299.07	6	285.00	11
4	ครูและอุปกรณ์ครูไม่มีความสัมพันธ์กันเท่าที่ ควร ทำให้ไม่เข้าใจกันและไม่ร่วมมือกันใน การส่งเสริมการเรียนของเด็ก	282.41	10	231.67	19
5	นักเรียนที่ไม่ได้เข้าสอบไล่ด้วยมี ไม่มีโอ กาสสอบแก้ตัว จึงทำให้จำนวนนักเรียนซ้ำชั้น เพิ่มมากขึ้น	184.26	24	206.67	20
6	ครูไม่มีวุฒิ ขาดประสิทธิภาพในการสอน เด็กจึงมีความรู้ไม่ถึง เกณฑ์ของการ	152.78	26	190.00	26

ข้อที่	สาเหตุที่นักเรียนซ้ำชั้น	องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด		เทศบาล	
		ระดับ ความสำคัญ	อันดับ ที่	ระดับ ความสำคัญ	อันดับ ที่
7	การตรวจตราและควบคุมของผู้นั่งกับบัญชา ยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ ทำให้ครูขาด ความสนใจ ขาดความตั้งใจสอน และสอน ไม่เต็มตามเวลา ทำให้เด็กมีคุณภาพต่ำและ ซ้ำชั้นมาก	254.63	18	246.67	17
8	เวลาเรียนในรอบปียังไม่เพียงพอ เพราะ ต้องใช้เวลากับกิจกรรมพิเศษต่างๆ การสอนจึงไม่คำนึงถึงคุณภาพ ทำให้เด็ก ต้องซ้ำชั้นมาก	201.85	23	196.67	24
9	การจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนยังไม่ เหมาะสม โดยเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็น ผลทำให้เด็กเรียนอ่อนต่อเนื่องกันไป	272.22	13	268.33	15
10	ครูขาดความเข้าใจเรื่องความพร้อมและ ความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้เด็กที่ เรียนอ่อนไม่มีโอกาสเรียนได้ดีขึ้น และครู มักจะละเลยเด็กที่เรียนอ่อน	272.22	13	276.67	13
11	ครูไม่ใช่อุปกรณ์การสอนและขาดเครื่องมือ ประกอบการสอนทำให้เด็กกลุ่มที่เรียนอ่อน เรียนไม่เข้าใจ	274.07	12	316.67	4
12	ครูสอนโดยไม่ตั้งใจให้เด็กเกิดความตั้งใจ เรียน ทำให้ผลการเรียนต่ำกว่าที่ควรจะเป็น	264.81	16	276.67	13

ข้อที่	สาเหตุที่นักเรียนซ้ำชั้น	องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด		เทศบาล	
		ระดับ ความสำคัญ	อันดับ ที่	ระดับ ความสำคัญ	อันดับ ที่
13	วิธีสอนภาษาไทยของครูยังไม่ดีพอ ทำให้เด็ก มีความสามารถทางภาษาคำ เป็นผลทำให้ เด็กบางกลุ่มเรียนอ่อนแทบทุกวิชา	26๔.51	15	293.33	10
14	กรณีที่รับช่วงเด็กขึ้นมาจากชั้นที่ต่ำกว่า สอนไม่ เหมาะสมกัน เพราะเพิ่งได้จะเรียนตาม หลักสูตรในชั้นของตน ทำให้เด็กกลุ่มที่เรียน อ่อนมีผลการเรียนต่ำอยู่เรื่อยๆ	312.๐6	5	350.00	3
15	เวลาเรียน 25 ชั่วโมงต่อสัปดาห์น้อยเกินไป ทำให้การสอนไม่ได้ผลเท่าที่ควร	220.37	22	214.99	22
16	ข้อสอบที่ครูใช้ยากเกินไป จึงเป็นผลให้เด็ก สอบตกซ้ำชั้น	225.00	20	220.00	21
17	ครูไม่เข้าใจความหมายและวิธีการของการ วัดผลการศึกษา ทำให้การสอนและการวัดผล ไม่สัมพันธ์กัน	225.00	20	2๖8.33	1๖
18	การวัดผลการศึกษาของครูไม่แน่นอน ไม่ตั้ง ใจที่จะปฏิบัติตามหลักการและขอเสนอแนะ ตามคู่มือการวัดผลและการให้คะแนนของ กระทรวงศึกษาธิการ	236.11	19	229.99	20
19	การที่ผู้ปกครองเรียนอ่อนและตกซ้ำชั้นมาก ขึ้น อยู่กับการบริหารงานทางวิชาการของโรง เรียนเป็นสำคัญ	2๖0.74	7	285.00	11

ข้อที่	สาเหตุที่นักเรียนซ้ำชั้น	องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด		เทศบาล	
		ระดับ ความสำคัญ	อันดับ ที่	ระดับ ความสำคัญ	อันดับ ที่
20	การวัดผลหลายครั้ง ทำให้เด็กได้คะแนนระหว่างปีน้อย เป็นผลทำให้เด็กสอบตกมาก	182.41	25	193.33	25
21	หลักสูตรมีเนื้อหาวิชาการมากเกินไป และไม่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน	334.26	2	316.67	4
22	ห้องเรียนมีขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียนต่อครูมากเกินไป ทำให้ครูไม่สามารถดูแล ได้ทั่วถึง	284.26	8	298.33	8
23	เนื่องจากโรงเรียนมีครูไม่ครบชั้นเรียน ทำให้มีเด็กเรียนซ้ำชั้นมากขึ้น	259.26	17	311.67	7
24	เด็กที่ต้อเรียนซ้ำชั้นเนื่องจากปัญหามารดาหรือผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญและไม่เอาใจใส่ในการเรียนของ เด็ก ทั้งตัวผู้ปกครองเองก็ไม่เคยได้รับการศึกษาในโรงเรียน จึงไม่ให้ความร่วมมือกับครู	353.70*	1	361.67*	1
25	เด็กที่เรียนซ้ำชั้นเนื่องจากสุขภาพไม่ดี และเรียนอ่อน	323.15	4	315.00	6
26	เนื่องจากผู้ปกครองนักเรียนมีฐานะยากจน ทำให้เด็กขาดแคลนอุปกรณ์การเรียน แบบเรียนต่าง ๆ	330.56	3	355.00	2

* ระดับความสำคัญมาก

จากตาราง 13 เมื่อจัดอันดับความสำคัญของสาเหตุที่ทำให้นักเรียนต้อง เรียนซ้ำชั้น ออกเป็น 5 ระดับ คือ ตั้งแต่

450	-	500	สำคัญมากที่สุด
350	-	449.99	สำคัญมาก
200	-	349.99	สำคัญปานกลาง
150	-	249.99	สำคัญน้อย
100	-	149.99	สำคัญน้อยที่สุด

ปรากฏว่าในโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด พยสาเหตุที่นักเรียนซ้ำชั้นอยู่ในระดับความสำคัญมากเป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ข้อ 24 เด็กซ้ำชั้นเนื่องจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญ และไม่เอาใจใส่ในการเรียนของเด็ก ทั้งตัวผู้ปกครองเองก็ไม่เคยได้รับการศึกษาในโรงเรียน จึงไม่ให้ความร่วมมือกับครู สาเหตุที่จัดอยู่ในระดับปานกลาง อยู่ในอันดับรองลงมาตั้งแต่อันดับที่ 2 ถึงอันดับที่ 6 ตามลำดับได้แก่ หลักสูตรมีเนื้อหาวิชากรรมากเกินไป และไม่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน (ข้อ 21) เนื่องจากผู้ปกครองมีฐานะยากจน ทำให้เด็กขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนและแบบเรียนต่าง ๆ (ข้อ 26) เด็กเรียนซ้ำชั้นเนื่องจากสุขภาพไม่ดีและเรียนอ่อน (ข้อ 25) ครูที่รับช่วงเด็กขึ้นมาจากชั้นที่ต่ำกว่าสอนไม่ต่อเนื่องกัน เพราะเพิ่งจะเริ่มสอนตามหลักสูตรในชั้นของตน ทำให้เด็กกลุ่มที่เรียนอ่อนมีผลการเรียนต่ำอยู่เรื่อย ๆ (ข้อ 14) ผู้ปกครองใช้เด็กทำงานมาก ทำให้อ่อนเพลียและมาเรียนไม่สม่ำเสมอ เป็นเหตุให้เรียนไม่ดีเท่าที่ควร (ข้อ 13) ส่วนสาเหตุของการซ้ำชั้นที่มีความสำคัญน้อย ได้แก่ การวัดผลหลายครั้งทำให้เด็กได้คะแนนระหว่างปีน้อย เป็นผลทำให้เด็กสอบตกมาก (ข้อ 20) ครูไม่มีวุฒิ ขาดประสิทธิภาพในการสอน เด็กจึงมีความรู้ไม่ถึงเกณฑ์ของการ (ข้อ 6)

ในโรงเรียนของเทศบาล พยสาเหตุที่นักเรียนซ้ำชั้น อยู่ในระดับความสำคัญมาก เป็นอันดับที่ 1 ได้แก่ เด็กต้องเรียนซ้ำชั้นเนื่องจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญและไม่เอาใจใส่ในการเรียนของเด็ก ทั้งตัวผู้ปกครองเอง ก็ไม่เคยได้รับการศึกษาในโรงเรียน จึงไม่ให้ความร่วมมือกับครู ข้อ 24) ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของครูในโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด สาเหตุที่จัดอยู่ในระดับปานกลาง อยู่ในอันดับรองลงมา ตั้งแต่อันดับที่ 2 ถึงอันดับที่ 6

ได้แก่ เนื่องจากผู้ปกครองมีฐานะยากจน ทำให้เด็กขาดแคลนอุปกรณ์การเรียน และแบบเรียนต่าง ๆ (ข้อ 26) ครูที่รับช่วง เด็กขึ้นมาจากชั้นที่ต่ำกว่า สอนไม่ต่อเนื่องกัน เพราะเพิ่งได้แต่จะสอนตามหลักสูตรในชั้นของตน ทำให้เด็กกลุ่มที่เรียนอ่อน มีผลการเรียนต่ำอยู่เรื่อย ๆ (ข้อ 14) หลักสูตรมีเนื้อหาวิชาการมากเกินไป และไม่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน (ข้อ 21) ครูไม่ใช่อุปกรณ์การสอน และขาดเครื่องมือประกอบการสอน ทำให้เด็กกลุ่มที่เรียนอ่อนเรียนไม่เข้าใจ (ข้อ 11) เด็กที่เรียนช้าขึ้นเนื่องจากสุขภาพไม่ดีและเรียนอ่อน (ข้อ 25) ส่วนสาเหตุของการช้าขึ้นที่มีความสำคัญอยู่ ได้แก่ การวัดผลหลายครั้ง ทำให้เด็กได้คะแนนระหว่างมีน้อย เป็นผลทำให้เด็กสอบตกมาก (ข้อ 20) ครูไม่มีวุฒิ ขาดประสิทธิภาพในการสอน เด็กจึงมีความรู้ไม่ถึงเกณฑ์ที่ต้องการ (ข้อ 6) ซึ่งตรงกับความเห็นของครูในโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเช่นเดียวกัน

5. สาเหตุที่นักเรียนออกกลางคัน

จากแบบสอบถามข้อเท็จจริง เกี่ยวกับตัวเด็กนักเรียนที่ออกกลางคัน โดยการสอบถามจากครู และข้อมูลที่ได้จากทะเบียนนักเรียนของโรงเรียนต่าง ๆ ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 14

ตาราง 14 สาเหตุที่นักเรียนออกกลางคัน จำแนกตามประเภทโรงเรียน

สาเหตุที่ออกกลางคัน	องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด		เทศบาล		หมายเหตุ
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	
ผู้ปกครองยากจนและผู้ปกครอง ประกอบอาชีพ	39	27.46	37	41.57	บางคนออก
หนีโรงเรียน	25	17.60	1	1.12	กลางคัน
อพยพไม่ทราบที่อยู่	29	20.42	16	17.97	เพราะมี
เด็กไม่สมัครใจเรียน	2	1.40	7	7.86	หลายสาเหตุ
เรียนอ่อนและสุขภาพไม่ดี	11	7.75	7	7.86	
ผู้ปกครองไม่สนับสนุน	3	2.11	1	1.12	
ถึงแก่กรรม	7	4.93	1	1.12	
บิดามารดาถึงแก่กรรม	-	-	2	2.24	
บิดามารดาแยกกันอยู่	1	0.70	1	1.12	
ไม่ทราบสาเหตุเพราะติดตามไม่ได้	25	17.60	16	17.98	

จากตาราง 14 ในจำนวนนักเรียนที่ศึกษาทั้ง 5 รุ่น เป็นนักเรียนของโรงเรียนเทศบาล 880 คน ออกกลางคัน 84 คน เป็นนักเรียนในโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด 1,404 คน ออกกลางคัน 128 คน พบสาเหตุที่เด็กต้องออกกลางคันมีจำนวนมากที่สุดของโรงเรียนทั้งสองประเภทตรงกัน คือ มีสาเหตุเนื่องจากผู้ปกครองยากจน เด็กต้องออกไปช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ ในโรงเรียนของเทศบาลมีร้อยละ 41.57 ส่วนโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมีร้อยละ 27.46 สาเหตุที่สำคัญรองลงมา ได้แก่ ผู้ปกครองอพยพ

ไปประกอบอาชีพอื่น ขาดการติดต่อกับทางโรงเรียน เรียนอ่อนและสุขภาพของเด็กไม่ดี เด็กไม่สนใจเรียน ตามลำดับ เฉพาะโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด นักเรียนออกกลางคันเนื่องจากมีอายุพ้นเกณฑ์บังคับมีถึงร้อยละ 17.60 นักเรียนจำนวนนี้ส่วนมากไม่ยอมมาโรงเรียน บางคนมีชื่ออยู่ในโรงเรียน แต่ไม่มีตัวมาเรียน จนกระทั่งอายุพ้นเกณฑ์ ทางโรงเรียนจึงคัดชื่อออกจากโรงเรียน โดยไม่สำเร็จการศึกษา

6. ความเห็นของครูเกี่ยวกับการแก้ปัญหานักเรียนซ้ำชั้น

ตาราง 15 ความเห็นของครูเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหานักเรียนซ้ำชั้น

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ปัญหา	ปฏิบัติหรือเห็นควย		ไม่ได้ปฏิบัติหรือไม่เห็นควย	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1. โดยให้ครูคนเดิมติดตามขึ้นไปสอนในชั้นสูงขึ้น	84	50.94	81	49.06
2. เน้นการสอนเฉพาะวิชาเลขคณิต และภาษาไทยในชั้น ป.1	133	82.60	28	17.40
3. ให้มีโครงการช่วยเหลือเด็กเรียนซ้ำ	66	41.25	94	58.75
4. โดยการอบรมครูประจำการ	149	90.85	15	9.15
5. ใช้โครงการเลื่อนชั้นโดยสอบปลายปีเป็นบางชั้น	92	57.14	69	42.86

จากตาราง 15 ความเห็นของครูในโรงเรียนทั้งสองประเภทรวมกัน เกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหา

นักเรียนซ้ำชั้นจำนวน 5 ข้อ มีความถี่เห็นดังต่อไปนี้

ข้อที่ 1 การแก้ปัญหา

นักเรียนซ้ำชั้นของนักเรียนประถมศึกษา โดยให้ครูคนเดิมสอนติดตามเด็กตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไปจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หรือ 4 เพื่อให้ครูที่รู้จักเด็กดีอยู่แล้ว

มีโอกาสรื้อปรับปรุงแก้ไขเด็กที่เรียนอ่อน ให้สามารถติดตามเพื่อนได้ ดีกว่าปล่อยให้เด็กไปพบครูคนใหม่

ซึ่งมักจะสอนไม่ต่อเนื่องกับครูชั้นเดิม จะเป็นการลดจำนวนเด็กเข้าชั้นได้มาก มีผู้ตอบทั้งสิ้น 165 คน เห็นควรรอยละ 50.94 ไม่เห็นควรรอยละ 49.06 พวกที่ไม่เห็นควรรอยละใดแสดงความเห็นว่า น่าจะเกิดปัญหาหลายอย่าง ได้แก่

1. จะทำให้เด็กเบื่อครู ครูก็จะเบื่อเด็กเพราะจำเจเกินไป เด็กอาจได้รับประสบการณ์จากครูคนเดียวแค่นั้น
2. คุณภาพของครูจบการศึกษาแต่ละรุ่นจะแตกต่างกันมาก ขึ้นอยู่กับตัวครูเป็นสำคัญ ครูที่สอนชั้นใดก็มักจะชำนาญในการสอนชั้นนั้น ยากที่จะหาครูที่มีความชำนาญในการสอนได้ทุกชั้น โดยเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หากครูที่มีความชำนาญในการสอนยาก
3. การให้ครูตามเด็กขึ้นไปสอนในชั้นที่สูงขึ้น เป็นการเพิ่มภาระให้กับครู ที่จะต้องเตรียมการสอนใหม่ แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าจะให้ตามไปสอนเพียงปีเดียว เช่น จากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ขึ้นไปชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จะดีกว่าตามไปสอนจนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ข้อที่ 2 ให้ครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อุทิศเวลาสอนเน้นเฉพาะวิชาภาษาไทยและวิชาเลขคณิตในภาคต้นและภาคกลาง วิชาอื่นควรสอนตามโอกาสแต่เพียงเล็กน้อย มีผู้ตอบทั้งสิ้น 161 คน รอยละ 82.60 ไม่ปฏิบัติอยู่แล้ว รอยละ 17.40 ไม่เคยปฏิบัติ พวกที่ปฏิบัติอยู่แล้วมีความเห็นว่า วิชาทั้งสองเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนชั้นสูงต่อไป ถ้าเด็กสามารถเข้าใจภาษาไทยและเลขคณิตดีพอ การเรียนวิชาอื่นๆก็จะง่ายเขา ล้วนพวกที่ไม่เคยปฏิบัติได้แสดงความเห็นว่า การสอนจะต้องคำนึงถึงหลักสูตร และโครงการสอนของจังหวัด ถ้าไม่ปฏิบัติตามนี้จะเป็นผลเสียในการสอบไล่ ถ้าเน้นวิชาทั้งสองนี้มากเกินไป จะไม่มีเวลาพอสำหรับวิชาอื่น และได้เสนอให้แก้ไขหลักสูตรใหม่ โดยเน้นวิชาภาษาไทยและเลขคณิตให้มากขึ้น

ข้อที่ 3 ให้มีโครงการช่วยเหลือเด็กเรียนช้าในโรงเรียน จะช่วยลดจำนวนเด็กเข้าชั้นลงได้มาก มีผู้ตอบทั้งสิ้น 160 คน รอยละ 41.25 ไม่ปฏิบัติอยู่แล้ว รอยละ 58.75 ไม่เคยปฏิบัติ พวกที่ไม่เคยปฏิบัติได้แสดงความเห็นว่า มีปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

1. มีครูไม่ครบชั้นเรียน ครูแต่ละคนก็มีงานหนักอยู่แล้ว ไม่มีเวลาพอ บางคนต้องรีบกลับบ้าน เพื่อหารายได้เพิ่มเติม ถ้าจะให้เปิดสอนในวันหยุด ทั้งครูและผู้ปกครองก็ไม่ชอบเพราะเป็นเวลาพักผ่อน และไม่มีรายได้เพิ่มขึ้นเลย
2. ครูมักจะเอาใจใส่งานด้านอื่นที่เห็นผลเร็ว เพื่อประกอบการพิจารณาความดี

ความชอบ มากกว่าที่จะสนใจเด็กที่เรียนช้า

3. การที่เด็กเรียนช้าถึงแม้จะมีการเรียนการสอนเพิ่มเติม ก็ไม่อาจจะช่วยได้มากนัก เพราะปัญหานี้เกิดจากตัวเด็ก สติปัญญาเด็กไม่ดี ฐานะทางบ้านยากจน ผู้ปกครองไม่เอาใจใส่เด็ก ปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของโรงเรียนแต่เพียงฝ่ายเดียว ถ้าจะแก้ปัญหานี้ ควรเปิดสอนชั้นเด็กเล็กเตรียมตัวเด็กให้มีความพร้อม ก่อนที่จะเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะได้ผลมากกว่า

ข้อที่ 4 การอบรมครูประจำการ จะช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จะช่วยลดปัญหาซ้ำชั้นได้ จำนวนผู้ตอบทั้งสิ้น 164 คน เห็นด้วยร้อยละ 90.85 ไม่เห็นด้วยเพียงร้อยละ 9.15 พวกที่เห็นด้วยมีความเห็นว่า การอบรมครูประจำการจะช่วยกระตุ้นให้ครูค้นคว้าหาวิธีการใหม่ๆ มาปรับปรุงการสอนของตน พวกที่ไม่เห็นด้วยมีความเห็นว่า การอบรมครูเท่าที่กระทำกันอยู่ มักเกิดจากความคิดของผู้บังคับบัญชา ไม่ได้สอบถามความต้องการของครู ว่าควรอบรมในเรื่องอะไรจึงจะเป็นประโยชน์มากที่สุด การอบรมแต่ละครั้งมักสร้างความเบื่อครอนให้แก่ครู เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายส่วนตัวต่างๆ ถ้าจะมีการอบรมครูก็ควรจะมีอย่างน้อยปีละครั้ง และไม่ควรเกินภาคเรียนละครั้ง เมื่ออบรมไปแล้วผู้บังคับบัญชาต้องติดตามผลว่าได้นำไปใช้เพียงใด

ข้อที่ 5 โครงการเลื่อนชั้นนักเรียนโดยสอบปลายปีเป็นบางชั้น หากโรงเรียนมีความพร้อมและปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ นักเรียนย่อมมีความรู้ความสามารถตามหลักสูตร เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหานักเรียนซ้ำชั้น มีผู้ตอบทั้งสิ้น 161 คน เห็นด้วยกับโครงการนี้ร้อยละ 57.14 ไม่เห็นด้วยร้อยละ 42.86 พวกที่ไม่เห็นด้วยส่วนมากไม่แน่ใจ เพราะไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับโครงการนี้ โรงเรียนในชนบทน่าจะทำได้ เพราะขาดครูและอุปกรณ์การเรียนการสอนมาก เก่งกว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาก็มีคุณภาพต่ำเกินไป.

สรุป อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

ความมุ่งหมายในการศึกษากันว่า

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบประสิทธิผลทางการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกับของเทศบาล ในจังหวัดสระบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา และค่าใช้จ่ายที่รัฐต้องเสียไป อันเนื่องมาจากนักเรียนต้องเรียนซ้ำชั้น และออกจากโรงเรียนกลางคันโดยไม่สำเร็จการศึกษา
3. เพื่อศึกษาและรวบรวมสาเหตุที่นักเรียนต้องเรียนซ้ำชั้น และออกกลางคันโดยไม่สำเร็จการศึกษาในจังหวัดสระบุรี และเพื่อเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว

กลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลและความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา เป็นโรงเรียนประถมศึกษาตอนต้นของจังหวัดสระบุรี แยกเป็นโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด 15 โรงเรียน และโรงเรียนของเทศบาล 11 โรงเรียน รวมโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 26 โรงเรียน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุที่นักเรียนต้องเรียนซ้ำชั้น หรือออกกลางคัน สอดตามความเห็นจากครูในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามข้อ 1 ซึ่งเป็นครูจากโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด 108 คน และครูจากโรงเรียนของเทศบาล 60 คน รวมจำนวนครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 168 คน

เครื่องมือในการศึกษากันว่า

1. ศึกษาจากเอกสารต่างๆของโรงเรียน ได้แก่ ทะเบียนนักเรียน รายงานการสอบไล่ของโรงเรียน เพื่อศึกษาประสิทธิผลและความสูญเสียเปล่าของโรงเรียนต่างๆ
2. ใช้แบบสอบถามกับครู เพื่อศึกษาสาเหตุที่นักเรียนต้องเรียนซ้ำชั้นและออกกลางคัน โดยดัดแปลงจากแบบสอบถามของกรมสามัญศึกษา และรายงานการวิจัยของจังหวัดอุดรธานี

ลักษณะแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสาเหตุของปัญหานักเรียนซ้ำชั้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งแบ่งน้ำหนักเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ให้น้ำหนักเท่ากับ 5, 4, 3, 2 และ 1 คะแนนตามลำดับ ตอนท้ายของแบบสอบถามฉบับนี้ เป็นแบบสอบถามความเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ปัญหานักเรียนซ้ำชั้น จำนวน 5 ข้อ ส่วนแบบสอบถามเกี่ยวกับสาเหตุที่นักเรียนออกกลางคัน เป็นแบบสอบถามส่วนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กที่ออกกลางคัน ไข่ประกอบด้วยข้อมูลที่ได้จากทะเบียนนักเรียนของโรงเรียนนั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประสิทธิภาพทางการศึกษาของแต่ละโรงเรียน ได้จากการคำนวณหาอัตราส่วนระหว่างเวลาที่นักเรียนทุกคน (ประเภทที่สำเร็จการศึกษา) ถูกกำหนดให้เรียนตามหลักสูตร กับเวลาที่นักเรียนทุกคน ไข่เรียนอยู่ในโรงเรียนจริงๆ หรือ

$$\text{ประสิทธิภาพทางการศึกษา} = \frac{\text{จำนวนนักเรียน} - \text{ปีที่ไข่ตามหลักสูตร}}{\text{จำนวนนักเรียน} - \text{ปีที่ไข่จริง}}$$

ทั้งนี้ถือว่า โรงเรียนที่ได้รับประสิทธิภาพสมบูรณ์ จะมีค่าเท่ากับ 1 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพระหว่างโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกับของโรงเรียนเทศบาล ไข่ t - test โดยการทดสอบหาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของโรงเรียนแต่ละประเภท แยกตามรุ่นปีการศึกษา

2. ความสูญเสียทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ก็คือความสูญเสียเนื่องจากการเรียนซ้ำชั้นของนักเรียน ประเภทที่เรียนสำเร็จตามหลักสูตร และความสูญเสียเนื่องจากการออกกลางคัน หรือออกก่อนสำเร็จการศึกษา

2.1 ความสูญเสียทางการศึกษา เนื่องจากการเรียนซ้ำชั้นของนักเรียน หาได้จากอัตราส่วนระหว่าง เวลาที่นักเรียนทุกคนไข่เรียนอยู่ในโรงเรียนจริงๆ กับเวลาที่นักเรียนทุกคนถูกกำหนดให้เรียนตามหลักสูตร หรือ

$$\text{ความสูญเสียทางการศึกษา} = \frac{\text{จำนวนนักเรียน} - \text{ปีที่ไข่จริง}}{\text{จำนวนนักเรียน} - \text{ปีที่ไข่ตามหลักสูตร}}$$

ทั้งนี้ถือว่า โรงเรียนที่ไม่มีคามสูญเสียเลย หรือได้รับประสิทธิภาพสมบูรณ์ จะมีค่าเท่ากับ 1 ค่าที่เกินจาก 1 ถือเป็นการสูญเสียทางการศึกษา

2.2 ความสูญเสียทางการศึกษา เนื่องจากการออกกลางคันหรือออกก่อนสำเร็จการศึกษา ใ้จากอัตราส่วนระหว่างจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคัน กับจำนวนนักเรียนที่ลงทะเบียนในรุ่นนั้นหรือจำนวนนักเรียนที่เข้าศึกษาในรุ่นนั้น หรือ

$$\text{ความสูญเสียทางการศึกษา} = \frac{\text{จำนวนนักเรียนที่ออกกลางคัน}}{\text{จำนวนนักเรียนที่ลงทะเบียนในรุ่นนั้น}}$$

การคำนวณค่าใช้จ่ายที่สูญเสียไปเนื่องจากนักเรียนซ้ำชั้นและนักเรียนออกกลางคัน ใช้เกณฑ์เฉลี่ยค่าใช้จ่ายทางการศึกษา จากผลการวิจัยของสุชาติ เมืองแก้ว (สุชาติ เมืองแก้ว, 2518 : 85 - 91) กล่าวคือ ค่าใช้จ่ายต่อคนต่อปีสำหรับนักเรียนในโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเท่ากับ 406.42 บาท ในโรงเรียนของเทศบาลเท่ากับ 598.71 บาท

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุที่นักเรียนต้องเรียนซ้ำชั้น โดยการจัดระดับความสำคัญของสาเหตุแต่ละข้อในแบบสอบถาม แบ่งความสำคัญออกเป็น 5 ระดับ คือ สำคัญมากที่สุด สำคัญมาก สำคัญปานกลาง สำคัญน้อย และสำคัญน้อยที่สุด นอกจากนี้ยังจัดอันดับแต่ละข้อตามค่าที่ไปประกอบด้วย

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุที่นักเรียนออกกลางคัน และความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ปัญหาให้นักเรียนซ้ำชั้น ใช้อัตราส่วนร้อยละ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการศึกษากันหาสรุปผลได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบประสิทธิผลทางการศึกษา ระหว่างโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกับโรงเรียนของเทศบาล ปรากฏว่า โรงเรียนทั้งสองประเภทจัดการศึกษาได้รับประสิทธิผลไม่แตกต่างกัน และโรงเรียนแต่ละประเภทต่างก็ได้รับประสิทธิผลค่อนข้างสูง กล่าวคือ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2509 - 2511 โรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับประสิทธิผลร้อยละ 91.26, 91.72 และ 91.27 ตามลำดับ ส่วนโรงเรียนของเทศบาลได้รับประสิทธิผลร้อยละ 92.60, 90.49 และ 90.08 ตามลำดับ และพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีนักเรียนซ้ำชั้นมากที่สุด

2. การวิเคราะห์ความสูญเสียทางการศึกษา และค่าใช้จ่ายที่รัฐต้องเสียไป อันเนื่องมาจากนักเรียนต้องเรียนซ้ำชั้นและออกกลางคันโดยไม่สำเร็จการศึกษา ปรากฏว่าทั้งโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและโรงเรียนของเทศบาลยังมีความสูญเสียทางการศึกษา เนื่องมาจากนักเรียนซ้ำชั้นและออกกลางคัน กล่าวคือ ความสูญเสียเนื่องจากการเรียนซ้ำชั้น ตั้งแต่ปีการศึกษา 2509 - 2511 ในโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มีร้อยละ 9.60 ในโรงเรียนของเทศบาล มีร้อยละ 9.78 สำหรับความสูญเสียเนื่องจากการออกกลางคันของนักเรียน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2509 - 2511 ในโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมีร้อยละ 9.12 และในโรงเรียนของเทศบาล มีร้อยละ 9.55 ในจำนวนนักเรียนที่ศึกษาทั้งสิ้น 2,284 คน เป็นนักเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด 1,404 คน และเป็นนักเรียนของเทศบาล 880 คน เมื่อคิดเป็นจำนวนเงินที่ต้องเสียไปเนื่องจากมีนักเรียนซ้ำชั้นและนักเรียนออกกลางคัน โดยคิดค่าใช้จ่ายในการลงทุนตามเกณฑ์ของ สุชาติ เมืองแก้ว (สุชาติ เมืองแก้ว, 2518 : 65) ซึ่งได้วิเคราะห์งบประมาณรายจ่าย ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2511 - 2517 พบว่าค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดเฉลี่ยต่อคนต่อปี เป็นเงิน 406.42 บาท และในสังกัดเทศบาลเป็นเงิน คนละ 598.71 บาท เมื่อคิดตามอัตราดังกล่าวนี้ โรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดได้สูญเสียเงินไป 362,526.64 บาท และโรงเรียนของเทศบาลได้สูญเสียเงินไป 297,558.87 บาท รวมเสียเงินไปทั้งสิ้น 660,085.51 บาท

3. การศึกษาถึงสาเหตุที่นักเรียนต้องเรียนซ้ำชั้น จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูถึงสาเหตุที่นักเรียนซ้ำชั้นในโรงเรียน ปรากฏว่า ทั้งครูในโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และครูในโรงเรียนของเทศบาล มีความเห็นตรงกันมากที่สุดว่าเกิดจากสาเหตุภายนอกโรงเรียนเป็นสำคัญ ก่อเนื่องจากผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญ ไม่เอาใจใส่ในการเรียนของเด็ก ตัวผู้ปกครองเองก็ไม่เคยได้รับการศึกษาในโรงเรียน จึงไม่ให้ความร่วมมือกับครู สาเหตุที่มีความสำคัญรองลงมาตามลำดับ แยกตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนแต่ละประเภทได้ดังนี้

ในโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้แก่ หลักสูตรมีเนื้อหาวิชามากเกินไป ผู้ปกครองยากจน เรียนอ่อนและสุขภาพของเด็กไม่ดี ครูที่รับช่วง เด็กขึ้นมาสอนไม่ต่อเนื่องกัน และ ผู้ปกครองใจเด็กทำงานมาก ทำให้ขาดเรียนบ่อย ตามลำดับ ในโรงเรียนของเทศบาล ได้แก เนื่องจากผู้ปกครองยากจน ครูที่รับช่วง เด็กขึ้นมาสอนไม่ต่อเนื่องกัน หลักสูตรมีเนื้อหาวิชามากเกินไป ครูไม่ชอบปกครองการสอน เด็กเรียนอ่อนและสุขภาพไม่ดี ตามลำดับ ส่วนสาเหตุที่มีความสำคัญน้อย อยู่ในอันดับท้ายซึ่งครูในโรงเรียนทั้งสองประเภทที่ความเห็นตรงกัน ได้แก่ การวัดผลหลายครั้ง ทำให้เด็กไต่คะแนนระหว่างปีน้อย เป็นผลทำให้เด็กสอบตกมาก และครูไม่มีวิชาชีพประสิทธิภาพในการสอน เด็กจึงมีความรู้ไม่ถึงเกณฑ์ที่ต้องการ

4. การศึกษาถึงสาเหตุที่นักเรียนออกกลางคัน ปรากฏว่านักเรียนที่ออกกลางคันส่วนใหญ่ มีสาเหตุมาจากความยากจนของผู้ปกครอง ต้องออกไปช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ ในโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มีร้อยละ 27.46 โรงเรียนของเทศบาลมีร้อยละ 41.57 ส่วนสาเหตุที่อยู่ในอันดับรองลงมาตามลำดับได้แก่ ผู้ปกครองอพยพไปโดยไม่ทราบที่อยู่ เด็กไม่ได้ไปโรงเรียน และขาดการติดต่อกับทางโรงเรียน ออกกลางคันเพราะงานเกษตรกับ เรียนอ่อนและสุขภาพไม่ดี เด็กไม่สมัครใจเรียน

5. ผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม แนวทางในการแก้ปัญหาให้นักเรียนซ้ำชั้นจำนวน 5 ข้อ ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยกับข้อ 2 และข้อ 4 ถึงร้อยละ 82.60 และ 90.85 ตามลำดับ คือควรจะ เน้นการสอนวิชาภาษาไทยและวิชาเลขคณิตเป็นพิเศษในชั้นประถมศึกษา 1 เพื่อเป็นพื้นฐานที่ดีในการเรียนชั้นสูงต่อไป (ข้อ 2) และควรมีการอบรมครูประจำการ เพื่อช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จะช่วยลดปัญหาซ้ำชั้นได้ (ข้อ 4) ส่วนข้ออื่น ๆ มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ใกล้เคียงกัน

อภิปรายผล

1. การเปรียบเทียบประสิทธิผลทางการศึกษา จากการศึกษาครั้งนี้ ปรากฏว่า โรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด กับโรงเรียนของเทศบาลได้รับประสิทธิผลทางการศึกษา ในรอบปีการศึกษา 2509, 2510 และ 2511 ไม่แตกต่างกัน ประสิทธิภาพในโรงเรียนทั้งสองประเภทอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ทั้งนี้จะเป็นเพราะว่า ทั้งโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและโรงเรียนของเทศบาล แม้จะอยู่ภายใต้การบริหารงานของหน่วยราชการที่ต่างกันก็ตาม แต่การดำเนินการเรียนการสอนในโรงเรียน จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2478 เหมือนกัน (กรมสามัญศึกษา, 2516 : ภาคผนวก) ก็จะต้องสวนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ควบคุมให้การสอนเป็นไปตามหลักสูตร กำหนดแบบเรียน ออกระเบียบการวัดผลการศึกษา การผลิตครูให้กับโรงเรียนต่างๆ กำหนดมาตรฐานให้ตรงกับหลักการบริหารการศึกษา และการเผยแพร่เทคนิคทางการศึกษาต่างๆ การที่โรงเรียนทั้งสองประเภทจัดการศึกษาได้รับประสิทธิผลสูงกวาร้อยละ 90 นั้น อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของประสิทธิผลเฉพาะเรื่องจำนวนเวลาเรียนของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาได้เรียนอยู่ในโรงเรียนจริงๆ เปรียบเทียบกับเวลาเรียนที่กำหนดตามหลักสูตร ซึ่งเป็นประสิทธิผลในแง่ปริมาณจำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาเท่านั้น มิได้คำนึงถึงความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการสอบของจังหวัดสระบุรีในปีการศึกษา 2517 (จังหวัดสระบุรี, 2518 : 14) นักเรียนทุกระดับชั้นเข้าสอบ 73,596 คน สอบได้ 67,251 คน สอบได้คิดเป็นร้อยละ 91.38

2. ความสูญเสียทางการศึกษา

2.1 ความสูญเสียเนื่องจากนักเรียนซ้ำชั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏว่า โรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มีความสูญเสียทางการศึกษาจากการเรียนซ้ำชั้นของนักเรียน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2509 - 2511 เท่ากับ 1.0960 หรือร้อยละ 9.60 โรงเรียนของเทศบาลเท่ากับ 1.0978 หรือร้อยละ 9.78 เมื่อเปรียบเทียบกับรายงานการศึกษาของยูเนสโก (กองแผนงาน, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2516 : 47 - 22) ซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสอบตกซ้ำชั้น และคำนวณความสูญเสียทางการศึกษาโดยใช้อัตราส่วนระหว่าง

เวลาเรียนทั้งหมดที่ใช้เรียนจริงๆ กับเวลาที่กำหนดในการศึกษาระดับนั้น ในปี พ.ศ. 2512 ประเทศไทย ความสูญเสียเวลาเท่ากับ 1.31 หรือร้อยละ 31 (รายละเอียดดังแสดงในตาราง 3) ปรากฏว่าการจัดการศึกษาในโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและของเทศบาลในจังหวัดสระบุรีมีค่าน้อยกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างศึกษาเพียงจังหวัดเดียว ข้อมูลมีเพียง 26 โรงเรียนเท่านั้น จากข้อมูลได้พบว่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีนักเรียนซ้ำชั้นมากที่สุด สอดคล้องกับรายงานประจำปีของกรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2516 : 134) ผลการสอบไล่ของนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 คิดเป็นร้อยละของนักเรียนที่สอบได้เท่ากับ ร้อยละ 83.70, 88.67, 98.89 และ 96.15 ตามลำดับ (รายละเอียดดังแสดงไว้ในตาราง 1) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีนักเรียนสอบตกมากที่สุด ที่เป็นเช่นนั้นเพราะชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นพื้นฐานที่สำคัญ เมื่อครูเห็นว่าเด็กยังไม่สมควรจะให้ขึ้นไปเรียนในชั้นสูง จึงให้เรียนซ้ำชั้นไว้ก่อน จนกว่าจะมีความรู้ถึงเกณฑ์ที่ครูพอใจ

2.2 ความสูญเสียเนื่องจากนักเรียนออกกลางคัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏว่าตั้งแต่ปีการศึกษา 2509 - 2511 จำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวน 1,404 คน ออกกลางคัน 128 คน ความสูญเสียเท่ากับ .0912 หรือร้อยละ 9.12 ในโรงเรียนของเทศบาล นักเรียนที่เข้าเรียน 880 คน ออกกลางคัน 84 คน ความสูญเสียเท่ากับ .0955 หรือร้อยละ 9.55 นับว่ามีจำนวนมากทั้งๆ ที่การศึกษาในระดับนี้ เป็นการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งทุกคนจะต้องเรียนอยู่ในโรงเรียน จนกว่าจะสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร หรือจนกว่าจะมีอายุย่างเข้าปีที่ 15 จึงจะออกจากโรงเรียนได้ เมื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของกรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2518 : 64 - 66) ซึ่งได้ศึกษาถึงการออกกลางคันของนักเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดสมุทรสงคราม นักเรียนที่เข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2509 จำนวน 387 คน ออกกลางคันโดยไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ถึง 142 คน คิดเป็นร้อยละ 36.42 นับว่าอัตราการออกกลางคันของจังหวัดสระบุรียังต่ำกว่า แต่ถ้าวัดการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 เช่นเดียวกับการศึกษาในจังหวัดสมุทรสงครามแล้ว ค่าความอัตราการออกกลางคันคงไม่แตกต่างกันมากนัก

การที่มีนักเรียนจำนวนหนึ่งต้องเรียนซ้ำชั้นหรือออกกลางคัน นับเป็นความสูญเสียทางการศึกษาที่สำคัญอย่างหนึ่ง เป็นภาระที่จะต้องจัดหาที่เรียนเพิ่มขึ้น จำนวนครูและอุปกรณ์ต่างๆ

ต้องการเพิ่มขึ้นกว่าปกติ เมื่อคิดในแง่เศรษฐกิจในการลงทุนจัดการศึกษาให้กับประชาชน เฉพาะกลุ่มนักเรียนที่ศึกษาในจังหวัดสระบุรี เป็นเงินที่สูญเสียถึง 660,085 บาทเศษ ถ้าได้มีการศึกษาทุกจังหวัดทั่วประเทศ จะต้องเป็นเงินที่สูญเสียมากกว่านี้หลายเท่า ดังที่ รุ่ง แก้วแดง (รุ่ง แก้วแดง, 2513 : 43 - 52) เคยศึกษาจำนวนนักเรียนเข้าชั้นในระดับประถมศึกษาตอนต้น ในปี 2510 มีจำนวนถึง 773,310 คน คิดค่าใช้จ่ายต่อคนต่อปีของนักเรียนประถมศึกษาคนละ 45 บาท เป็นจำนวนเงินที่สูญเสียไปถึง 320.9 ล้านบาท ถ้าพิจารณาในแง่ของผู้เรียนเอง นอกจากจะต้องเสียเวลาเรียนซ้ำชั้นแล้ว ผู้ปกครองก็ต้องเสียเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนเพิ่มขึ้น ยิ่งนักเรียนออกกลางคันโดยไม่สำเร็จการศึกษา นับเป็นความสูญเสียเปล่าที่ไม่ได้รับผลตอบแทน

3. สาเหตุที่นักเรียนซ้ำชั้น ในจำนวนนักเรียนที่ซ้ำชั้นดังกล่าวมาแล้ว จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูสรุปได้ว่า สาเหตุที่ทำให้นักเรียนซ้ำชั้น เกิดจากภายนอกโรงเรียนมากที่สุด ตามลำดับดังนี้ ผู้ปกครองไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของการศึกษา ไม่เอาใจใส่ในการเรียนของเด็ก ไม่ให้ความร่วมมือกับครู ผู้ปกครองมีฐานะยากจน เด็กมักขาดเรียนบ่อยเรียนไม่เต็มที่ ขาดแคลนเสื้อผ้า อาหารกลางวัน และอุปกรณ์การเรียนต่างๆ สุขภาพไม่ดีและเรียนอ่อน ส่วนสาเหตุที่เกิดภายในโรงเรียนมีความสำคัญรองลงไป ได้แก่ หลักสูตรมีเนื้อหาวิชามากเกินไปและไม่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของเด็ก ครูที่รับช่วงเด็กขึ้นมาจากชั้นที่ต่ำกว่าสอนไม่ต่อเนื่องกัน เพราะเพิ่งได้จะสอนตามหลักสูตรในชั้นของตน จำนวนนักเรียนต่อครูมากเกินไป บางโรงเรียนมีครูไม่ครบชั้นเรียน ครูไม่ใช่อุปกรณ์การสอน เพราะโรงเรียนขาดแคลนงบประมาณในการจัดซื้อ ส่วนวุฒิของครูหรือระเบียบการวัดผลการศึกษามีความสำคัญน้อยที่สุด

ความคิดเห็นในเรื่องสาเหตุของปัญหาการซ้ำชั้นนี้ จะเห็นได้ว่าครูถือเอาสาเหตุเกี่ยวกับผู้ปกครองของเด็กเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเรื่องสัมฤทธิ์ผลการจัดการศึกษาภาคบังคับ ของกรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2516 : 204) พบว่าพ่อแม่ผู้ปกครองส่วนใหญ่เกินกว่าร้อยละ 70 ไม่เข้าใจในสาระสำคัญของกฎหมายการศึกษาภาคบังคับ หรือเข้าใจบ้างก็เฉพาะเกณฑ์สำคัญ คือต้องส่งเด็กเข้ามาเรียน จนอายุย่างเข้าปีที่ 15 และ

และร้อยละ 89 ของผู้ปกครอง ไม่ได้ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กเลย เป็นเพราะไม่ทราบว่า จะส่งเสริมอย่างไร

สาเหตุที่เกิดจากสภาพฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองยากจนมีความสำคัญมาก สอดคล้องกับการวิจัยของกรมสามัญศึกษา เรื่องสาเหตุที่เด็กไม่ได้เข้าสอนในโรงเรียนประชาบาล ใน จังหวัดกาญจนบุรี (กรมสามัญศึกษา, 2509 : 12- 18) พบว่าเด็กที่ไม่ได้เข้าสอบต้องเรียนซ้ำชั้นเพราะสาเหตุเกี่ยวกับอาชีพและรายได้ของผู้ปกครองไม่แน่นอน มีรายได้จำกัด เพื่อการดำรงชีพอยู่ได้เท่านั้น เด็กต้องขาดเรียนบ่อยเพราะต้องช่วยเหลือผู้ปกครองทำงาน เด็กที่ไม่ได้เข้าสอบเพราะสภาพไม่ดีประมาณร้อยละ 24.48 และกศยา แสงเคห (กศยา แสงเคห, 2518 : 55) ได้ศึกษาปัญหาการเรียนของนักเรียน พบว่า กลุ่มนักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้ 1,000 บาท ต่อเดือน มีปัญหาทางด้านการเรียน สังคมและส่วนตัว มากกว่ากลุ่มนักเรียนที่ผู้ปกครองมีรายได้เดือนละ 4,000 บาท ขึ้นไป และความเห็นของครูเกี่ยวกับสาเหตุที่เกิดจากฐานะของผู้ปกครองยากจนนี้สอดคล้องกับลักษณะทางเศรษฐกิจของประชาชนในจังหวัดสระบุรี ซึ่งนักเรียนในโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้ปกครองจะประกอบอาชีพในการหาเงินทำไร่เป็นส่วนใหญ่ ส่วนในโรงเรียนเทศบาลจะมีอาชีพต่าง ๆ กัน เช่นรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม กายา เป็นคน จากรายงานในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 ของจังหวัดสระบุรี (จังหวัดสระบุรี, 2518 : 1-8) ประชากรในจังหวัดสระบุรีมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี เท่ากับ 5,000 บาท ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ปัญหาที่นักเรียนซ้ำชั้นที่เกิดจากความยากจนของผู้ปกครองในจังหวัดนี้ จึงน่าจะมีต่อไปอีก

การที่ครูมีความเห็นว่า สาเหตุของปัญหาการซ้ำชั้น เกิดจากฝ่ายผู้ปกครองเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด การยึดถือเช่นนี้ อาจเป็นผลเสียต่อความศรัทธาในการแก้ปัญหา เพราะสาเหตุของปัญหาที่เกี่ยวกับผู้ปกครองของนักเรียน เกินกว่าถึงความสามารถที่ครูหรือบุคคลอื่นจะช่วยเหลือได้ ในช่วงเวลาสั้นๆ เราไม่ควรรอคอยให้ผู้ปกครองแก้ไขตัวเอง จึงควรทำความเข้าใจเสียใหม่ว่าการกระทำใดๆ ของผู้ปกครอง เป็นของปรกติธรรมดา ที่จะต้องปรับปรุงด้วยความอดกลั้น และไม่ควรถามถึงผู้ปกครองในแง่ของการเป็นสาเหตุอีกต่อไป แต่ควรถามถึงผู้ปกครองในแง่ของตัวประกอบ ที่จะทำให้การปรับปรุงการเรียนการสอนดีขึ้นกว่าเดิม ถ้าที่ใดผู้ปกครองให้ความร่วมมือด้วย

ส่วนสาเหตุที่ครูมีความเห็นว่ามีค่าสำคัญรองลงมา คือสาเหตุที่เกิดจากภายในโรงเรียนได้แก่ ครูแต่ละชั้นสอนไม่ต่อเนื่องกัน เพราะเพิ่งได้จะสอนตามหลักสูตรในชั้นของตน หลักสูตรมีเนื้อหาวิชามากเกินไป ไม่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของเด็ก จำนวนนักเรียนต่อครูมากเกินไป บางโรงเรียนมีครูไม่ครบชั้นเรียน ครูไม่ใช่อุปกรณ์การสอน เพราะโรงเรียนขาดแคลนอุปกรณ์การสอน ความเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบของโรงเรียนที่มีอัตราการเรียนรู้สูงและต่ำ ของกรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2513 : 71 - 76)

สาเหตุเกี่ยวกับครูแต่ละชั้นสอนไม่ต่อเนื่องกัน ในชั้นประถมศึกษาตอนต้น มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นขั้นวางพื้นฐานที่จำเป็นโดยเฉพาะวิชาทักษะ ที่ต้องอาศัยการฝึกฝนต่อเนื่องกันไปเป็นลำดับ การที่ครูมีความเห็นว่าเป็นสาเหตุที่สำคัญ ของปัญหาการช้าช้า นั้นจะเนื่องมาจากครูที่สอนชั้นใดก็มักจะเพิ่งได้จะสอนตามหลักสูตรของชั้นที่ตนรับผิดชอบ เพราะเกรงว่าจะสอนให้ไม่ทันตามหลักสูตร การปฏิบัติเช่นนี้จะเป็นผลเสียต่อเด็กกลุ่มที่เรียนอ่อน ซึ่งจะมีโอกาสติดตามเพื่อนได้ยาก

สาเหตุเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนต่อครูมากเกินไปนั้น พิจารณาจากรายงานการศึกษาของจังหวัดสระบุรี ปีการศึกษา 2518 (จังหวัดสระบุรี, 2518 : 21) อัตราส่วนระหว่างครูต่อนักเรียนในระดับประถมศึกษา เท่ากับ 1 : 27 ถ้าเทียบกับเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษา ที่กำหนดอัตราครูต่อนักเรียน ระดับประถมศึกษาตอนต้นเท่ากับ 1 : 30 และมาตรฐานของเอเชีย (Asian Model) กำหนดอัตราส่วนครูต่อนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เท่ากับ 1 : 40 (UNESCO, 1966 : 32) จะเห็นว่าครูในจังหวัดสระบุรีไม่ขาดแคลน แต่ในสภาพความเป็นจริงยังไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในท้องถิ่นก้นคันธารในเขตอำเภอวังน้อยและอำเภอแก่งคอย เป็นต้น มีครูไม่ครบชั้นเรียน เนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนไม่ถึง 100 คน ซึ่งไม่สามารถจะบรรจุครูให้ครบชั้นเรียนได้

สาเหตุเกี่ยวกับการไม่ใช่อุปกรณ์การเรียนการสอน ต้องถือว่าอุปกรณ์การสอน เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำแนะนำในการจัดกิจกรรม ปัจจุบัน ต้องพึ่งพาอุปกรณ์การสอนโดยตลอด การขาดแคลนอุปกรณ์การสอนก็เท่ากับการลดประสิทธิภาพในการสอนของครูเป็นอย่างมาก การไม่ใช่อุปกรณ์การสอนอาจเนื่องมาจากสาเหตุ

หลายประการ เช่น ครัวขาดวัสดุและเครื่องมือที่จะใช้ในการผลิต ครัวไม่มีเวลาพอที่จะผลิต เพราะครูประถมศึกษาส่วนใหญ่ของสอนเต็มวัน

สำหรับในส่วนที่ครูเห็นว่ามีความสำคัญน้อยต่อปัญหาการเข้าชั้น ได้แก่สาเหตุเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาในโรงเรียน เช่น วุฒิของครู และระเบียบการวัดผลการศึกษา ความคิดเห็นเช่นนี้ตรงกับกรวิจัยของจังหวัดอุดรธานี (จังหวัดอุดรธานี, 2513 : 59) การที่ครูเห็นว่า ระเบียบการวัดผลมีความสำคัญน้อย อาจเนื่องมาจากครูให้ความสนใจในเรื่องนี้น้อยเกินไป และเห็นว่าการสอนในระดับประถมศึกษาไม่จำเป็นต้องใช้ครูที่มีวุฒิสองก็สามารถทำการสอนได้

4. สาเหตุที่นักเรียนออกกลางคัน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวนนักเรียนที่ออกกลางคัน มีสาเหตุตรงกันทั้งในโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและโรงเรียนของเทศบาลมากที่สุด เนื่องจากความยากจนของผู้ปกครอง นักเรียนออกไปช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพ โรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมีร้อยละ 27.49 และโรงเรียนของเทศบาลมีร้อยละ 41.57 สาเหตุที่อยู่ในอันดับรองลงไปได้แก่ อพยพไม่ทราบที่อยู่ พบเกณฑ์กับ และเด็กไม่สมัครใจเรียน ตามลำดับ การวิจัยนี้สอดคล้องกับลักษณะสภาพเศรษฐกิจของประชาชนในจังหวัดสระบุรี ดังได้กล่าวแล้วว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพในการทำนา ทำไร่ และรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม มีรายได้เฉลี่ยคนละ 5,000 บาท ต่อปี ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ประชาชนกำลังนิยมไปทำไร่ในเขตอำเภอมากเหือก และอำเภอแก่งคอยกันมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของสังข์ อุทรานันท์ (สังข์ อุทรานันท์, 2513 : 140 - 141) ซึ่งได้ศึกษาลักษณะนักเรียนในเขตการศึกษาภาคบังคับของจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าครอบครัวของนักเรียนกลุ่มที่ออกกลางคันไม่เรียนต่อในชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มีรายได้เฉลี่ยประมาณปีละ 2,000 - 4,000 บาท มีถึงร้อยละ 40.10 ส่วนครอบครัวของนักเรียนกลุ่มที่เรียนต่อ จะมีรายได้ประมาณปีละ 6,000 - 8,000 บาท และยังสอดคล้องกับการวิจัยของกรมสามัญศึกษา (กรมสามัญศึกษา, 2518 : 64 - 66) ศึกษาที่นักเรียนที่ออกกลางคันในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่านักเรียนออกกลางคันเนื่องออกไปช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพมากที่สุด ร้อยละ 24.3 สาเหตุรองลงไปได้แก่ เด็กไม่สมัครใจเรียนร้อยละ 18.3 ผู้ปกครองยากจนร้อยละ 10.7 นอกจากนี้รายงานของยูเนสโก (UNESCO, 1967 : 1-18) ซึ่งได้จัดให้มีการสัมมนาเกี่ยวกับความสูญเสียเปล่าทาง

การศึกษาในภูมิภาคเอเชีย จากรายงานของแต่ละประเทศ รวมทั้งประเทศไทย สรุปส่วนที่คล้ายคลึงกันได้ว่า การสอบตกซ้ำชั้นและการออกกลางคันของนักเรียน มีสาเหตุมาจากฐานะทางเศรษฐกิจและการศึกษาของผู้ปกครอง เป็นสาเหตุสำคัญ

5. ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาให้นักเรียนซ้ำชั้น จากความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาให้นักเรียนซ้ำชั้น ข้อที่ครูมีความเห็นตรงกันมากที่สุด ควรแก้ปัญหาคือการเน้นการสอนวิชาภาษาไทยและเลขคณิต ในระยะภาคต้นและภาคกลาง ส่วนวิชาอื่น ให้สอนตามโอกาสตามสมควรนั้น คณะครูส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติกันอยู่แล้วถึงร้อยละ 82.60 เนื่องจากวิชาทั้งสองเป็นวิชาทักษะ เป็นพื้นฐานในการเรียนชั้นสูงต่อไป สอดคล้องกับการวิจัยของจังหวัดอุดรธานี (จังหวัดอุดรธานี, 2513 : 60) พบว่าครูใช้เวลาทำการสอนวิชาภาษาไทยโดยเฉลี่ยสัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง มากกว่าที่กำหนดในหลักสูตร 3 ชั่วโมง และใช้เวลาสอนวิชาเลขคณิตสัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง มากกว่าที่กำหนดในหลักสูตร 2 ชั่วโมง จึงเห็นได้ว่าความเห็นของครูน่าจะขัดแย้งกับความเป็นจริง เพราะเท่าที่ปฏิบัติครูก็ใช้เวลาสำหรับการสอนวิชาทักษะนี้มากอยู่แล้ว สาเหตุที่แท้จริงน่าจะอยู่ที่องค์ประกอบด้านอื่น เช่น หลักสูตร ความสามารถในการสอนของครู รวมทั้งการบริหารการศึกษา ในอันที่จะสร้างเสริมสมรรถภาพในการสอนให้กับครูมากกว่าการเพิ่มอัตราเวลาเรียน ข้อที่ครูเห็นตรงกันอีกข้อหนึ่งคือ แก้ปัญหาการซ้ำชั้นโดยการปรับปรุงประสิทธิภาพในการสอนของครู จัดให้มีการอบรมครู ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยมีร้อยละ 90.85 จากความเห็นเพิ่มเติมของครูก็ยอมรับว่า ความสามารถในการสอนของตนยังไม่ดีพอ โดยเฉพาะในวิชาทักษะ การจัดอบรมครูนั้น วิธีการที่ฝ่ายผู้ให้การอบรมเสนอแนะให้กับครู ย่อมเป็นวิธีการที่คิดค้นขึ้นมา และหวังว่าจะได้ผลดีแก่การเรียนการสอน ซึ่งถ้าได้พิจารณาเท่าที่จริง ๆ แล้ว จะเห็นได้ว่าวิธีการเหล่านั้น ต้องอาศัยอุปกรณ์การสอนเป็นตัวประกอบที่สำคัญ และสิ่งเหล่านี้ก็เป็นสิ่งที่ครูไม่มีหรือไม่ได้ใช้ ดังนั้นข้อเสนอแนะที่คาดว่าจะได้ผลดี เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของครู ก็อาจจะกลายเป็นข้อเสนอแนะที่ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติตามไม่ได้ ซึ่งในกรณีนี้ก็อาจกล่าวได้ว่า การจัดการอบรมครูนั้นเป็นการสูญเปล่าได้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ปัญหา

1. ปัญหาเกี่ยวกับผู้ปกครอง ไม่เห็นคุณค่าของการศึกษาและไม่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กนั้น โรงเรียนควรมีการกำหนดนโยบายที่จะเผยแพร่การศึกษาแก่ประชาชน โดยการติดต่อสัมพันธ์ให้มากขึ้น ซึ่งอาจทำได้หลายวิธี เช่น จัดให้มีการประชุมครูผู้ปกครอง จัดทำหนังสือ เอกสารเผยแพร่ จัดงานนโยบาย แผนงานของโรงเรียน รายงานผลการเรียน ความประพฤติและสุขภาพของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะๆ จัดตั้งสมาคมครูผู้ปกครอง โดยเชิญผู้ปกครองเด็กเป็นกรรมการฝ่ายต่างๆ ของสมาคม เช่น กรรมการฝ่ายทุนการศึกษา กรรมการฝ่ายส่งเสริมการเรียนรู้และความประพฤติของนักเรียน และกรรมการฝ่ายกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เป็นต้น เชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมโรงเรียนและชมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เช่นงานแสดงศิลป การแสดงในงานรื่นเริงต่างๆ การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโรงเรียนด้วย โรงเรียนอาจจัดกิจกรรมที่จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ยิ่งขึ้น เช่น จัดแข่งขันกีฬาระหว่างครูกับประชาชน จัดเส้นทางไปทัศนศึกษาในโรงเรียนตัวอย่าง หรือสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ รวมกัน นอกจากนี้และครูในโรงเรียนควรพยายามหาโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน พบปะประชาชนชี้แจงเรื่องการเรียนของนักเรียน ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นต้น ทางฝ่ายผู้ปกครองหรือผู้บริหารการศึกษาระดับสูงก็ควรหาวิธีที่ดีที่สุดในการจัดจูงประชาชนให้เห็นความสำคัญของการศึกษา เน้นให้ตระหนักในหน้าที่ของประชาชนในอันที่จะต้องส่งเสริมการศึกษาของบุตรหลานของตน โดยการเพิ่มการปฏิบัติในค่านี้นี้ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อช่วยผ่อนคลายปัญหาเกี่ยวกับการขาดเรียนของนักเรียน ซึ่งเป็นปัญหาที่ไม่อาจแก้ไขได้แต่เพียงฝ่ายเดียว

2. ปัญหาที่สำคัญและเกี่ยวกัความสามารถของโรงเรียนที่จะช่วยเหลือได้โดยตรง คือปัญหาความยากจนของผู้ปกครอง ซึ่งมีผลต่อการเรียนของเด็ก ทำให้เด็กมักขาดเรียนบ่อย ขาดแคลนอาหาร เสื้อผ้า และอุปกรณ์การเรียนต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจของประชาชนในชนบทนี้ ทางราชการได้พยายามหาทางช่วยเหลืออยู่เสมอ โดยจัดให้มีโครงการพัฒนาชุมชน โครงการเร่งรัดพัฒนาชนบท หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ และหน่วยฝึกฝนอาชีพเคลื่อนที่ เป็นต้น

แต่การช่วยเหลือดังกล่าว ก็ทำได้ในวงจำกัด ไม่ทั่วถึงทั้งประเทศ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ น่าจะมีส่วนช่วยพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทได้บ้าง โดยร่วมมือกับหน่วยราชการหรือหน่วยงานของเอกชนใกล้เคียง จัดทำเป็นลักษณะโรงเรียนชุมชน กล่าวคือนอกจากจะให้การศึกษาแก่เด็กในวัยเรียนโดยตรงแล้ว ยังทำหน้าที่ช่วยพัฒนาชุมชนนั้นด้วย เช่น จัดให้มีการส่งเสริมอาชีพต่างๆ ในท้องถิ่น ได้แก่ การเลี้ยงสัตว์ การเพาะปลูก การช่าง ตัดเย็บเสื้อผ้า ทอผ้า ประดิษฐ์สิ่งของ การกาชาย การตลาด การสหกรณ์ การจัดหาแหล่งเงินทุน เป็นต้น ส่งเสริมความเป็นอยู่ในบ้าน ได้แก่ การอนามัย การประกอบอาหาร การวางแผนครอบครัว การบริหารการก การปกครอง การส่งเสริมการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เป็นต้น ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนดังกล่าว โรงเรียนอาจทำได้หลายวิธี เช่น สาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง เชิญวิทยากรมาบรรยาย พาไปชมการประกอบอาชีพที่ได้ผลดีในท้องถิ่นอื่น การจัดสอนในรูปกลมสนใจตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา โดยรวบรวมผู้สนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตรงกัน แล้วเชิญวิทยากรที่มีความชำนาญหรือมีประสบการณ์ในเรื่องนั้นมาสอน เวลาในหลักสูตรกำหนดเป็นชั่วโมง เช่น 5 หรือ 10 หรือ 30 ชั่วโมง สุดแล้วแต่ลักษณะของเนื้อหาวิชานั้นๆ โรงเรียนจัดเวลาตอบแทนให้แก่สอนตามสมควร ซึ่งอาจได้รับงบประมาณจากกรมสามัญศึกษา หรือจัดหาทุนจากสมาชิก เป็นต้น

สำหรับนักเรียนในโรงเรียนที่มาจากครอบครัวที่ยากจน โรงเรียนควรมีส่วนช่วยเหลือ
ได้โดยตรง โดยการจัดตั้งกองทุนการศึกษาช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน กองทุนนี้อาจมาจาก
รายได้ต่างๆของโรงเรียน หรือจากมูลนิธิ ซึ่งอาจเป็นเงินหรือสิ่งของก็ได้ วิธีนี้ทางโรงเรียน
จะต้องตั้งคณะกรรมการสำหรับช่วยเหลือเด็กที่ขาดแคลนขึ้นมาคณะหนึ่ง ซึ่งอาจจะประกอบด้วย
ครูใหญ่ ครู กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนบางคน กรรมการชุดนี้
ควรจะได้มีการประชุมเพื่อพิจารณาช่วยเหลือเด็กที่ยากจน อย่างน้อยภาคเรียนละครั้ง การหา
รายได้ให้กับเด็กที่ยากจน กระทำไ้หลายอย่าง เช่น การจัดงานแสดงผลงานศิลปะ การแสดง
ละครของนักเรียนในโอกาสสำคัญๆ มีรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ของนักเรียน ได้แก่ พืชผักสวน
ครัว สัตว์เลี้ยง ในวิชาเกษตรกรรม การประดิษฐ์สิ่งของใช้ ของประดับ ในวิชาหัตถศึกษา
สิ่งเหล่านี้ถ้านักเรียนทำโดยจริงจัง ควรส่งเสริมให้ทำที่บ้านช่วยผู้ปกครองให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ยังมีรายได้จากผลกำไรในการขายของร้านสหกรณ์ของโรงเรียน การจัดบริการอาหารกลางวัน ซึ่งนอกจากโรงเรียนจะได้กำไรบ้างเล็กน้อยแล้ว ยังช่วยให้ลดเด็กยากจนให้มีอาหารกลางวันรับประทานในราคาถูก เป็นการสอนให้นักเรียนรู้จักการประกอบอาหาร การขายของ การทำบัญชี การอนามัย เด็กที่ยากจนจริงๆ ควรให้ช่วยงานด้านบริการต่างๆ แลกเปลี่ยนกับอาหารกลางวัน สำหรับเด็กที่ขาดแคลนเสื้อผ้าหรือเครื่องเขียนแบบเรียน โรงเรียนอาจจัดตั้งศูนย์รับบริจาค จากบริษัทห้างร้าน องค์กร หรือผู้มีเมตตาจิต โดยการจัดงานในวาระสำคัญต่างๆ โดยเฉพาะหนังสือเรียน โรงเรียนอาจช่วยเหลือได้โดยจัดหนังสือให้ยืมเรียน ให้เช่า หรือซื้อในราคาถูก โรงเรียนอาจเป็นศูนย์กลางในการรับซื้อขายหนังสือเรียนใช้แล้ว เพื่อนำไปขายให้เด็กในราคาถูก เป็นต้น และเป็นที่น่ายินดีที่ว่า ขณะนี้ทางราชการโดยกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้ช่วยเหลือนำเสื้อผ้านักเรียนและแบบเรียนต่างๆ ไปแจกให้กับนักเรียนที่ยากจน ในชนบทต่างๆ มากยิ่งขึ้น

3. โรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียน ควรจัดสอนชั้นเด็กเล็กอย่างน้อยหนึ่งปี ก่อนจะมีอายุถึงเกณฑ์เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อเป็นการเตรียมตัวเด็กให้มีความพร้อมในการเรียนชั้นสูงขึ้น ในเรื่องนี้ทางราชการควรกำหนดเป็นนโยบายสนับสนุน จัดหาครูไปช่วยสอน และควรจะได้มีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับคุณสมบัติของครูที่จะสอนชั้นเด็กเล็ก ซึ่งควรเป็นผู้ที่รักเด็ก มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็ก เป็นผู้ที่ยิ้มแย้มและต้นตัวอย่างเสมอ จะเฉื่อยชาหรือเบื่อง่ายไม่ได้ จะต้องใจเย็น มีอารมณ์ขันประจำนิสัย ไม่เกรงเกรียงไกรเวลาสอน มีความเข้าใจในวิธีสอนและการใช้อุปกรณ์การสอนเป็นอย่างดี นอกจากนี้จะต้องเป็นผู้ที่มีศิลปะประจำตัว เช่น การร้องเพลง การเล่านิทาน การวาดรูป สิ่งเหล่านี้จะช่วยชักจูงให้เด็กเผลอไปในตัวครู สนุกกับการเรียน รักโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

4. การช่วยเหลือเด็กที่เรียนอ่อนหรือเรียนช้า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีระเบียบปฏิบัติเป็นเพราะครูแต่ละคนรับภาระมากอยู่แล้ว ไม่มีเวลาพอที่จะเอาใจใส่เด็กที่เรียนช้าได้เป็นพิเศษอีก และครูเองก็ยังไม่เข้าใจวิธีการจัดกิจกรรมในการช่วยเหลือเด็กที่เรียนช้าได้อย่างไร เรื่องนี้ทางโรงเรียนควรถือเป็นกรณีพิเศษในการพิจารณาหาความถี่ความชอบของครูที่สามารถช่วยเหลือเด็กกลุ่มที่เรียนช้าได้ ในการจัดโครงการช่วยเหลือเด็กเรียนช้าอาจทำได้โดยขอความ

ร่วมมือจากกรรมการสมาคมครูปกครอง หรือกรรมการศึกษาของโรงเรียน จัดหาอาสาสมัครจากประชาชนในท้องถิ่นที่ว่างงานมาช่วยสอน เพื่อแบ่งเบาภาระของครู วิธีนี้อาจเป็นของใหม่แต่โรงเรียนน่าจะได้อะไรบางอย่าง ข้อสำคัญที่เสียสละเหล่านี้ โรงเรียนจะต้องประกาศก้าวยกของชมเชยให้ปรากฏแก่ประชาชนทั่วไป ให้ถือเป็นตัวอย่างที่ดีหรืออาจจัดหาของขวัญให้บางครูอาจจะต้องอดิสงเคราะห์นอกเวลาเรียนบ้าง ให้ความสนใจเด็กกลุ่มนี้ให้มากขึ้น วิธีสอนของครูจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลให้มากขึ้น อาจสอนเป็นกลุ่มตามสติปัญญาของเด็ก นำทิพย์ สิโรต (นำทิพย์ สิโรต, 2516 : 16 - 20) ได้สังเกตเด็กที่มีสติปัญญาค่ากว่าปกติในชั้นประถมศึกษา พบว่ามักจะเป็นเด็กที่ขี้มก้อย ทำให้การเรียนตกต่ำ การสอนของครูจะต้องไม่สร้างให้เด็กเกิดขี้มก้อย และได้เสนอแนวการสอนไว้ดังนี้

4.1 ให้นักเรียนที่เรียนช้า ทำหน้าที่เป็นผู้เลี้ยงสอนเด็กในชั้นที่ต่ำกว่า จากผลการสังเกต ปรากฏว่าเด็กทำหน้าที่ได้ดี มีความภาคภูมิใจและมั่นใจยิ่งขึ้น ซึ่งครูจะต้องยกย่องชมเชยใหญ่ปกครองโคตรามควย

4.2 ครูต้องไม่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเหลื่อมล้ำค่าสูง โดยการทำเครื่องหมายหรือเครื่องหมายในแบบฝึกหัดของนักเรียนที่เรียนอ่อน

4.3 ควรป้องกันมิให้มีการแข่งขันระหว่างเด็กที่เรียนเก่ง กับเด็กที่เรียนอ่อน แล้วจัดอันดับคะแนนเป็นอันดับจากต่ำสุดจนถึงสูงสุด การทำเช่นนี้จะเป็นผลร้ายแก่เด็กที่เรียนอ่อน เพราะเท่ากับทำให้เห็นว่าตนค้อยกว่าเพื่อน ครูควรเปิดโอกาสให้เขาได้ทำงานตามลำพังแล้วคอยให้คำแนะนำ

4.4 ครูจะต้องพยายามค้นหาความสามารถพิเศษหรือความชำนาญพิเศษของ เด็กที่เรียนช้าและสนับสนุนให้แสดงความสามารถออกมา ต่อหน้าเพื่อนรวมทั้งในทุกคนยอมรับ จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ และตั้งใจทำงานดีขึ้น ถ้าเด็กทำแบบฝึกหัดได้ดีต้องพยายามนำมากล่าวยกย่องชมเชย

4.5 ครูควรแสดงความสนใจอย่างลึกซึ้งต่อกิจกรรมที่นักเรียนทำนักเรียนส่วนมากจะมีความรู้สึกไว และจะแสดงปฏิกิริยาต่างๆ ถ้ารู้สึกว่าคุณครูแสดงความสนใจ ครูจะต้องสนใจนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน อย่าให้เขารู้ว่าลำเอียง

นอกจากนี้สถาบันผลิตครูต่างๆ ควรจะให้ความสนใจในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเด็กเรียนช้า ควรทดลองหาวิธีการสอนเด็กดังกล่าว เมื่อปรากฏผลดีเป็นที่น่าพอใจแล้ว จะต้องนำออกเผยแพร่ ให้บริการโรงเรียนต่างๆ อาจจัดให้มีการประชุมสัมมนา หรือสาธิตให้ดู เพื่อโรงเรียนเหล่านั้นจะได้นำไปใช้ในโรงเรียนต่อไป

5. การจัดให้มีการอบรมครูประจำการ ศึกษานิสิตนักศึกษาโรงเรียนตัวอย่าง อ่านวารสารหรือนิตยสารในวิชาชีพของตนอยู่เสมอ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้และเพิ่มประสิทธิภาพในการสอน โดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา ควรจัดให้มีการอบรมครูอย่างน้อยปีละครั้ง และสถาบันทางการศึกษาระดับสูงที่มีส่วนช่วยในเรื่องนี้ จะต้องศึกษาให้ทราบปัญหาที่แท้จริงของโรงเรียนควย การจัดการอบรมครูควรมีการวางแผนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ไม่ควรจะเสนอแต่เพียงแนวความคิดใหม่ๆ ให้กับครู แต่ควรจะเน้นให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงๆ ช่วยให้การมีทักษะมากยิ่งขึ้น เช่น ฝึกทักษะในการผลิต และการจัดอุปกรณ์การสอน และเทคนิคที่จำเป็นต่างๆ เป็นต้น

6. ปัญหาเกี่ยวกับเด็กขาดเรียนบ่อยๆ ทางราชการโดยคณะผู้บริหารการศึกษาควรถือเป็นหน้าที่สำคัญจะต้องแก้ไข จังหวัดหรืออำเภอจะต้องมอบเป็นนโยบายให้โรงเรียนปฏิบัติตาม จะต้องติดตามเด็กขาดเรียนอย่างใกล้ชิด ศึกษาให้ทราบถึงมูลเหตุที่เด็กขาดเรียน ซึ่งอาจเกิดจากสุขภาพของเด็กไม่ดี เจ็บป่วยอยู่เสมอ เกิดจากการคบเพื่อนและขัดแย้งกับเพื่อน กลัวครู ไม่อยากมาโรงเรียน โรงเรียนไม่สนใจ เข้ากับเพื่อนไม่ได้ หรือเกิดจากความยากจนของครอบครัว ไม่มีเสื้อผ้าหรือหนังสือมาเรียน ต้องขาดเรียนเพื่อช่วยครอบครัวทำงานบ้าน เป็นต้น เมื่อทราบสาเหตุที่แน่ชัดแล้ว จะต้องร่วมมือกับครอบครัว หาทางช่วยเหลือให้เด็กมาเรียนตามปกติ ถ้ามีสาเหตุมาจากความยากจนดังกล่าวแล้ว โรงเรียนควรจัดหาเสื้อผ้า เครื่องเขียนแบบเรียน จัดหาอาหารกลางวันให้ ส่งเสริมให้นักเรียนเลี้ยงสัตว์ ปลูกผักสวนครัว หรือประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ เครื่องประดับจากที่เรียนมาช่วยเพิ่มพูนรายได้ให้กับครอบครัวทางหนึ่ง โรงเรียนควรให้การส่งเสริมอาชีพและความเป็นอยู่ของครอบครัว ตามแนวทางดังกล่าวมาแล้วในข้อเสนอแนะข้อ 2.

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษากันต่อไป

เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ควรจะได้มีการศึกษากันต่อไปดังนี้

1. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้สำเร็จการศึกษา ในระดับประถมศึกษา จากโรงเรียนที่ต่างสังกัดกัน
2. การศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนในด้านคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา ตามลักษณะเพศ ประสบการณ์ และวุฒิของครูผู้สอนเปรียบเทียบกัน
3. การศึกษาเกี่ยวกับความสูญเสียในการใช้อาคารเรียน อาคารประกอบ วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ตลอดจนวันหยุดของโรงเรียนเนื่องในโอกาสต่างๆ
4. การศึกษาความสูญเสียของโรงเรียนขนาดเล็กในชนบท ที่ตั้งอยู่ใกล้ริศกันเกินไป และมีจำนวนมาก
5. การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดใหญ่ กับโรงเรียนขนาดเล็ก
6. การศึกษาวิธีสอนเด็กเรียนช้า

๖

บรรณานุกรม
๑

บรรณานุกรม

- ✓ การปกครอง, กรม การจัดการศึกษาโดยท้องถิ่น โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น 2514 หน้า 34.
 กุศยา แสงเคอ การศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการเรียน สังคม และส่วนตัว ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานครและจังหวัด
ชัยภูมิ ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 2518, 57 หน้า.
- ✓ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ รายงานการศึกษาเบื้องต้นเรื่องระบบบริหารการประถมศึกษา
ของไทย ฉบับโรเนียว 2517 หน้า 12 - 15.
รายงานเรื่องค่าใช้จ่ายทางการศึกษาอาคารสถานที่และครุ 'ฉบับโรเนียว'
 2518 หน้า 8 - 12.
- ✓ ชำเลียง วุฒิจันทร์ และถวัลย์ สนิชอนเคราะห (รวบรวม) กฎหมายและระเบียบปฏิบัติ
วัฒนาพานิช 2516, 120 หน้า.
- ✓ ฌรรัตน์ สีตวรานนท์ "ประสิทธิผลของธนาคารพาณิชย์" วารสารเศรษฐกิจการพาณิชย์
 2 (16) : 34 - 37 พฤศจิกายน 2515.
- ✓ ชนุ แสงทักดิ์ "ประสิทธิผลทางการศึกษา" ประมวลบทความการวางแผนการศึกษา
 กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2511 หน้า 149.
- ✓ _____ "การกองทุนและความสูญเปล่าทางการศึกษา" ประมวลบทความการวางแผน
การศึกษา กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2511
 หน้า 56 - 67.
- น้ำทิพย์ สีโรธ "เราจะช่วยให้เด็กที่มีสติปัญญาต่ำกว่าปกติได้อย่างไร" ประชาศึกษา
 3 : 16 - 20 ตุลาคม 2516.
- ✓ บุญชนะ อัครถาวร "เศรษฐกิจการศึกษา" ประมวลบทความการวางแผนการศึกษา
 กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2511 หน้า 4.

- ✓ เชื้อ วิชัยดิษฐ์ "การอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจและสังคม" รายงานการสัมมนา
ปัทมนักเรียนสอบตกซ้ำชั้น กรมสามัญศึกษา 2509 หน้า 98 - 100.
- ✓ รุ่ง แก้วแดง "จำนวนนักเรียนซ้ำชั้น" วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ 4 : 43 - 52
 กุมภาพันธ์ 2513.
- ✓ วัชร บุษบาสี ประสิทธิผลทางการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิทยานิพนธ์ ค.ม.
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2513, 155 หน้า.
- ✓ วันชัย อมรพันธ์ การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลทางการศึกษาระหว่างโรงเรียนมัธยม
สามัญกับโรงเรียนมัธยมสาธิต วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 2514, 120 หน้า.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง, กองแผนงาน พัฒนาการศึกษาในเอเชีย โรงพิมพ์คุรุสภา
 2516, 201 หน้า.
- _____ สถิติการที่เกษณบัณฑิตขอปีการศึกษา 2517 โรงพิมพ์คุรุสภา 2518
 หน้า 14 - 15.
- สังัด อุทรานันท์ สถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาวะเกี่ยวกับตัวเด็กบางประการที่
ทำให้เด็กไม่เรียนต่อในชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษาภาคบังคับกับ
จังหวัดเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
 2513 หน้า 140 - 141.
- ✓ สภาการศึกษาแห่งชาติ ประสิทธิภาพในการผลิตบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษา ฉบับโรเนียว
 2512 หน้า 1 - 2.
- ✓ สระบุรี, จังหวัด แผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 จังหวัดสระบุรี ฉบับโรเนียว 2519
 หน้า 1 - 8.
- _____ รายงานการศึกษา ปีการศึกษา 2517 จังหวัดสระบุรี ฉบับโรเนียว 2518,
 37 หน้า.
- ✓ สามัญศึกษา, กรม รายงานประจำปี 2514 กรมสามัญศึกษา โรงพิมพ์คุรุสภา 2516
 หน้า 134.

- ✓ สามัญศึกษา, กรม รายงานประจำปี 2515 กรมสามัญศึกษา โรงพิมพ์ครุสภา 2517
หน้า 200.
- _____ การศึกษาเฉพาะกรณีการออกกลางคันของนักเรียนประถมศึกษา โรงพิมพ์ครุสภา
2518, 85 หน้า
- _____ รายงานการวิจัยสาเหตุที่เด็กไม่ได้เข้าสอบในโรงเรียนประชาบาลในจังหวัด
กาญจนบุรี โรงพิมพ์ครุสภา 2509, 163 หน้า.
- _____ ล้มเหลวของการจัดการศึกษาภาคบังคับ โรงพิมพ์ครุสภา 2516, 119 หน้า.
- _____ รายงานการวิจัยการศึกษาองค์ประกอบของโรงเรียนที่มีอัตราการเลื่อนชั้นสูง
และต่ำ โรงพิมพ์การศาสนา 2513, 227 หน้า.
- ✓ สุชาติ เมืองแก้ว วิเคราะห์งบประมาณรายจ่ายทางการศึกษา ปีงบประมาณ 2511 - 2517
ปริญญาพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนกรินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2518
หน้า 65.
- ✓ สำนักงบประมาณ งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ 2517 โรงพิมพ์สำนักทำเนียบ
นายกรัฐมนตรี 2517 หน้า 29.
- ✓ อัครคิธ, จังหวัด รายงานการศึกษาเบื้องต้น จังหวัดอัครคิธ ฉบับโรเนียว 2515
หน้า 36 - 38.

- ✓ Best, John W., Research in Education, Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, N.J., 1959, 320 pp.
- ✓ Chitkara, Wastage and Retardation, A Paper Read at the Regional Seminar on Educational Statistics and Oceania Held at Tokyo, September 15 - 28, 1961, 21 pp.
- Chowthury, Report of an Investigation into the Problem of Wastage and Stagenation in Primary Schools in the District of 24 Parganas Calcutta : Directorate of Education, Government of West Bengal, 1965, 16 pp.
- ✓ McNemar, Quinn, Psychological Statistics, John Willy & Sons, Inc., New York, 1955, 408 pp.
- ✓ Sullivan, Floy Walter, "A Study of the Holiday Power of Two Selected Negro High School of Atlanta, Georgia," Dissertation Abstract, 25 · 2327, October, 1964.
- ✓ UNESCO, The Statistical Measurement of Educational Wastage, UNESCO, Paris, 1972, pp. 25 - 35.
- _____ An Asian Model of Educational Development Perspectives for 1965 - 80, UNESCO, Paris, 1966, 126 pp.
- _____ "A Review of Studies on Education Wastage and Stagenation" in Technical Seminar on Wastage and School Dropouts Bangkok, 1967, 86 pp.
- ✓ Zeller, Robert H., Lowering the Odds on Student Dropout, Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, N.J., 1966 : 64 pp.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

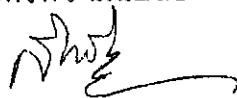
26 มกราคม 2519

เรียน เพื่อนครูที่รัก

ด้วยขณะนี้ผมกำลังศึกษาคนกว่าเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลทางการศึกษา ระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกับของเทศบาลในจังหวัดสระบุรี" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในระดับปริญญาโท การศึกษากันว่าเรื่องนี้จำเป็นกองอาศัยความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แนบมาด้วยหนึ่งข้อนี้ ผมขอรับรองว่า ในการตอบแบบสอบถามของท่าน จะรักษาไว้เป็นความลับและจะไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติงานของท่านแต่อย่างใด

ฉะนั้น จึงขอความกรุณาได้ช่วยตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริง และความคิดเห็นของท่านให้มากที่สุด ขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย.

ขอแสดงความนับถือ

(นายสิทธิชัย รอดเคชา)

นิสิตแผนกบริหารและวางแผนการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

1. แบบสอบถามความเห็นของครูเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหานักเรียนซ้ำชั้น

โปรดอ่านข้อความต่อไปนี้โดยละเอียด แล้วพิจารณาว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน โรงเรียนของท่านที่ปรากฏว่ามีนักเรียนจำนวนหนึ่งต้องเรียนซ้ำชั้น น่าจะมีสาเหตุมาจากอะไร มากน้อยเพียงใด ให้ท่านกาเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างทางขวามือให้ตรงตามความเป็นจริง

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ผู้บังคับบัญชาไม่ถือเอาความตั้งใจและความสามารถในการสอนเป็นหลักในการอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน ทำให้ครูหมดกำลังใจที่จะสอนให้ดีขึ้น เป็นผลให้เด็กส่วนหนึ่งต้องเรียนซ้ำชั้น					✓
2. เด็กขาดเรียนบ่อยครั้ง จนทำให้ไม่มีสิทธิ์สอบหรือสอบตกซ้ำชั้น เพราะเรียนไม่ทันเพื่อน					
3. ผู้ปกครองใช้เด็กทำงานมาก ทำให้มาเรียนไม่สม่ำเสมอหรืออ่อนเพลีย ทำให้เรียนไม่ดีเท่าที่ควร					
4. ครูและผู้ปกครองไม่มีความสัมพันธ์กันเท่าที่ควร ทำให้ไม่เข้าใจกันและไม่ร่วมมือกัน ในการส่งเสริมการเรียนของเด็ก					
5. นักเรียนที่ไม่ได้เข้าสอบไปหลายปี ไม่มีโอกาสสอบแก้ตัว จึงทำให้จำนวนนักเรียนซ้ำชั้นเพิ่มมากขึ้น					
6. ครูไม่มีวุฒิ ขาดประสิทธิภาพในการสอน เด็กจึงมีความรู้ไม่ถึงเกณฑ์ของการ					

7. การตรวจตราและความคุมของผู้บังคับบัญชา ยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ ทำให้ครูขาดความสนใจ ขาดความตั้งใจสอน และสอนไม่เต็มตามเวลา ทำให้เด็กมีคุณภาพต่ำและช้าขึ้นมาก
8. เวลาเรียนในรอบปียังไม่เพียงพอ เพราะต้องใช้เวลาเกี่ยวกับกิจกรรมพิเศษต่างๆ การสอนจึงไม่คำนึงถึงคุณภาพ
9. การจัดชั้นเรียนและการจัดครูเข้าสอนยังไม่เหมาะสม โดยเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นผลทำให้เด็กเรียนอ่อนต่อเนื่องกันไป
10. ครูขาดความเข้าใจเรื่องความพร้อม และความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้เด็กที่เรียนอ่อน ไม่มีโอกาสเรียนได้ดีขึ้น และครูมักจะละเลยเด็กที่เรียนอ่อน
11. ครูไม่ใช่อุปกรณ์การสอน และขาดเครื่องมือประกอบการสอน ทำให้เด็กกลุ่มที่เรียนอ่อน เรียนไม่เข้าใจ
12. ครูสอบโดยไม่สนใจใจให้เด็กเกิดความตั้งใจเรียน ทำให้ผลการเรียนต่ำกว่าที่ควรจะเป็น
13. วิธีสอนภาษาไทยของครูยังไม่ดีพอ ทำให้เด็กมีความสามารถทางภาษาต่ำเป็นผลทำให้เด็กบางกลุ่มเรียนอ่อนแทบทุกวิชา
14. ครูที่รับช่วง เด็กชั้นมาจากชั้นที่ต่ำกว่า สอนไม่ต่อเนื่องกัน เพราะเพิ่งได้แจ้งจะสอนตามหลักสูตรในชั้นของตน ทำให้เด็กกลุ่มที่เรียนอ่อน มีผลการเรียนต่ำอยู่เรื่อยๆ

มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
15. เวลาเรียน 25 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ น้อยเกินไป ทำให้การสอนไม่ได้อรรถาธิบาย					
16. ข้อสอบที่ครูใช้ยากเกินไป จึงเป็นผลให้เด็กสอบตกซ้ำชั้น					
17. ครูไม่เข้าใจความหมาย และวิธีการของการวัดผลการศึกษา ทำให้การสอนและการวัดผลไม่สัมพันธ์กัน					
18. การวัดผลการศึกษาของครูไม่แน่นอน ไม่ตั้งใจที่จะปฏิบัติตามหลักการและขอเสนอแนะตามคู่มือการวัดผล และการให้คะแนนของกระทรวงศึกษาธิการ					
19. การที่มีเด็กเรียนอ่อนและซ้ำชั้นมาก ขึ้นอยู่กับการบริหารงานทางด้านการวิชาการของโรงเรียนเป็นสำคัญ					
20. การวัดผลหลายครั้ง ทำให้เด็กไ้คะแนนระหว่างปีน้อย เป็นผลทำให้เด็กสอบตกมาก					
21. หลักสูตรมีเนื้อหาวิชาการมากเกินไป และไม่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน					
22. ห้องเรียนมีขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียนต่อครูมากเกินไป ทำให้ครูไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง					
23. เนื่องจากโรงเรียนมีครูไม่ครบชั้นเรียน ทำให้มีเด็กเรียนซ้ำชั้นมากขึ้น					
24. เด็กที่ต้องเรียนซ้ำชั้นเนื่องจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญ และไม่เอาใจใส่ในการเรียนของเด็ก ทั้งตัวผู้ปกครอง เองก็ไม่เคยได้รับการศึกษาในโรงเรียน จึงไม่ให้ความร่วมมือกับครู					

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
25. เด็กที่เรียนช้าขึ้นเนื่องจากสุขภาพไม่ดีและเรียนอ่อน					
26. เนื่องจากผู้ปกครองนักเรียนฐานะยากจน ทำให้เด็กขาดแคลนอุปกรณ์การเรียน แบบเรียนต่าง ๆ					

2. แบบสอบถามความเห็นของครูเกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหาให้นักเรียนช้าขึ้น

แบบสอบถามต่อไปนี้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาให้นักเรียนช้าขึ้น ถ้าตอบจะมี 2

ลักษณะคือ

ก. เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย และปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ ให้พิจารณาตอบตามความเห็นของท่าน หรือเท่าที่ท่านปฏิบัติอยู่ในโรงเรียน โดยใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความนั้น

ข. ให้แสดงความเห็นเพิ่มเติมในข้อ ก. ว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไร

ตัวอย่าง แบบสอบถาม

(๐) ถ้าครูตั้งใจใช้อุปกรณ์การสอนอย่างจริงจัง จะช่วยให้เด็กเรียนได้ดีขึ้น และจะช่วยลดจำนวนเด็กช้าขึ้นได้มาก

ก. (✓) เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย

ข. โรงเรียนไม่มีงบประมาณจัดทำอุปกรณ์การสอน อีกทั้งครูก็ยังไม่ค่อยมีความเข้าใจที่จะสร้างอุปกรณ์การสอน

1. การแก้ปัญหาซ้ำชั้นของนักเรียนประถมศึกษา โดยให้ครูคนเดียวสอนติดตามเด็กตั้งแต่ชั้นประถมศึกษา 1 ไปจนถึงชั้นประถมศึกษา 2 หรือ 4 เพื่อให้ครูที่รู้จักเด็กดีอยู่แล้วมีโอกาสปรับปรุงแก้ไขเด็กที่เรียนอ่อนให้สามารถติดตามเพื่อนได้ ดีกว่าปล่อยให้เด็กไปพบครูคนใหม่ซึ่งมักจะสอนไปตอเนื่องกับครูชั้นเดิม จะเป็นความช่วยเหลือจำนวนเด็กซ้ำชั้นได้มาก

ก. () เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย

ข.

2. ให้ครูสอนชั้นประถมศึกษา 1 อุทิศเวลาสอน เน้นเฉพาะวิชาภาษาไทยและเลขคณิตในภาคต้นและภาคกลาง วิชาอื่นควรสอนตามโอกาสแต่เพียงเล็กน้อย

ก. () ปฏิบัติ () ไม่ปฏิบัติ

ข.

3. ให้มีโครงการช่วยเหลือเด็กเรียนช้าในโรงเรียน จะช่วยลดจำนวนเด็กซ้ำชั้นลงได้มาก

ก. () ปฏิบัติ () ไม่ปฏิบัติ

ข.

4. การอบรมครูประจำการ จะช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จะช่วยลดปัญหาซ้ำชั้นได้

ก. () เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย

ข.

5. โครงการเลื่อนชั้นนักเรียนโดยสอบปลายปีเป็นบางชั้น หากโรงเรียนมีความพร้อมและปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ นักเรียนย่อมมีความรู้ความสามารถตามหลักสูตร เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหานักเรียนซ้ำชั้น

ก. () เห็นด้วย () ไม่เห็นด้วย

ข.

นอกจากนี้ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม เกี่ยวกับวิธีแก้ปัญหานักเรียนซ้ำชั้น

.....

.....

บัญชีแสดงการกระจายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ รุ่นปีการศึกษา

โรงเรียน.....สังกัด.....อำเภอ..... จังหวัดสระบุรี

ปีการศึกษา	ชั้น ป. ๑					ชั้น ป. ๒					ชั้น ป. ๓					ชั้น ป. ๔					หมายเหตุ
	นร. พงศิน	สอบได้	จำนวน	ออกกลางคัน	ติดตามไม่ได้	นร. พงศิน	สอบได้	จำนวน	ออกกลางคัน	ติดตามไม่ได้	นร. พงศิน	สอบได้	จำนวน	ออกกลางคัน	ติดตามไม่ได้	นร. พงศิน	สอบได้	จำนวน	ออกกลางคัน	ติดตามไม่ได้	
2509																					
2510																					
2511																					
2512																					
2513																					
2514																					
2515																					
2516																					
2517																					

ใช้เวลา 4 ปี จำนวน คนนักเรียน - ปี

ออกกลางคันใน 1 ปี ...คน

" 5 " " " " " " " " "

" 2 " " " " " " " " "

" 6 " " " " " " " " "

" 3 " " " " " " " " "

" 7 " " " " " " " " "

" 4 " " " " " " " " "

รวม " " " " " " " "

" 5 " " " " " " " " "

รวม คน

ตาราง 16 ประสิทธิภาพทางการศึกษาของโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
จำแนกตามรุ่นที่มีการศึกษา

ที่	โรงเรียน	อำเภอ	ประสิทธิภาพ รุ่น 2509	ประสิทธิภาพ รุ่น 2510	ประสิทธิภาพ รุ่น 2511
1	วัดหนองโนโต	เมือง	.9425	.9051	.7643
2	วัดหนองหญ้าปล้อง	หนองแสง	.8837	.9231	.8752
3	วัดราษฎร์บำรุง	บ้านหม้อ	.8199	.8081	.7640
4	วัดคอนเฑ	กิ่ง คอนเฑ	.8392	.9107	.8633
5	วัดลาดไผ่	พระเทพบาท	1.0000	1.0000	1.0000
6	วัดหัวถนน	หนองโคก	.9730	.9431	.9231
7	วัดขอนแก่น	หนองแค	.9610	.9302	.8862
8	วัดโคกกระเทียม	วิหารแดง	.8677	.9286	.9429
9	วัดระชาด	เส้าไห้	.9286	.9020	.9485
10	พิภพวง	แก่งคอย	.8831	.8533	.8788
11	วัดมวกเหล็กนอก	มวกเหล็ก	.9801	.9296	.9836
12	วัดห้วยทราย	หนองแก	.8633	.8727	.8780
13	วัดนายาว	พระเทพบาท	.8475	.9282	.9764
14	วัดท่าวี	เมือง	.9552	1.0000	.9412
15	บ้านตลาดน้อย	บ้านหม้อ	.9441	.9174	.9070
ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)			.9126	.9172	.9127
ความแปรปรวน (s^2)			33.03	23.92	33.07

ตาราง 17 ประสิทธิภาพทางการศึกษาของโรงเรียนของเทศบาล
จำแนกตามรุ่นปีการศึกษา

ที่	โรงเรียน	เทศบาล	ประสิทธิภาพ รุ่น 2509	ประสิทธิภาพ รุ่น 2510	ประสิทธิภาพ รุ่น 2511
1	วัดทองพรมพวง	เมืองสระบุรี	.9688	.8550	.8589
2	วัดเสนานฤมิตร	หนองแค	.8951	.9032	1.0000
3	วัดสหมิตรมงคล	หนองแค	.9709	.9346	.9032
4	นาเรียงราษฎร์บำรุง	หนองแค	1.0000	.9617	.8774
5	หนองแคอนันต์	หนองแค	.8814	.8889	.8696
6	วัดบ้านม่วง	แก่งคอย	.8667	.8814	.9268
7	วัดบำรุงธรรม	เมืองสระบุรี	.8955	.8980	.9231
8	วัดควาเวียง	เมืองสระบุรี	1.0000	.9855	1.0000
9	วัดแก่งขนุน	เมืองสระบุรี	1.0000	.9524	.9189
10	วัดเจติยงาม	เมืองสระบุรี	.8533	.8333	.8511
11	วัดบ้านน้อย	เมืองสระบุรี	.8636	.8602	.8819
ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)			.9266	.9049	.9008
ความแปรปรวน (S^2)			37.02	23.47	17.49

ตาราง 18 แสดงจำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา และเวลาที่ใช้เรียนเกิน
กำหนดหลักสูตร ในโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
บุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2509

ที่	โรงเรียน	อำเภอ	จำนวน นักเรียน ที่สำเร็จ	จำนวนนักเรียนแยกตาม จำนวนปีที่เรียนอยู่ใน โรงเรียน				รวมเวลา ที่เรียนเกิน (ปี)
				4	5	6	7	
1	วัดหนองโนใต้	เมือง	41	32	8	1	-	10
2	วัดหนองหญ้าปล้อง	หนองแสง	19	12	4	3	-	10
3	วัดราษฎร์บำรุง	บ้านหมอ	17	7	6	3	1	15
4	วัดคอนพุท	กิ่ง คอนพุท	30	14	9	7	-	23
5	วัดตากเสียน	พระพุทธรบาท	30	30	-	-	-	-
6	วัดหัวถนน	หนองโคน	27	25	1	1	-	3
7	วัดซอนชะโงก	หนองแค	37	32	4	1	-	6
8	วัดโคกกระต่าย	วิหารแดง	41	21	16	3	1	25
9	วัดพรตยาทศ	เส้าใต้	26	19	6	1	-	8
10	ทับกวาง	แก่งคอย	34	22	6	6	-	18
11	วัดมวกเห็ดถนนอก	มวกเหล็ก	37	35	1	1	-	3
12	วัดห้วยทราย	หนองแก	30	16	9	5	-	19
13	วัดนายาว	พระพุทธรบาท	25	13	7	4	1	18
14	วัดท้าว	เมือง	16	13	3	-	-	3
15	บ้านตลาดน้อย	บ้านหมอ	38	32	3	3	-	9
รวม			448	323	83	39	3	170

ตาราง 19 แสดงจำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาและเวลาที่ใช้เรียนเกิน
กำหนดหลักสูตร ในโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
บุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2510

ที่	โรงเรียน	อำเภอ	จำนวน นักเรียนที่ สำเร็จ	จำนวนนักเรียนแยกตาม จำนวนปีที่เรียนอยู่ใน โรงเรียน				รวมเวลาที่ เรียนเกิน (ปี)
				4	5	6	7	
1	วัดหนองโนไต่	เมือง	31	20	9	2	-	13
2	วัดหนองหญ้าปล้อง	หนองแซง	12	9	2	1	-	4
3	วัดราษฎร์บำรุง	บ้านหมอ	20	6	11	1	2	19
4	วัดคอนทก	กิ่ง คอนทก	22	14	8	-	-	8
5	วัดตาลเดียน	พระเทพบาท	12	12	-	-	-	-
6	วัดหัวถนน	หนองโคน	29	24	3	2	-	7
7	วัดซอนชะโงก	หนองแก	40	33	2	5	-	12
8	วัดโกกกระต่าย	วิหารแดง	26	19	6	1	-	8
9	วัดพระยาทศ	เส้าไต้	23	14	8	1	-	10
10	ทับกวาง	แก่งคอย	32	18	7	6	1	22
11	วัดมวกเหล็กนอก	มวกเหล็ก	33	24	8	1	-	10
12	วัดห้วยทราย	หนองแก	36	18	15	3	-	21
13	วัดนายาว	พระเทพบาท	42	30	11	1	-	13
14	วัดท่าวี	เมือง	12	12	-	-	-	-
15	บ้านตลาดน้อย	บ้านหมอ	50	33	16	1	-	18
รวม			420	286	106	25	3	165

ตาราง 20 แสดงจำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาและเวลาที่ใช้เรียนเกิน
กำหนดหลักสูตร ในโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
ในปีการศึกษา 2511

ที่	โรงเรียน	อำเภอ	จำนวน นักเรียน ที่สำเร็จ	จำนวนนักเรียนแยกตาม จำนวนปีที่เรียนอยู่ใน โรงเรียน				รวมเวลา ที่เรียนเกิน (ปี)
				4	5	6	7	
1	วัดหนองโนใต้	เมือง	27	23	4	-	-	4
2	วัดหนองหญ้าปล้อง	หนองแสง	7	4	2	1	-	4
3	วัดราษฎร์บำรุง	บ้านหมอ	17	6	5	2	4	21
4	วัดคอนทก	กิ่ง คอนทก	30	16	11	1	2	19
5	วัดศาลเตี้ย	พระพรหมบาท	23	20	2	1	-	4
6	วัดหัวถนน	หนองโดน	30	24	2	4	-	10
7	วัดดอนชะโรง	หนองแค	37	24	9	2	2	19
8	วัดโคกกระทาย	วิหารแดง	33	27	4	2	-	8
9	วัดพระยาทศ	เสาไห้	23	19	3	1	-	5
10	ทับทิม	แก่งคอย	29	17	5	4	1	16
11	วัดมวกเหี้ยม	มวกเหี้ยม	30	28	2	-	-	2
12	วัดห้วยทราย	หนองแค	30	20	14	-	2	20
13	วัดนายาว	พระพรหมบาท	31	29	1	1	-	3
14	วัดท้าว	เมือง	16	13	2	1	-	4
15	บ้านตลาดน้อย	บ้านหมอ	39	28	8	1	2	16
รวม			408	300	74	21	31	155

ตาราง 21 แสดงจำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา และเวลาที่ใช้เรียนเกิน
กำหนดหลักสูตร ในโรงเรียนของเทศบาล ทุนปีการศึกษา 2509

ที่	โรงเรียน	เทศบาล	จำนวน นักเรียนที่ สำเร็จ	จำนวนนักเรียนแยกตาม จำนวนปีที่เรียนอยู่ใน โรงเรียน				รวมเวลา ที่เรียนเกิน (ปี)
				4	5	6	7	
1	วัดทองพรมวง	เมืองสระบุรี	31	29	-	2	-	4
2	วัดเสนานฤมิตร	หนองแก	32	21	8	2	1	15
3	วัดสหมิตรมงคล	หนองแก	25	23	1	1	-	3
4	นาเวียงรามบุรีราษฎร์	หนองแก	25	25	-	-	-	-
5	หนองแคอนสุวน	หนองแก	13	7	5	1	-	7
6	วัดขามม่วง	แก่งคอย	26	12	12	2	-	16
7	วัดราษฎร์ธรรม	เมืองสระบุรี	15	10	3	2	-	7
8	วัดดาวเรือง	เมืองสระบุรี	29	29	-	-	-	-
9	วัดแก่งขนุน	เมืองสระบุรี	16	16	-	-	-	-
10	วัดเจติยงาม	เมืองสระบุรี	16	8	5	3	-	11
11	วัดขามออย	เมืองสระบุรี	19	9	8	2	-	12
รวม			247	169	42	15	1	75

ตาราง 22 แสดงจำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา และเวลาที่ใช้เรียนเกิน
กำหนดหลักสูตร ในโรงเรียนของเทศบาล รัษฎาการศึกษา 2510

ที่	โรงเรียน	เทศบาล	จำนวน นักเรียน ที่สำเร็จ	จำนวนนักเรียนแยกตาม จำนวนปีที่เรียนอยู่ใน โรงเรียน				รวมเวลาที่ เรียนเกิน (ปี)
				4	5	6	7	
1	วัดทองเพิ่มพวง	เมืองสระบุรี	28	13	12	2	1	19
2	วัดเสนาถุมิตร	หนองแก	26	19	6	3	-	12
3	วัดสหมิตรมงคล	หนองแก	25	19	5	1	-	7
4	นาไร่ราษฎร์บำรุง	หนองแก	44	39	3	2	-	7
5	หนองแกอนุสรณ์	หนองแก	10	7	1	2	-	5
6	วัดบ้านม่วง	แก่งคอย	26	14	10	2	-	14
7	วัดบ้านไร่ธรรม	เมืองสระบุรี	22	14	6	2	-	10
8	วัดดาวเรือง	เมืองสระบุรี	17	16	1	-	-	1
9	วัดแก่งขนน	เมืองสระบุรี	15	12	3	-	-	3
10	วัดเจติยงาม	เมืองสระบุรี	10	5	2	3	-	8
11	วัดบ้านน้อย	เมืองสระบุรี	20	11	5	4	-	13
รวม			245	169	54	21	1	99

ตาราง 23 แสดงจำนวนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา และเวลาที่ใช้เรียนเกิน
กำหนดหลักสูตร ในโรงเรียนเทศบาล ฐานปีการศึกษา 2511

ที่	โรงเรียน	เทศบาล	จำนวน นักเรียน ที่สำเร็จ	จำนวนนักเรียนแยกตาม จำนวนปีที่เรียนอยู่ใน โรงเรียน				รวมเวลา ที่เรียนเกิน
				4	5	6	7	
1	วัดทองนพพวง	เมืองสระบุรี	35	15	17	3	-	23
2	วัดเสนานฤมิตร	หนองแก	35	21	12	2	-	16
3	วัดสหมิตรมงคล	หนองแก	28	17	10	1	-	12
4	นาเวียงราษฎร์บำรุง	หนองแก	34	22	8	1	3	19
5	หนองแกอนุสรณ์	หนองแก	20	11	6	3	-	12
6	วัดบ้านม่วง	แก่งคอย	38	28	8	2	-	12
7	วัดบำรุงธรรม	เมืองสระบุรี	24	18	4	2	-	8
8	วัดดาวเรือง	เมืองสระบุรี	25	25	-	-	-	-
9	วัดแก่งขนุน	เมืองสระบุรี	17	12	4	1	-	6
10	วัดเจติยงาม	เมืองสระบุรี	20	12	2	6	-	14
11	วัดบ้านดอย	เมืองสระบุรี	28	14	13	1	-	15
รวม			304	195	84	22	3	137

ตาราง 24 แสดงจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคัน โรงเรียนขององค์การบริหาร
ส่วนจังหวัด จำแนกตามรุ่นปีการศึกษา

ที่	โรงเรียน	อำเภอ	รุ่น 2509		รุ่น 2510		รุ่น 2511	
			จำนวนนักเรียน		จำนวนนักเรียน		จำนวนนักเรียน	
			เข้าเรียน	ที่ออก	เข้าเรียน	ที่ออก	เข้าเรียน	ที่ออก
1	วัดหนองโนใต้	เมือง	44	3	33	2	32	5
2	วัดหนองหญ้าปล้อง	หนองแขง	10	-	15	3	7	-
3	วัดราษฎร์บำรุง	บ้านหมอ	22	5	23	3	22	5
4	วัดคอนภค	กิ่ง คอนภค	35	5	25	3	35	5
5	วัดतालเดียน	พระนพทบาท	33	3	13	1	27	4
6	วัดหัวถนน	หนองโคน	29	2	31	2	33	3
7	วัดซอนชะง็อก	หนองแค	40	3	42	2	42	5
8	วัดโลกกระต่าย	วิหารแดง	43	2	27	1	34	1
9	วัดพระยาทศ	เส้าไห้	26	-	23	-	23	-
10	ทับกวาง	แก่งกอย	35	1	36	4	35	6
11	วัดมวกเหี้ยกนก	มวกเหี้ยก	47	10	42	0	36	6
12	วัดห้วยทราย	หนองแก	32	2	37	1	38	2
13	วัดนายาว	พระนพทบาท	27	2	40	4	32	1
14	วัดท้าว	เมือง	16	-	12	-	16	-
15	บ้านทวดคณอย	บ้านหมอ	41	3	54	4	44	5
รวม			480	41	459	39	456	48

ตาราง 25 แสดงจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคัน โรงเรียนของเทศบาล
จำแนกตามรุ่นปีการศึกษา

ที่	โรงเรียน	เทศบาล	รุ่น 2509		รุ่น 2510		รุ่น 2511	
			จำนวนนักเรียน		จำนวนนักเรียน		จำนวนนักเรียน	
			เข้าเรียน	ที่ออก	เข้าเรียน	ที่ออก	เข้าเรียน	ที่ออก
1	วัดทองพรมวง	เมืองสระบุรี	32	1	31	3	40	5
2	วัดเสนานามิตร	หนองแก	37	5	30	2	39	4
3	วัดสหมิตรมงคล	หนองแก	31	6	30	5	33	5
4	นาเวียงราษฎร์	หนองแก	27	2	46	2	37	3
5	หนองแกอนสุราษฎร์	หนองแก	16	3	13	3	22	2
6	วัดบ้านม่วง	แก่งคอย	29	3	27	1	39	1
7	วัดบ้านไร่ธรรม	เมืองสระบุรี	17	2	25	3	24	-
8	วัดดาวเรือง	เมืองสระบุรี	30	1	19	2	25	-
9	วัดแก่งขน	เมืองสระบุรี	18	2	16	1	17	-
10	วัดเจดีย์งาม	เมืองสระบุรี	17	1	13	3	23	3
11	วัดบ้านออย	เมืองสระบุรี	22	3	24	4	31	3
รวม			276	29	274	29	330	26